

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อบรรยายปรากฏการณ์ภาวะเศร้าโศกของมารดาที่มีทารกตายในครรภ์ ด้วยการใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) เป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างปรากฏการณ์ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงเหตุการณ์ตัวอย่าง (sample incident) ที่ได้จากมารดาที่มีประสบการณ์ตรงเป็นผู้ให้ข้อมูล โดยผลการวิจัยผู้วิจัยแยกนำเสนอเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังของมารดาที่มีทารกตายในครรภ์

ส่วนที่ 2 ประสบการณ์ภาวะเศร้าโศกของมารดาที่มีทารกตายในครรภ์ แบ่งเป็น

1. เมื่อรับรู้ถึงความผิดปกติของทารกในครรภ์
2. เมื่อทราบว่าทารกตายในครรภ์
3. ขณะรอคลอด
4. ภายหลังคลอด

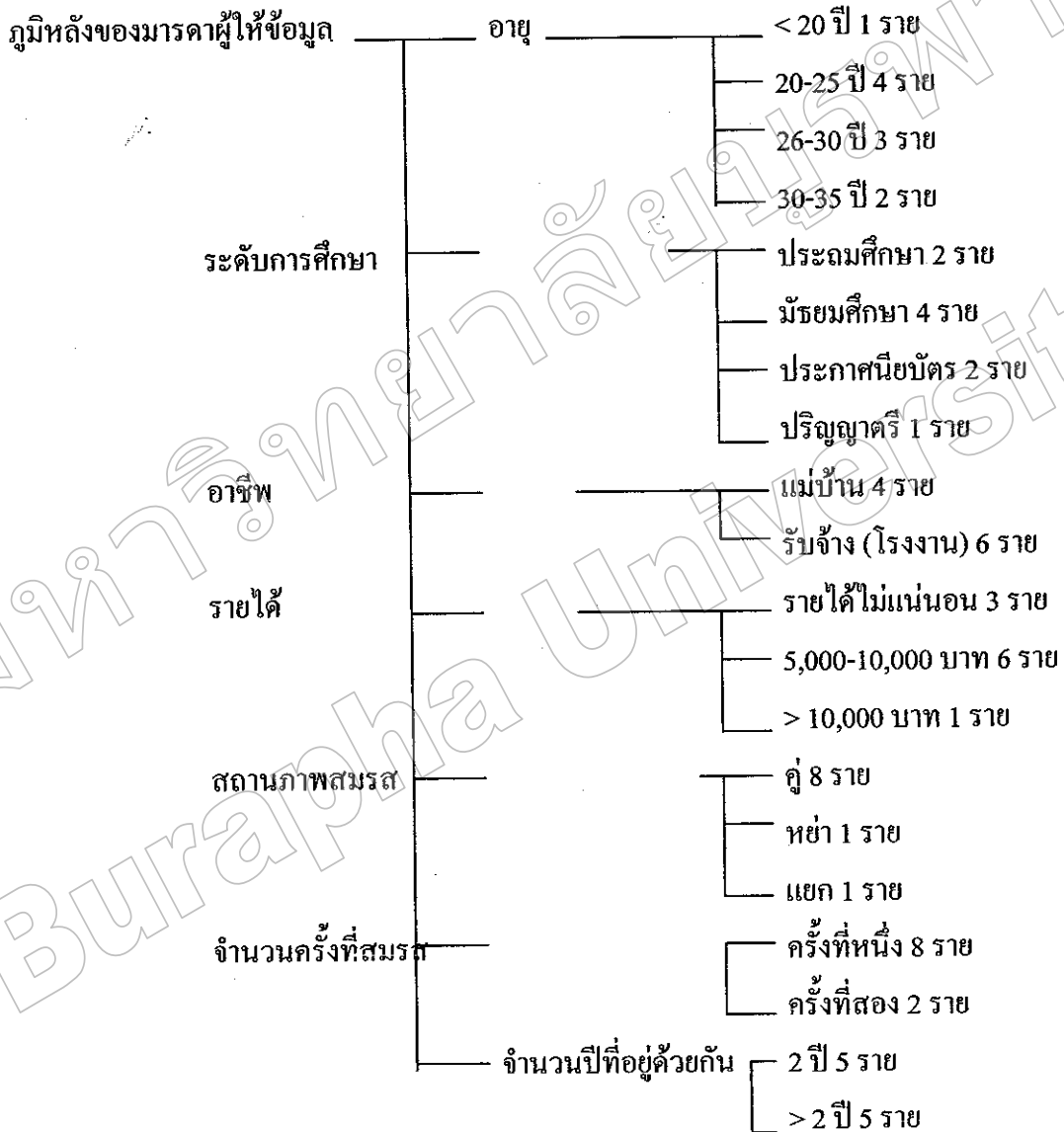
ดังรายละเอียดคือ

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังของมารดาที่มีทารกตายในครรภ์

มารดาผู้ให้ข้อมูลที่มีทารกตายในครรภ์ เป็นมารดาสัญชาติไทย ที่รับรู้การวินิจฉัยจากแพทย์ว่าทารกตายในครรภ์โดยมีอายุครรภ์ตั้งแต่ 28 สัปดาห์ขึ้นไป หรือในรายที่ไม่ทราบอายุครรภ์ น้ำหนักของทารกหลังคลอดทันทีต้องเท่ากับหรือมากกว่า 1,000 กรัม มีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการเล่าประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้น ตั้งแต่เมื่อรับรู้ถึงความผิดปกติของทารกในครรภ์จนถึงหลังคลอด 1 เดือน ตามแนวทางแบบฟอร์มการขอความร่วมมือเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย โดยมารดาผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษารวมทั้งสิ้น 13 ราย ซึ่งเป็นมารดาที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา แต่ต้องตัดออกในระหว่างการศึกษา 3 ราย เนื่องจากมารดาที่ยังที่อยู่ไม่สามารถติดตามเยี่ยมในระยะ 1 เดือนหลังคลอดได้ ดังนั้นข้อมูลจึงได้จากมารดา เพียง 10 ราย

ลักษณะภูมิหลังของมารดาผู้ให้ข้อมูล เมื่อจำแนกลักษณะภูมิหลังพบว่ามารดาผู้ให้ข้อมูลมีอายุระหว่าง 17-35 ปี มีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาอยู่ชลบุรีและจังหวัดอื่น ๆ การประกอบอาชีพมีทั้งแม่บ้านและรับจ้าง

(โรงงาน) สถานภาพทางการเงินมีทั้งมีรายได้ไม่แน่นอน และมีรายได้/เดือนมากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทุกราย โดยลักษณะครอบครัวมีทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย สถานภาพสมรสมีทั้ง คู่ หย่า แยก โดยมีทั้งแต่งงานครั้งแรกและครั้งที่สอง จำนวนปีที่อยู่ด้วยกันมีตั้งแต่ 2 ปีถึงมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

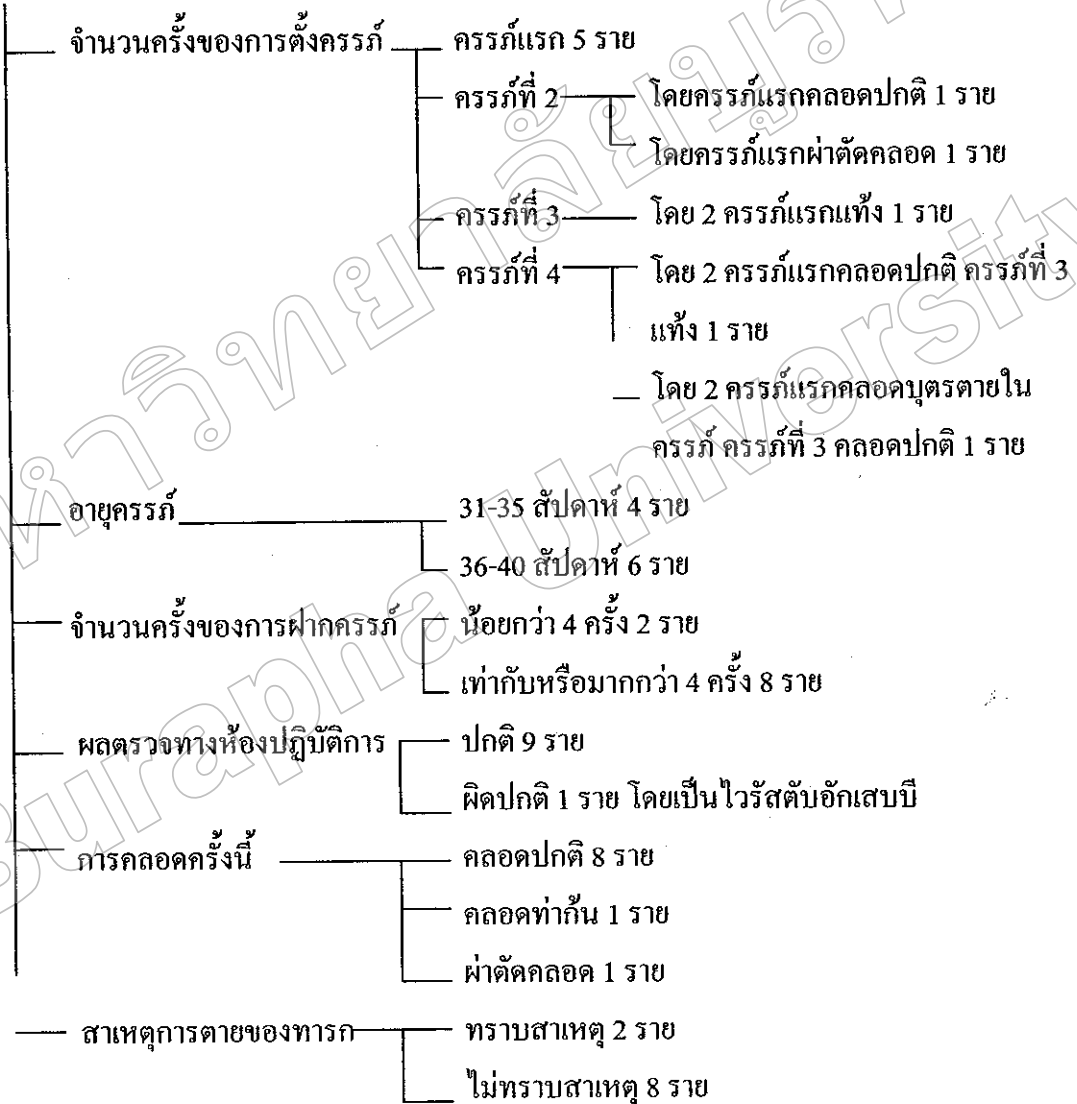

ภาพที่ 2 ภูมิหลังของมารดาผู้ให้ข้อมูล

ประวัติการตั้งครรภ์และการคลอด จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ มีตั้งแต่ครรภ์แรกถึงครรภ์ที่ 4 อายุครรภ์ที่มาคลอดครั้งนี้ มีตั้งแต่ 31-40 สัปดาห์ การฝากครรภ์พบว่าทุกรายฝากครรภ์โดยอยู่ในช่วง 3-10 ครั้ง อาการที่นำมาโรงพยาบาล ทารกไม่ดิ้นหรือดิ้นน้อย 8 ราย มีเลือดออก

1 รายและมีน้ำเดิน 1 ราย การคลอดครั้งนี้มีทั้งการคลอดปกติ คลอดทำกันและผ่าตัดคลอด ส่วน
สาเหตุการตายของทารกพบว่า ไม่พบสาเหตุการตายที่ชัดเจน 8 ราย สาเหตุการตายชัดเจน 2 รายคือ
จากระลอกตัวก่อนกำหนด และเด็กบวม น้ำหนักของทารกที่คลอดมากกว่า 2,000 กรัมทั้งหมด
เป็นเพศชาย 4 ราย เพศหญิง 6 ราย ยินยอมให้ตรวจศพทารก 7 ราย ไม่ตรวจ 3 ราย สภาพทารก
แรกคลอดปกติ 7 ราย เปื่อยถึงเปื่อยมาก 3 ราย จำนวนเวลาที่อยู่ใน โรงพยาบาล 2-5 วัน

ประวัติการตั้งครรภ์และการคลอด

ภาพที่ 3 ประวัติการตั้งครรภ์และการคลอด

ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ชื่อสมมุติแก่มารดาผู้ให้ข้อมูลทุกราย ส่วนข้อมูลต่าง ๆ เป็นข้อมูลจริง ดังนี้

มารดา รายที่ 1 นางมะลิ อายุ 31 ปี เรียนจบระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 อาชีพทำงานโรงงาน แต่งงานมา 8 ปี เข้าบ้านอยู่กับสามี ตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 2 ทั้งสามีและตนเองตั้งใจจะมีบุตร โดยหยุดฉีดยาคุมมาประมาณปีกว่าจึงตั้งครรภ์ ฝากครรภ์ทั้งหมด 8 ครั้ง ระหว่างตั้งครรภ์ไม่มีอาการผิดปกติ

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยทารกไม่เดินมา 1 วัน อายุครรภ์ 40 สัปดาห์ โดย 1 วันก่อนมาโรงพยาบาล มีความรู้สึกว่าการในครรภ์มีอาการเหมือนสะอึกหลังจากนั้นทารกก็ไม่เดินอีก วันต่อมาไปทำงานได้บอกกับเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน เพื่อนบอกให้ไปโรงพยาบาลจึงมาโรงพยาบาลในตอนบ่ายซึ่งตรงกับกำหนดนัดฝากครรภ์ เมื่อมาโรงพยาบาลแพทย์ได้ทำอัลตราซาวด์พบว่าทารกเสียชีวิตแล้ว ได้ให้มารดากลับบ้านเพื่อเตรียมของและกลับมาโรงพยาบาลอีกครั้งในตอนเย็น คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดปกติ ไม่ได้ตรวจสภาพทารก หลังคลอดไม่มีอาการผิดปกติ อยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 3 วันจึงกลับบ้าน

มารดา รายที่ 2 นางกุลลาบ อายุ 22 ปี จบประกาศนียบัตรชั้นสูง อาชีพ แม่บ้าน อาศัยอยู่กับพ่อแม่ น้องชาย น้องสาว แต่งงานมา 1 ปี ครรภ์นี้เป็นครรภ์แรก มีปัญหาในช่วงแรกที่ตั้งครรภ์ เพราะยังไม่ได้ตั้งใจที่จะมีบุตร ไปซื้อยาขับมารับประทานแต่ทารกไม่ออกจึงปล่อยให้ตั้งครรภ์ต่อ ฝากครรภ์ 3 ครั้ง ระหว่างที่ฝากครรภ์ได้ทำอัลตราซาวด์ 2 ครั้ง โดยครั้งแรกที่ทำทารกในครรภ์ปกติ แต่ครั้งที่ 2 แพทย์ที่ทำบอกว่าทารกมีศีรษะเล็กกว่าปกติ

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยทารกไม่เดินมา 1 วัน อายุครรภ์ 37 สัปดาห์ โดยวันนั้นเป็นวันลอยกระทง ได้ออกไปเที่ยวงาน กลับมาดึกแล้วรู้สึกง่วงนอนมากไม่ได้สังเกตว่าทารกเดินหรือไม่ มาตอนเช้าจนถึงเที่ยงรู้สึกว่าการไม่เดินจึงบอกกับมารดา ๆ บอกว่าให้รออีก 1 วัน เช้าวันต่อมาทารกก็ยังไม่เดินจึงมาโรงพยาบาลแพทย์ได้ทำอัลตราซาวด์พบว่าทารกเสียชีวิตแล้ว แพทย์ให้อยู่โรงพยาบาลเพื่อเฝ้าไข้ให้คลอด คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดปกติ แพทย์ขอตรวจสภาพทารกยินยอมให้ตรวจเพราะอยากทราบสาเหตุการตาย หลังคลอดไม่มีภาวะแทรกซ้อน อยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 2 วันจึงกลับบ้าน

มารดา รายที่ 3 นางกล้วยไม้ อายุ 27 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาชีพทำงานโรงงาน เข้าห้องแถวอยู่ใกล้โรงงานเพราะสามีทำงานอยู่โรงงานเดียวกัน แต่งงานมา 5 ปี ตั้งใจมีบุตรโดยครรภ์นี้เป็นแรก ฝากครรภ์ 8 ครั้ง ระหว่างฝากครรภ์ไม่มีอาการผิดปกติ เคยมาโรงพยาบาล 2 ครั้งด้วยอาการเจ็บครรภ์แต่ไม่คลอด ครั้งแรกโรงพยาบาลเมื่ออายุครรภ์ประมาณ 36 สัปดาห์ อยู่ 2 วันแพทย์

จึงให้กลับบ้าน ครั้งที่สองมาโรงพยาบาลด้วยอาการเจ็บครรภ์อีก อายุครรภ์ 38 สัปดาห์ อยู่ 3 วันยังไม่คลอด รู้สึกว่าตนเองเจ็บครรภ์มาก ได้ขอแพทย์เพื่อผ่าตัดคลอด แพทย์ไม่ยินยอมเนื่องจากไม่มีข้อบ่งชี้ที่จำเป็นในการผ่าตัดและแพทย์ได้ส่งไปทำอัลตราซาวด์พร้อมทั้งตรวจคลื่นหัวใจทารกในครรภ์ซึ่งผลปกติ ได้กลับบ้านและนัดมาฝากครรภ์อาทิตย์ถัดไป แต่ไม่ได้มาเนื่องจากคิดว่าใกล้ครบกำหนดแล้วขอให้เจ็บครรภ์คลอดจึงมาโรงพยาบาล

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยลูกคิ่นน้อยมา 1 วัน อายุครรภ์ 39 สัปดาห์ โดยรู้สึกว่าลูกคิ่นน้อยลงตั้งแต่เย็นจนถึงเช้าและมีท้องโคงแข็งเวลานอนตะแคง ได้นอกกับมารดาบอกรว่าไม่เป็นอะไรให้รอดูก่อน ตอนบ่ายทารกก็ยังไม่คิ่นจึงมาโรงพยาบาล แพทย์ได้ทำอัลตราซาวด์และบอกว่าทารกเสียชีวิตแล้ว ให้อยู่โรงพยาบาลเพื่อเหน็บยาให้คลอด เหน็บยาอยู่ 1 วันจึงเริ่มเจ็บครรภ์คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดผิวหนังเริ่มลอก ไม่ยินยอมให้ตรวจศพทารก หลังคลอดแผลฝีเย็บค่อนข้างลึก อยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 3 วัน

มารดาอายุ 42 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาชีพทำงานโรงงาน แต่งงาน 6 ปี เข้าบ้านอยู่กับสามีและบุตร โดยแต่งงานได้ประมาณ 1 ปีจึงตั้งครรภ์ครั้งแรกตั้งครรภ์ได้ประมาณ 8 เดือนทารกตายในครรภ์ คลอดปกติ ต่อมาอีก 1 ปีตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 เมื่อใกล้ครบกำหนดคลอด มีอาการเจ็บครรภ์ เลือดออกและความดันโลหิตสูงทำให้ทารกตายในครรภ์อีก คลอดปกติ รู้สึกเสียใจมากเพราะตั้งครรภ์ 2 ครั้งแล้วยังไม่ได้บุตร หลังจากนั้นอีก 7 เดือนตั้งครรภ์ครั้งที่ 3 คลอดปกติบุตรมีชีวิตรปัจจุบันอายุ 2 ปีแข็งแรงดี ตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 4 ตั้งใจว่ามีบุตรคนนี้แล้วจะทำหมัน ฝากครรภ์ 2 ครั้ง เมื่อตั้งครรภ์ได้ประมาณ 4 เดือนเคยมาโรงพยาบาลด้วยมีเลือดออกได้ทำอัลตราซาวด์ผลปกติหลังจากนั้นไม่มีอาการผิดปกติอีก

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยมีเลือดออกเวลา 02.00น. และเจ็บครรภ์มาก อายุครรภ์ 31 สัปดาห์ เมื่อมาถึงโรงพยาบาลแพทย์มาดูบอกว่าทารกเสียชีวิตแล้วเนื่องจากรกหลุดตัวก่อนกำหนดและปากมดลูกเปิดแล้วจึงให้นอนโรงพยาบาลเพื่อคลอด คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดปกติ ยินยอมให้ตรวจศพทารก อยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 2 วัน

มารดาอายุ 52 ปี นางพวงชมพู อายุ 23 ปี อาชีพทำงานโรงงาน เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่งงานครั้งแรกเมื่อ 5 ปีก่อน ตั้งครรภ์ครั้งแรกได้ไปทำแท้งเพราะยังไม่พร้อมจะมีบุตร แต่งงานได้ 2 ปีเลิกกับสามีคนแรก จึงแต่งงานครั้งที่ 2 และได้ย้ายตามสามีมาอยู่จังหวัดชลบุรี ได้ประมาณ 3 ปี เมื่อตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 (แต่เป็นครรภ์แรกกับสามีใหม่) ไปทำแท้งอีกเพราะคิดว่าตนเองยังไม่พร้อมจะมีบุตร หลังจากนั้น 2 ปีต่อมาจึงตั้งครรภ์ครั้งที่ 3 ซึ่งทั้งตนเองและสามีพร้อมที่จะมีบุตรแล้ว ฝากครรภ์ทั้งหมด 10 ครั้ง เมื่อมาฝากครรภ์บางครั้งแพทย์หรือพยาบาลจะฟังเสียงหัวใจทารกได้ยากกว่าปกติ

วันนั้นเป็นวันอังคารมาฝากครรภ์ตามนัดในตอนเช้า อายุครรภ์ 40 สัปดาห์ แพทย์ได้ตรวจภายในบอกว่าปากมดลูกยังไม่เปิดจึงให้กลับบ้าน เมื่อกลับไปบ้านเริ่มมีน้ำเดินแต่ยังไม่เจ็บครรภ์ได้ถามมารดากับพี่ที่มาอยู่ด้วยบอกว่าไม่เป็นอะไร จนวันที่สามพบแม่ค้ามาขายของในตอนเช้าได้พูดคุยกันบอกว่าให้รีบมาโรงพยาบาล จึงมาตรวจที่โรงพยาบาลพบว่ามีน้ำเดินจริงแพทย์ให้นอนรอคลอดและเริ่มให้ยาเร่งคลอด ขณะที่นอนรออยู่มีน้ำออกตลอดจำนวนมากขณะนั้นเริ่มเจ็บครรภ์และไม่รู้ว่าทารกคืบหรือไม่ ในตอนบ่ายแพทย์มาดูทำอัลตราซาวด์บอกว่าทารกเสียชีวิตแล้ว หลังจากนั้นรอนจนประมาณเที่ยงคืนจึงคลอด คลอดปกติ เมื่อคลอดแล้วได้ขอดูทารกเห็นว่าสะดือปิดไม่มีมด พยาบาลที่ทำการคลอดบอกว่าที่ขั้วสะดือมีลักษณะคล้ายเจลหุ้มอยู่ ไม่ได้ตรวจศพทารกอยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 3 วัน

มารดาอายุที่ 6 นางชงโค อายุ 19 ปี อาศัยอยู่กับพ่อแม่โดยมีอาชีพทำไร่สับปะรด ตนเองไม่มีอาชีพแน่นอน เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อมาได้ไปทำงานที่ห้างสรรพสินค้า มีอยู่คืนหนึ่งไปเที่ยวกับเพื่อน ได้ดื่มสุราและมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ หลังจากนั้นได้ไปอยู่ที่ปราจีนบุรีกับเพื่อนและพบว่า 3 เดือนแล้วประจำเดือนยังไม่มาลองตรวจดูปรากฏว่าตั้งครรภ์จึงตัดสินใจโทรมาบอกที่บ้านและได้กลับมาอยู่ที่บ้าน ตั้งครรภ์ครั้งแรก ฝากครรภ์ 9 ครั้ง ระหว่างตั้งครรภ์เคยมีทารกคืบน้อยลง ไปตรวจทั้งที่อนามัยและโรงพยาบาลพบว่าทารกปกติ

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยทารกไม่คืบมา 4 วัน เจ็บครรภ์และมีเลือดสีคล้ำออก อายุครรภ์ 31 สัปดาห์ โดยรู้สึกรู้สึกว่าทารกคืบน้อยลงมาเรื่อย ๆ จน 4 วันสุดท้ายไม่คืบเลย ไปที่อนามัยได้ตรวจภายในบอกว่าไม่เป็นอะไรยังไม่ถึงกำหนดคลอดและยังได้ยินเสียงหัวใจทารกเต้น สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นโรคกระเพาะหรือไส้ติ่งอักเสบ เพราะก่อนหน้านี้มีไข้ อาเจียนอยู่ 2 วัน ได้ยารับประทานแต่ไม่ดีขึ้นยังปวดท้องมีท้องแข็งถึงเช้า ต่อมาเข้าห้องน้ำพบว่ามดลูกออกได้บอกกับพี่ชายและพี่สะใภ้จึงมาโรงพยาบาล แพทย์มาดูทำอัลตราซาวด์พบว่าเด็กเสียชีวิตแล้ว ให้นอนรอคลอดและให้ยาเร่งคลอด คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดผิวหนังลอกทั่วตัว ท้องโตกว่าปกติ แพทย์ขอตรวจศพทารก อยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 2 วัน

มารดาอายุที่ 7 นางเฟื่องฟ้า อายุ 26 ปี เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาชีพทำงานโรงงาน แต่งงานมา 4 ปี ทานยาคุมกำเนิดมาตลอดหยุดยาได้ 1 เดือนจึงตั้งครรภ์เพราะตั้งใจมีบุตร ครรภ์นี้เป็นครรภ์แรก ฝากครรภ์ทั้งหมด 9 ครั้ง ระหว่างฝากครรภ์ไม่มีอาการผิดปกติ

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยทารกไม่คืบมา 2 วัน อายุครรภ์ 40 สัปดาห์ โดยวันนั้นเป็นวันอังคารมาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลตามปกติซึ่งเป็นวันครบกำหนดคลอด แพทย์ได้ตรวจภายในบอกว่าปากมดลูกเริ่มเปิดเล็กน้อยและให้กลับบ้าน วันต่อมาารู้สึกว่าทารกคืบน้อยลงคือคืบ 3 ครั้ง ตอนเช้าหลังจากนั้นไม่คืบ ได้ไปอนามัยในคอนบ่ายบอกว่าปกติจึงกลับบ้าน หลังจากนั้นทารกก็ยัง

ไม่คืนได้คุยกับสามีให้รอดอีก 1 วัน วันต่อมาทารกก็ยังไม่คืน สามีเลิกงานคอนเย็นได้พาไปที่คลินิก ที่คลินิกบอกว่าให้มาโรงพยาบาลจึงไปที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งตรวจไม่พบเสียงหัวใจทารกและ ตรวจภายในบอกว่าปากมดลูกยังไม่เปิดให้รอพบแพทย์รู้สึกว่ารอนานมาก เมื่อแพทย์มาบอก ว่าทารกเสียชีวิตแล้วและให้กลับบ้านก่อนรอเจ็บท้องจึงมาโรงพยาบาลใหม่ รู้สึกไม่เชื่อเพราะมีเพื่อน ของพี่สาวเคยท้องได้ 8 เดือนแล้วมีปัญหาหนักว่าทารกเสียชีวิตแล้วแต่เมื่อผ่าตัดคลอดเด็กก็ปกติจึงคิด ว่าตนเองจะเป็นแบบเพื่อนพี่สาว พี่ชายและพี่สาวที่มาด้วยได้โทร ไปปรึกษาอา อาบอกว่าไม่ให้ กลับบ้านจึงได้มาที่โรงพยาบาลอีกแห่งหนึ่ง แพทย์ได้ตรวจซ้ำอีกครั้งพบว่าทารกเสียชีวิตจริงและ ให้อยู่โรงพยาบาลเพื่อเฝ้าไข้ให้คลอด คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดผิวหนังลอกทั่วตัว ยิน ยอมให้ตรวจศพทารกอยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 4 วัน

มารดา รายที่ 8 นางสาวเรือง อายุ 21 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาชีพแม่บ้าน เช่าตึกแถว อยู่กับสามี ปกติจะทานยาคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ เมื่อประจำเดือนไม่มาจึงไม่ได้สนใจแต่รู้สึก ว่าตนเองอ้วนขึ้น ต่อมามารดาได้พาไปร้านขายยาเรื่องประจำเดือนไม่มาและได้ลองตรวจปัสสาวะจึง รู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ วันต่อมา ก็ไปฝากครรภ์ที่คลินิกแพทย์บอกว่าตั้งครรภ์ 5 เดือนแล้วรู้สึกดีใจ เพราะสามีต้องการมีบุตร ตั้งครรภ์ครั้งแรกฝากครรภ์ทั้งหมด 4 ครั้ง ระหว่างตั้งครรภ์ไม่มีอาการ ผิดปกติ

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยทารกไม่คืนมา 1 สัปดาห์ อายุครรภ์ 35 สัปดาห์ โดย รู้สึกว่าทารกไม่คืนหลังจากไปฝากครรภ์ครั้งสุดท้าย ทุกครั้งที่ไปฝากครรภ์จะขออัลตราซาวด์เพราะ คิดว่าไม่ได้ดูแลตนเองและมารู้เมื่อตั้งครรภ์ได้ 5 เดือนแล้ว ฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล 2 ครั้ง และอีก 2 ครั้งไปฝากพิเศษกับแพทย์ที่คลินิก ครั้งสุดท้ายที่ไปฝากครรภ์รู้สึกว่ารากยังคืนอยู่ แต่สังเกตว่า แพทย์ไม่ได้บันทึกในสมุดในช่องการเดินของทารกทั้ง 2 ครั้ง หลังจากวันที่ฝากครรภ์ครั้งสุดท้ายไม่ รู้สึกว่าทารกคืน ได้ถามมารดาและคิดว่าการที่เด็กกลับทำให้เด็กหยุดคืนไป หลังจากนั้นผ่านไป 1 อาทิตย์ทารกยังไม่คืนได้พูดคุยกับเพื่อนคลอดแล้วบอกว่าให้รีบไปพบแพทย์ จึงไปที่คลินิกแพทย์ คนเดิมได้ทำอัลตราซาวด์และบอกว่าทารกเสียชีวิตแล้วจะนัดเฝ้าไข้ให้คลอดวันรุ่งขึ้น เมื่อกลับ ไปถึงบ้านทั้งญาติและเพื่อนบ้านบอกให้ไปตรวจที่โรงพยาบาลอีกแห่งหนึ่ง เพื่อยืนยันว่าทารกเสียชีวิตจริงจึงมารักษาต่อ เมื่อมาถึงแพทย์ได้ทำอัลตราซาวด์อีกครั้งและยืนยันว่าทารกเสียชีวิตแล้ว ให้อยู่โรงพยาบาลเพื่อเฝ้าไข้ให้คลอด วันต่อมาจึงคลอด คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดผิวหนัง ลอกทั่วตัว ยินยอมให้ตรวจศพทารก อยู่โรงพยาบาล 3 วันจึงกลับบ้าน

มารดา รายที่ 9 นางสาวตะวัน อายุ 35 ปี อาชีพ ทำงานบริษัท แต่งงานมา 7 ปี บุตรคน แรกผู้ชายอายุ 6 ปี คลอดโดยวิธีผ่าตัดคลอด ตั้งครรภ์ครั้งนี้ครั้งที่ 2 ซึ่งก่อนที่จะตั้งครรภ์ประจำเดือน

มักจะมาคลาดเคลื่อนและทานยาประเภทขับประจำเดือนอยู่เสมอ เมื่อทราบว่าตั้งครรภ์แน่นอนแล้ว รู้สึกกังวลว่าเด็กจะไม่สมบูรณ์เนื่องจากทานยาดังกล่าวมากและมีปัญหาเกี่ยวกับสามีตอนตั้งครรภ์ได้ประมาณ 4 เดือน ขณะนั้นสภาพจิตใจค่อนข้างแย่ หงุดหงิดง่าย อารมณ์เสียบ่อยแต่ยังต้องการบุตรไว้ ฝากครรภ์พิเศษกับแพทย์ทั้งหมด 8 ครั้ง ระหว่างตั้งครรภ์ไม่มีอาการผิดปกติ แพทย์บอกว่าทารกแข็งแรงดีมาก

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยทารกไม่เดินมา 1 วัน อายุครรภ์ 36 สัปดาห์ โดยรู้สึกว่าการที่ไม่เดินตั้งแต่ตอนเย็น ประมาณ 20.00 น. จึงได้โทรติดต่อแพทย์ที่ฝากครรภ์พิเศษไว้เพื่อถามถึงอาการของบุตรในครรภ์ แพทย์ได้โทรกลับมาเวลาประมาณ 22.00 น. และได้บอกว่าถ้าไม่แน่ใจให้มาวัดคลื่นหัวใจเด็กที่โรงพยาบาล จึงได้ถามแพทย์ว่าโดยปกติทารกไม่เดินนานเท่าไรควรไปพบแพทย์ แพทย์บอกว่าแล้วแต่ดุลยพินิจของแม่ จึงรอดูอาการอีกหนึ่งคืน ตอนเช้าไปทำงานคุยกับเพื่อนที่ทำงานเพื่อนบอกว่าให้รีบมาโรงพยาบาล แพทย์เจ้าของมาทำอัลตราซาวด์พบว่าทารกในครรภ์เสียชีวิตแล้ว แพทย์ให้ผ่าตัดคลอด ทารกแรกคลอดสภาพปกติ ยินยอมให้ตรวจศพทารก อยู่โรงพยาบาล 3 วัน

มารดาอายุ 10 นางช่อนกลิ่น อายุ 28 ปี อาชีพแม่บ้าน แต่งงานครั้งที่ 2 โดยกับสามีเก่ามีบุตร 2 คนแล้วทำหมัน กับสามีใหม่แต่งงานมาประมาณ 1 ปี มาช้บ้านอยู่กับสามีโดยบุตรสองคนแรกอยู่กับมารดาที่ต่างจังหวัด ต้องการมีบุตรอีกจึงไปแก้หมันได้ 1 เดือนจึงตั้งครรภ์ครั้งที่ 3 แต่แท้งต่อมาอีก 3 เดือนจึงตั้งครรภ์อีก เป็นครั้งที่ 4 ฝากครรภ์ทั้งหมด 4 ครั้ง

สภาพการณ์ : เริ่มรู้สึกว่าตนเองผิดปกติเมื่อตั้งครรภ์ได้ประมาณ 6 เดือน น้ำหนักขึ้นมาก ท้องมีขนาดใหญ่ ทานอาหารได้น้อย เวลานั้นจะรู้สึกแน่นอึดอัดท้อง มาโรงพยาบาลด้วยท้องมีขนาดใหญ่และเจ็บครรภ์ อายุครรภ์ 30 สัปดาห์ อยู่โรงพยาบาล 4 วันฉีดยาไม่ให้เจ็บครรภ์และแพทย์ได้ทำอัลตราซาวด์ 2 ครั้ง เมื่อถามว่าทารกในครรภ์เป็นอย่างไรบ้างก็ไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนและรู้สึกว่าการหยุดเดินขณะที่อยู่โรงพยาบาลแห่งนั้นวันที่สอง ต่อมาได้กลับบ้านอยู่บ้านได้อีก 2 วัน รู้สึกว่าบวมมาก เดินไม่ไหว เจ็บครรภ์และทารกไม่เดิน จึงมาที่โรงพยาบาลอีกแห่งหนึ่ง มีแพทย์มาทำอัลตราซาวด์พบว่าเด็กบวมน้ำและเสียชีวิตแล้ว แพทย์ได้ตรวจภายในพบว่าปากมดลูกเปิดจึงให้ยาเร่งคลอด คลอดทำกัน สภาพทารกแรกคลอดมีลักษณะบวมน้ำทั้งตัว ท้องโต ยินยอมให้ตรวจศพทารก อยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 5 วัน

ส่วนที่ 2 ประสพการณ์ภาวะเศร้าโศกของมารดาที่มีทารกตายในครรภ์

การนำเสนอผลการวิจัยในส่วนที่ 2 จากข้อมูลที่ได้พบว่า ผลการวิจัยสามารถอธิบายปรากฏการณ์ภาวะเศร้าโศกของมารดาที่มีทารกตายในครรภ์ได้ว่า ปรากฏการณ์ภาวะเศร้าโศกมี

ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ชื่อสมมุติแก่มารดาผู้ให้ข้อมูลทุกราย ส่วนข้อมูลต่างๆ เป็นข้อมูลจริง ดังนี้

มารดา รายที่ 1 นางมะลิ อายุ 31 ปี เรียนจบระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 อาชีพทำงานโรงงาน แต่งงานมา 8 ปี เข้าบ้านอยู่กับสามี ตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 2 ทั้งสามีและตนเองตั้งใจจะมีบุตร โดยหยุดฉีดยาคุมมาประมาณปีกว่าจึงตั้งครรภ์ ฝากครรภ์ทั้งหมด 8 ครั้ง ระหว่างตั้งครรภ์ไม่มีอาการผิดปกติ

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยทารกไม่ดิ้นมา 1 วัน อายุครรภ์ 40 สัปดาห์ โดย 1 วันก่อนมาโรงพยาบาล มีความรู้สึกว่าทารกในครรภ์มีอาการเหมือนสะดืออีกหลังจากนั้นทารกก็ไม่ดิ้นอีกวันต่อมาไปทำงานได้บอกกับเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน เพื่อนบอกให้ไปโรงพยาบาลจึงมาโรงพยาบาลในตอนบ่ายซึ่งตรงกับกำหนดนัดฝากครรภ์ เมื่อมาโรงพยาบาลแพทย์ได้ทำอัลตราซาวด์พบว่าทารกเสียชีวิตแล้ว ได้ให้มารดากลับบ้านเพื่อเตรียมของและกลับมาโรงพยาบาลอีกครั้งในตอนเย็น คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดปกติ ไม่ได้ตรวจศพทารก หลังคลอดไม่มีอาการผิดปกติ อยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 3 วันจึงกลับบ้าน

มารดา รายที่ 2 นางกุหลาบ อายุ 22 ปี จบประกาศนียบัตรชั้นสูง อาชีพแม่บ้าน อาศัยอยู่กับพ่อแม่ น้องชาย น้องสาว แต่งงานมา 1 ปี ครรภ์นี้เป็นครรภ์แรก มีปัญหาในช่วงแรกที่ตั้งครรภ์ เพราะยังไม่ได้ตั้งใจที่จะมีบุตร ไปซื้อยาขับมารับประทานแต่ทารกไม่ออกจึงปล่อยให้ตั้งครรภ์ต่อฝากครรภ์ 3 ครั้ง ระหว่างที่ฝากครรภ์ได้ทำอัลตราซาวด์ 2 ครั้ง โดยครั้งแรกที่ทำทารกในครรภ์ปกติ แต่ครั้งที่ 2 แพทย์ที่ทำบอกว่าทารกศีรษะเล็กกว่าปกติ

สภาพการณ์ : มาโรงพยาบาลด้วยทารกไม่ดิ้นมา 1 วัน อายุครรภ์ 37 สัปดาห์ โดยวันนั้นเป็นวันลอยกระทง ได้ออกไปเที่ยวงาน กลับมาดึกแล้วรู้สึกง่วงนอนมากไม่ได้สังเกตว่าทารกดิ้นหรือไม่ มาตอนเช้าจนถึงเที่ยงรู้สึกว่ทารกไม่ดิ้นจึงบอกกับมารดาๆ บอกว่าให้รออีก 1 วัน เช้าวันต่อมาทารกก็ยังไม่ดิ้นจึงมาโรงพยาบาลแพทย์ได้ทำอัลตราซาวด์พบว่าทารกเสียชีวิตแล้ว แพทย์ให้อยู่โรงพยาบาลเพื่อเฝ้าไข้ให้คลอด คลอดปกติ สภาพทารกแรกคลอดปกติ แพทย์ขอตรวจศพทารกยินยอมให้ตรวจเพราะอยากทราบสาเหตุการตาย หลังคลอดไม่มีภาวะแทรกซ้อน อยู่โรงพยาบาลทั้งหมด 2 วันจึงกลับบ้าน

มารดา รายที่ 3 นางกล้วยไม้ อายุ 27 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาชีพทำงานโรงงาน เข้าห้องแถวอยู่ใกล้โรงงานเพราะสามีทำงานอยู่โรงงานเดียวกัน แต่งงานมา 5 ปี ตั้งใจมีบุตรโดยครรภ์นี้เป็นแรก ฝากครรภ์ 8 ครั้ง ระหว่างฝากครรภ์ไม่มีอาการผิดปกติ เคยมาโรงพยาบาล 2 ครั้งด้วยอาการเจ็บครรภ์แต่ไม่คลอด ครั้งแรกโรงพยาบาลเมื่ออายุครรภ์ประมาณ 36 สัปดาห์ อยู่ 2 วันแพทย์

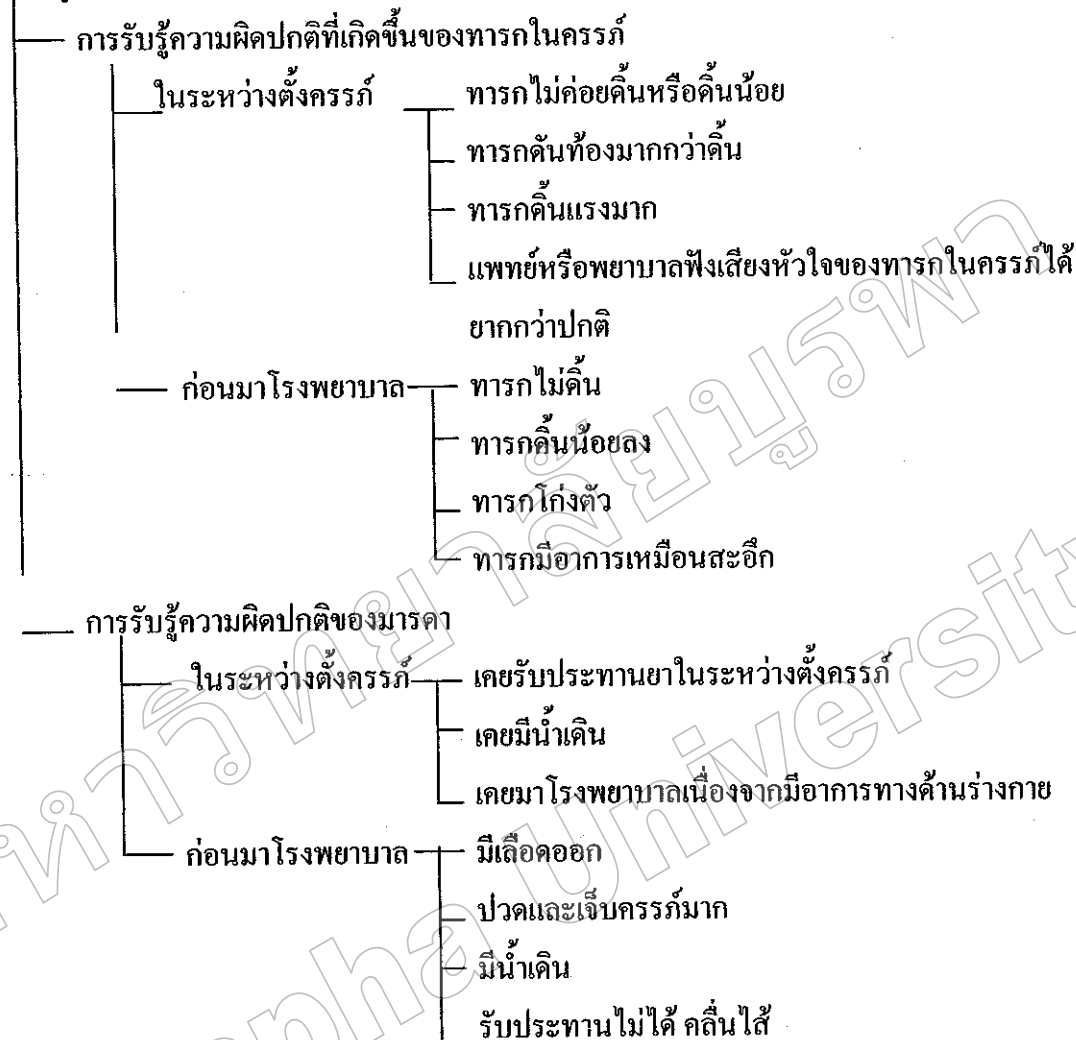
ความต่อเนื่องเป็นกระบวนการ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการรับรู้ความผิดปกติที่เกิดขึ้นจนถึง 1 เดือนภายหลังคลอด แบ่งได้ 4 ระยะคือ 1) เมื่อรับรู้ความผิดปกติของทารกในครรภ์ ประกอบไปด้วย 2 หัวข้อ คือ การรับรู้ความผิดปกติที่เกิดขึ้นและการตอบสนองต่อการรับรู้ความผิดปกติ 2) เมื่อทราบว่าทารกตายในครรภ์ 3) ขณะรอคลอด 4) ภายหลังคลอด ประกอบด้วย 3 หัวข้อ คือ ภายหลังคลอดทันที ภายหลังคลอดขณะอยู่โรงพยาบาลและภายหลังคลอด 1 เดือน

เมื่อรับรู้ถึงความผิดปกติของทารกในครรภ์

จากข้อมูลที่ได้มา ผู้วิจัยพบว่ามารดามีการรับรู้ถึงความผิดปกติของทารกในครรภ์ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์จนถึงในระยะก่อนคลอด จะมีการเชื่อมโยงสาเหตุของความผิดปกติของทารกในครรภ์กับการรับรู้ความผิดปกติที่เกิดขึ้นของมารดาเองตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์จนถึงในระยะก่อนคลอดเช่นกัน จากนั้นมารดาจะมีการตอบสนองต่อการรับรู้ความผิดปกติ โดยมารดาที่มีความคิดความรู้สึกและพฤติกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การรับรู้ความผิดปกติที่เกิดขึ้น คือ สิ่งที่ยังบอกให้มารดาทราบว่า มีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น ซึ่งมีหลายประการคือ มีความผิดปกติของทารกและตนเองทั้งในระหว่างตั้งครรภ์และก่อนคลอด ดังแผนภาพ

เมื่อรับรู้ถึงความผิดปกติของทารกในครรภ์

ภาพที่ 4 การรับรู้ความผิดปกติที่เกิดขึ้น

การรับรู้ความผิดปกติที่เกิดขึ้นของทารกในครรภ์ในระหว่างตั้งครรภ์ จากการศึกษาพบว่ามารดาหลายรายจะมีความรู้สึกว่าทารกในครรภ์มีอาการผิดปกติ โดยมารดาจะบอกว่าทารกไม่ค่อยดิ้นหรือดิ้นน้อย รู้สึกว่าทารกดิ้นท้องมากกว่าดิ้น ทารกดิ้นแรงมาก เมื่อไปฝากครรภ์แพทย์หรือพยาบาลจะฟังเสียงหัวใจทารกในครรภ์ได้ยากกว่าปกติ ซึ่งอาการเหล่านี้ มารดารับรู้ว่าการน่าจะมี ความผิดปกติเกิดขึ้นตั้งแต่ในระหว่างตั้งครรภ์แล้ว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทารกไม่ค่อยดิ้นหรือดิ้นน้อย พบว่ามีมารดา 1 รายเล่าว่าในระหว่างตั้งครรภ์ทารกในครรภ์ไม่ค่อยดิ้นหรือดิ้นน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับมารดาคนอื่น และอีก 1 รายเล่าว่า รู้สึกว่าทารกไม่ค่อยดิ้นไปพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่อนามัยแล้วได้บอกว่าทารกในครรภ์ปกติ ต่อมาเมื่อทารกตายในครรภ์มารดาจึงรู้ว่าอาการเหล่านี้จะแสดงว่าทารกในครรภ์มีความผิดปกติเกิดขึ้นดังนี้

“ปกติไม่ค่อยตื่นแต่จะโง่งตัวมากกว่า นาน ๆ ครั้งจะตื่นที แต่ส่วนมากแล้วจะโง่งบ่อย คนอื่นเล่ามาคุยให้ฟังว่าลูกเค้าตื่นจับที่หนีแต่ลูกเราไม่”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“เคยตอนท้องได้ประมาณ 6 เดือนมีเลือดท้องน้อยแล้วลูกไม่ค่อยตื่นเป็นอยู่ 2 วันก็ไปอนามัย เค้าบอกไม่เป็นไรให้กลับมาสังเกตอาการที่บ้าน อยู่บ้านอีกประมาณ 3 วันก็ไปตรวจที่โรงพยาบาลเค้าใช้เครื่องมือตรวจบอกว่าหัวใจเต้นปกติ แล้วให้เรากลับไปคอยเช็คว่าวันหนึ่งตื่นกี่หน ให้เราคอยดีกว่าวันหนึ่งถึง 10 หนไหมถ้าตื่นไม่ถึงให้กลับมาหาหมอ จากนั้นก็ตื่นตามปกติก็เลยคิดว่าไม่เป็นอะไร”

(ชง โค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

2. ทารกตื่นท้องมากกว่าตื่น มีมารดา 1 รายเล่าว่า ตนเองรู้สึกว่าการตื่นท้องมากกว่าตื่น เมื่อถามบุคคลอื่นถึงอาการที่เกิดขึ้นก็ได้รับคำตอบว่าการตื่นและการตื่นของทารกน่าจะแตกต่างกัน เมื่อทารกตายในครรภ์จึงคิดว่าน่าจะมีความผิดปกติเกิดขึ้นกับทารก ดังนี้

“ตอนท้องส่วนมากแล้วจะตื่นเพราะว่าตัวเขาเล็ก ถ้าตื่นก็ไม่ค่อยจะตื่นเป็นก้อน เห็นพี่สะใภ้บอกว่ามันไม่เหมือนกัน ถ้าตื่นจะแขนจะศอกหรืออะไรอย่างนี้ แต่ของหนูดันตลอด ถ้าเขาดันจะโป่งเป็นสองลอนสองฝั่ง หนูก็เลยว่าจับดูมันเป็นลอนเป็นแผ่นหรือเปล่าก็ไม่รู้ แบบที่เค้าไม่ตื่นเพราะว่ามันแคบไปหรือเปล่า มันแน่น แต่ที่ไหนได้จับ ไปมีแต่น้ำเพราะตื่นไม่ค่อยถูกอยู่ตรงหน้าท้อง”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

3. ทารกตื่นแรงมาก มีมารดา 1 รายเล่าว่ารู้สึกว่าการตื่นในครรภ์ตื่นแรงกว่าปกติ โดยที่มารดาไม่แน่ใจว่าการที่ทารกตื่นแรงกว่าปกตินั้นทารกมีความผิดปกติเกิดขึ้นหรือไม่ เมื่อทารกตายในครรภ์จึงรับรู้ว่าเป็นอาการผิดปกติ ดังนี้

“ท้องได้ประมาณ 7 เดือนตอนเดือนเมษา จำได้ว่าวันที่ 3 เมษาไปฝากท้องกับหมอที่คลินิกลูกตื่นแรงมากนอนไม่ได้ ตอนไปตรวจแกก็จะถามว่าเด็กตื่นไหมก็ตื่น เราก็มารู้ตื่นมากหรือน้อยมันจะอันตรายยังงี้”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

4. แพทย์หรือพยาบาลฟังเสียงหัวใจของทารกในครรภ์ได้ยากกว่าปกติ พบว่า มีมารดา 1 รายรับรู้ว่ามีอาการไปฝากครรภ์ ผู้ที่ตรวจครรภ์ซึ่งเป็นแพทย์หรือพยาบาลจะฟังเสียงหัวใจของทารกในครรภ์ได้ยากกว่าปกติ ต้องใช้เครื่องมือในการช่วยฟังเสียงหัวใจของทารก จึงคิดว่าทารกน่าจะมีความผิดปกติเกิดขึ้น ดังนี้

“ช่วงฝากท้องจะมีปัญหาเวลาเร็กหัวใจลูก หน้าท้องหนาหาไม่ค่อยเจอ เพราะเคยใช้
เครื่องที่เป็นวิทยุนะ 3 ครั้งเท่าที่ตรวจ เพราะปกติจะใช้ที่หูฟัง”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

การรับรู้ความผิดปกติของทารกก่อนมาโรงพยาบาล จากการศึกษาพบว่ามารดาที่มีการรับรู้
ความผิดปกติของทารกในครรภ์ก่อนมาโรงพยาบาล ได้แก่ ทารกไม่ดิ้น ทารกดิ้นน้อยลง ทารก
โก่งตัว ทารกมีอาการเหมือนสะอึก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ทารกไม่ดิ้น การที่ทารกในครรภ์ไม่ดิ้น เมื่อทารกตายในครรภ์ มารดาจึงรับรู้ว่าเป็น
อาการสำคัญที่แสดงว่าทารกในครรภ์มีความผิดปกติเกิดขึ้น ดังที่มารดาหลายรายเล่าว่า

“กลางคืนวันลอยกระทงก็รู้สึกว่ามีดิ้นแต่ไม่คิดอะไรเพราะนึกว่าเราเดินมาก นั่งรถด้วย
แล้วเค้าไม่ดิ้น กลับมาบ้านตอนเที่ยงคืนแล้วง่วงนอนมาก พอมาอีกวันก็ไม่ดิ้นอีก”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“พอมานึกเดือนหนึ่งวันที่ 3 เป็นวันนัดฝากท้องตามปกติ ในสมุดฝากท้องจะมีช่องให้เด็ก
หัวใจเต้น/เด็กดิ้น หมอแถมไปหรือไม่ได้ตรวจหรือหัวใจเด็กอ่อนใจก็ไม่รู้และไม่ได้ตักให้
ไม่ตักเลย ปกติ 2 เดือนแรกพยาบาลจะตักให้แต่ที่คลินิกจะไม่ทำ หมอแถมไม่ได้พูดอะไร หลังวันที่
3 มาไม่ดิ้นเลย ปกติดิ้นเกือบทั้งวัน เราสังเกตไม่ได้หาหยุดดิ้นไปเลย เราสังเกตไม่ได้ว่าดิ้นน้อยเป็น
ยัง ใจ มารู้อีกไม่มีแล้ว ท้องเรายังไม่รู้ จนวันที่ 7 ก็ไปที่คลินิกอีก”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“รู้สึกว่ามีผิดปกติเพราะปกติเวลาประมาณสี่โมงเย็นถึงประมาณสองทุ่มของทุกวันเขา
จะดิ้นมากและหัวใจเขาเต้นจนเรารู้สึก แต่วันที่เขาเสียเขาจะเงียบไปเลย”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

2. ทารกดิ้นน้อยลง มารดาหลายรายรับรู้ว่าการที่ทารกดิ้นน้อยลงแล้วต่อมาทารกไม่ดิ้น
แสดงว่าทารกในครรภ์น่าจะมีการผิดปกติเกิดขึ้นแล้ว ดังนี้

“วันอังคารที่ 6 ไปหาหมอเป็นวันกำหนดฝากท้องและครบกำหนดคลอดพอดี หมอเขา
ตรวจก็ปกติ พอกลับ ไปวันที่ 7 ลูกดิ้นน้อยลง ช่วงประมาณสิบโมงกว่าดิ้นสามหน หลังจากนั้นคอย
สังเกตหลังชั่วโมงนั้นมันก็ไม่ดิ้น”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

“ก่อนมาโรงพยาบาลลูกดิ้นน้อยลงมาเรื่อย ๆ 4 วันสุดท้ายไม่ดิ้นเลย”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

3. ทารกโก่งตัว มารดาหลายรายบอกว่ารู้สึกว่าการโก่งตัวแต่ไม่รู้สึกรู้ว่าทารกคืบ และคิดว่าทารกที่ทารกโก่งตัวเป็นอาการปกติ แต่ต่อมาเมื่อทราบว่าบุตรตายในครรภ์ จึงคิดว่าอาการโก่งตัวของทารกที่เกิดขึ้นนั้นแสดงว่าทารกน่าจะมีความผิดปกติเกิดขึ้นแล้ว ดังนี้

“วันก่อนที่จะมาโรงพยาบาลก็บอกแม่แล้วว่านอนตะแคงแล้วทำไมลูกไม่คืบเลยมันโก่งตัวอย่างเดียวนอนตะแคงปั๊บมันก็เริ่มโก่งตัวขึ้น แม่เล่าบอกเนี่ยมันคืบนอนตะแคงก็โก่งตัวนอนตะแคงซ้ายก็อยู่ขวา นอนตะแคงขวาก็อยู่ซ้าย มันคืบขึ้นมาเป็นลูก ขึ้นมาแล้วก็ยังคืบขลุกลั่น ๆ แต่มันก็อยู่ไปข้างหนึ่งเลย แล้วพอตะแคงอีกข้างมันก็จะกลับ กลับเลย กลับมามาอีกข้างหนึ่ง”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“มันมีท้องโก่งบางที่ข้างขวาบางที่ข้างซ้าย ช่วงที่มันโก่งขึ้นมาช่วงนั้นไม่คืบ แต่ท้องจะแข็ง ๆ”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

“วันนั้นที่เขาไม่คืบรู้สึกว่ามีโก่งตัวคือ อยู่ดี ๆ ก็โก่งยืดยืดขึ้นมาแต่นิดเดียวก็เลยไม่แน่ใจ พอโก่งเขาก็คืบมั้ง”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

4. ทารกมีอาการเหมือนสะอึก มีมารดา 1 รายเล่าว่า ก่อนที่ทารกจะเสียชีวิตรู้สึกว่าการกในครรภ์มีอาการเหมือนสะอึก หลังจากนั้นทารกในครรภ์ก็ไม่คืบอีก อาการสะอึกของทารกที่เกิดขึ้นมารดารับรู้ว่าการกในครรภ์น่าจะมีความผิดปกติเกิดขึ้น ดังนี้

“มันจะมีวันจันทร์ตอนเช้ายังคืบแล้วพอตอนใกล้ ๆ 5 โมงเช้าไปเข้าห้องน้ำ พอกลับมานั่งทำงานเดี๋ยวนั้นจะสะอึก มันเหมือนกับเด็กสะอึกอยู่ตรงนี้ (ที่ท้อง) พักนิ่งแล้วก็เงียบ แล้วรู้สึกว่ามันไม่มีคืบอีก”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

การรับรู้ความผิดปกติของมารดาในระหว่างตั้งครรภ์ จากการศึกษามารดาจะรับรู้ว่าคุณเองอาจจะมีอาการผิดปกติเกิดขึ้นตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ จากสาเหตุหลายประการดังนี้

1. เคยรับประทานยาในระหว่างตั้งครรภ์ มีมารดาเล่าว่าในระหว่างตั้งครรภ์ตนเองได้รับประทานยาขับเลือดเนื่องจากไม่ต้องการทารกและเนื่องจากต้องการให้ประจำเดือนมาปกติ เมื่อทารกตายในครรภ์จึงรู้สึกว่ายาน่าจะมีผลต่อทารก ดังนี้

“คงเป็นเพราะกินยาตอนท้องได้ 2-3 เดือนแล้วกินหลายอย่างด้วย กินยาสตรีตอนเดือนแรก ๆ ไม่ออก ไปซื้อยาในร้านหมอกินเป็นยาถูกลดกินครั้งละ 15 เม็ดกินกับน้ำอุ่นก็ไม่ออก แล้วกินยาหมอปปัจจุบันเป็นแคปซูล ไม่กล้าทำแท้งเพราะกลัวเจ็บ ไม่ออกก็เลยปล่อย เคยทำอัลตราซาวด์

ตอนฝากท้องครั้งที่ 2 ที่ทำกินกว่าเรากินยาไป แบบเค้าจะเป็นอะไรหรือเปล่า”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“คนนี้กินยาขับประจำเดือนนะ ตอนแรกไม่รู้ใจว่าต้องเป็นคนมีเมนส์ไม่ปกติ บางทีก็จะมาก่อนบางทีก็จะมาเลทเป็นอาทิตย์แต่มาทุกเดือน ทีนี้ก็กินยาสตรีเพ็ญพา 3 ขวดก่อนที่จะมาฝากท้องกับหมอ ก็ถามหมอมอบอกไม่น่าจะเกี่ยว แต่ก็กังวลกลัวว่าเด็กจะไม่สมบูรณ์เพราะเรากินยาไปเยอะ”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

2. เคยมีน้ำเดิน มารดาเรื่องนี้บอกว่าคนที่ตนเคยมีน้ำเดินในระหว่างตั้งครรภ์ น่าจะมีผลต่อการเสียชีวิตของทารกในครรภ์ เพราะมีคนบอกว่าเป็นอาการผิดปกติ โดยมารดาเล่าว่า

“คนแก่ ๆ แถวนี้น้ำเดินเด็กสำคัญน้ำคร่ำเพราะ มีอยู่ช่วงหนึ่งที่ปวดท้องตอนกลางคืนแล้วมีน้ำไหล มันออกนิด ๆ พอเปียกกางเกงไม่ถึงกับไหลย้อยลงมามีอยู่ 2 วันแค่นั้นเดียว คิดว่าไม่เป็นอะไรก็เลยไม่ได้ไปโรงพยาบาล หลังจากนั้นมาคุยกับคนข้างบ้านเขาบอกว่ำนั่นแหละ น้ำมันเดินแล้วทำให้เด็กตาย”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

3. เคยมาโรงพยาบาลเนื่องจากอาการทางด้านร่างกาย มีมารดาบางรายเล่าว่า เคยมีอาการทางด้านร่างกายในระหว่างตั้งครรภ์ที่ทำให้ต้องมาพบแพทย์ที่โรงพยาบาล เช่น มีอาการเจ็บครรภ์ก่อนกำหนดคลอด มีเลือดออก ท้องมีขนาดใหญ่ขึ้นมาก ดังนี้

3.1 มีอาการเจ็บครรภ์ก่อนกำหนดคลอด มีมารดา 1 รายเล่าว่า เคยมานอน

โรงพยาบาลเนื่องจากมีอาการเจ็บครรภ์โดยยังไม่ถึงวันกำหนดคลอดรู้สึกว่ตนเองเจ็บครรภ์มากเมื่อทารกตายในครรภ์มารดาจึงบอกว่าอาการเจ็บครรภ์ก่อนกำหนดคลอดของตนน่าจะเป็นอาการผิดปกติที่เกิดขึ้น

“เคยมานอนโรงพยาบาล 2 ครั้ง ครั้งแรกวันที่ 20 พ.ย. มันเจ็บตุ้ย ๆ แน่น แข็ง มีมูกเลือดมาโรงพยาบาลหมอให้ดูอาการ 1 คืน บอกว่าเป็นอาการเจ็บเดือนไม่เป็นไร กลับบ้านไปปกติก็กินได้ มาอีกครั้งที่สองวันที่ 4 ธ.ค. ก็ปวดท้องมีเลือดออกหมอหึ่งคลอดเขาก็บอกว่าปากมดลูกเปิดแล้วเปิดได้หน้อยหนึ่ง พี่เค้าสั่งจองห้องพิเศษไว้ให้แฟนเผื่อกับแม่ นอน 2 คืน ตอนนั้นปวดมากปวดจนสุด ๆ เลย พอวันที่ 5 หมอมาตรวจอีกปากมดลูกเปิดแค่ 2 เซ็น ต้องรอให้ถึงสามเซ็นจะพาไปหึ่งคลอด ตัวเองต้องทนเจ็บปวดอยู่อย่างเดียว จนมาถึงวันที่ 6 ธ.ค. หมอได้มาตรวจตอนเช้าอีกครั้งแต่ไม่ใช่คนเดิม หมอถามถึงอาการที่เจ็บท้องว่าเป็นอย่างไรบ้าง ตัวเองตอบว่าเจ็บ ปวดเป็นระยะแม่คุยกับหมอบอกว่าขอรื้อให้ผ่าได้ไหมสงสารลูก ทนเจ็บมาทั้งคืนทั้งวันแล้ว หมอเลยบอกว่าต้องตรวจปากมดลูกก่อนว่าเปิดแค่ไหน พอหมอตรวจบอกว่ายังไม่เปิดเลยหมอบอกให้ไปอัลตราซาวด์

ดูก่อน ผลปรากฏว่าได้แค่ 8 เดือน น้ำคร่ำไม่มี พาไปตรวจคลื่นหัวใจก็ปกติ เด็กก็กินไม่มีอะไรผิดปกติ หมอยังบอกว่าจะกลับบ้านก็กลับได้ ความรู้สึกสับสนบอกไม่ถูก พูดยอะไรไม่ออก ตัวเองก็กลับมาบ้านพักผ่อนเหมือนเดิม”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

3.2 มีเลือดออก มารดารายนี้ทารกตายในครรภ์เนื่องจากภาวะรกลอกตัวก่อนกำหนด และจากการที่เคยมีเลือดออกในระหว่างตั้งครรภ์ มารดาจึงรับรู้ว่าการมีเลือดออกเป็นความผิดปกติที่เกิดขึ้นของตนตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์

“ก่อนฝากท้องมันเหมือนจะตกเลือด มีเลือดออกติดกางเกงนิตึง เหมือนเมนส์มันหยุดไปแล้วมันจะมาอะไรอย่างนี้แต่ก็มานิดเดียว ก็มาทำอัลตราซาวด์เค้าบอกว่าท้องได้ 4 เดือนเด็กไม่เป็นไรปกติแข็งแรงดี”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

3.3 ท้องมีขนาดใหญ่ขึ้นมาก มารดารายนี้เล่าว่าตนเองมีท้องใหญ่ขึ้นมาก เมื่อไปตรวจที่โรงพยาบาลก็ยังไม่ได้คำตอบที่ชัดเจน แต่มารดารับรู้ว่ามีความผิดปกติเกิดขึ้นแล้ว ดังนี้

“คือเริ่มตั้งท้องตอนแรกจะธรรมดา มาใหญ่ช่วง 6 เดือน ช่วงที่ว่าใหญ่แล้วไปฝากท้อง เขาไม่บอกแค่นั้นไปตรวจธรรมดา น้ำหนักในสมุดฝากท้องขึ้นเยอะขึ้น 7-8 กก. จาก 44 พอไปซั่มมันตั้ง 61 แล้ว ที่โรงพยาบาลเขาก็ไม่บอกอะไรซักอย่างเดียว กินไม่ได้เลยช่วง 6 เดือนมันแน่น เวลานั่งเขาจะลำตังนี้ หายใจไม่ออกนั่งไม่ค่อยได้ ก็สงสัยเหมือนกันว่าทำไมท้องมันใหญ่ แต่เราถามหมอแล้วหมอเขาไม่บอกนะ”

(ช่อนกลิ่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

การรับรู้ความผิดปกติของมารดาก่อนมาโรงพยาบาล ก่อนมาโรงพยาบาลอาการที่เกิดขึ้น เช่น มีเลือดออก ปวดและเจ็บครรภ์มาก มีน้ำเดิน กินไม่ได้คลื่นไส้ เป็นอาการที่มารดารับรู้ว่าตนน่าจะมีความผิดปกติเกิดขึ้น ดังนี้

1. มีเลือดออก

“ประมาณติหนึ่งครั้ง นึกว่าลึรตื้นนอน ก็ถูกไปเข้าห้องน้ำเปิดไฟเป็นเลือดไหล ตอนนั้นยังไม่เจ็บท้อง”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

2. ปวดและเจ็บครรภ์มาก

“วันก่อนที่จะไปหาหมอนี่ตอนมัธยมตอนกลางคืนมันจะมีปวดท้อง พอตอนเช้ามาไปนอนมัธยมเค้าให้ยาแก้ปวดมากินก็ไม่หายปวดท้องตลอดเวลา ตอนปวดก็มีท้องแข็งปวดอยู่ทั้งวัน พอตกกลางคืนเข้าห้องน้ำมันมีเลือดออก เอาผ้าอนามัยใส่ก็มีเลือดออกมา”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

“ไปโรงพยาบาลครั้งก่อนมันเจ็บท้องแล้วก็ท้องใสเหมือนที่เห็น ไปนอนอยู่ 4 คืน เขาเอาไปเอกซเรย์บอกว่าเอาก้อนออก เอาออกแล้วเอาไปอัลตราซาวด์อีกเขาก็ไม่ยอมบอก มีแต่พูดว่าหัวเล็กสมองเล็กเท่านั้น ไม่อธิบายให้ละเอียดเข้าใจ เขาก็ไม่ได้ทำอะไรมีแค่ฉีดยาอื่นไม่ให้เราออก พอเจ็บน้อยลงเขาไม่ทำอะไรก็ขอลกลับบ้าน กลับมาได้ 2 วันมันก็เจ็บอีกเจ็บตลอดแล้วมันบวมมากด้วย เดินไม่ไหว มันแน่นตึ๋นขึ้นหายใจไม่ออก เจ็บ ๆ หาย ๆ”

(ช่อนกลิ่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

3. มีน้ำเดิน มารดา รายหนึ่งเล่าว่าตนเองมีน้ำออกมากแต่ไม่เจ็บครรภ์ เป็นอยู่ 2 วันจนวันที่ 3 จึงตัดสินใจมาโรงพยาบาลต่อมาเมื่อทารกตายในครรภ์ มารดาจึงรับรู้ว่าการมีน้ำเดินน่าจะเป็นอาการผิดปกติที่เกิดขึ้น

“วันอังคารมาตรวจท้องตอนบ่ายโมง พอกลับไปที่บ้านประมาณบ่ายสามโมงมันเริ่มมีน้ำออกทางช่องคลอด จะเป็นเหมือนกับมันไหลเหมือนเมนส์จะมา ระยะหนึ่งมันก็เดี๋ยวก็เรียบไปเลย เป็นน้ำใสเหมือนฉี่ เป็นไม่มากนัก ๆ ที่จะเป็น ตอนนั้นไม่ใส่ผ้าอนามัย พอวันพุธมันก็เริ่มเป็นมาก วันพุธทั้งวันหนูก็เลยใส่ผ้าอนามัย ที่นี้เช้าวันพฤหัสบดีสัปดาห์ถึงไปโรงพยาบาล”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

4. รับประทานไม่ได้ คลื่นไส้ มีมารดา 2 รายเล่าว่าตนเองมีอาการคลื่นไส้ อาเจียนก่อนมาโรงพยาบาลซึ่งปกติไม่เคยมีอาการเหล่านี้ จึงคิดว่าตนเองน่าจะมีอาการผิดปกติเกิดขึ้น

“วันก่อนมาโรงพยาบาลมันมีอาการเหมือนหัวแต่กินไม่ลง แบบมันจะต้ออกมันเลี่ยนกินไม่ได้ เพิ่งจะเป็นวันนั้นแหละกินไม่ได้เลย รู้สึกเหมือนมันจะต้อกลับออกมา มันไม่รับ ใจเราอยากจะกินมันหัวแต่ท้องมันไม่รับ แม่เขาบอกกินอะไรเยอะหรือเปล่า ก็ยังไม่ได้กินเลย กินนมไปกล่องเดียวตอนเช้า ก็รอดูอาการอีกคืน คืนเช้ามาเข้าห้องน้ำรู้สึกมันจะหน้ามืด แปร่งฟันแล้วมันจะอ้วก”

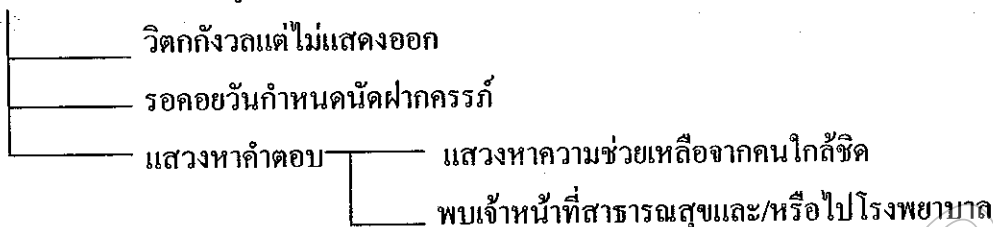
(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“วันก่อนที่จะไปอนามัยหนูเป็นไข้ อาเจียน 2 วัน กินอะไรเข้าไปมันออกหมดเลย”

(ขงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

การตอบสนองต่อการรับรู้ความผิดปกติ เมื่อมารดารับรู้ว่ามีความผิดปกติเกิดขึ้นกับตนเองหรือทารกในครรภ์ จะมีการตอบสนองต่อการรับรู้ความผิดปกติคือ วิตกกังวลแต่ไม่แสดงออก รอคอยวันกำหนดนัดฝากครรภ์ แสวงหาคำตอบ โดยแสวงหาความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิด พบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ/หรือไปโรงพยาบาล ดังแผนภาพ

การตอบสนองต่อการรับรู้ความผิดปกติ

ภาพที่ 5 การตอบสนองต่อการรับรู้ความผิดปกติ

1. วิตกกังวลแต่ไม่แสดงออก โดยมารดาเล่าว่าตนเองรู้สึกกังวลกับอาการที่เกิดขึ้น แต่ก็คิดว่าอาการที่เกิดขึ้นนั้นเนื่องมาจากตนเองใกล้คลอดและ/หรือคิดว่าเป็นอาการปกติไม่เป็นอะไร ดังที่เล่าว่า

“คืนนั้นมันก็ไม่คืนแต่มันก็ไม่รู้สึกเจ็บรู้สึกว่ามีอะไรคิดว่ามันปวดแบบมันธรรมดา ก็กังวลแต่ใจก็คิดว่าใกล้จะคลอดเต็มที เด็กมันขยับตัวไม่ค่อยจะไหวแล้วจะเตรียมตัวคลอดแล้ว คิดว่าจะคลอดวันนี้พรุ่งนี้ไม่คิดว่าลูกตายก็เคยอ่านในหนังสือเขาว่าถ้าเด็กใกล้จะคลอดมันจะไม่ค่อยดิ้น ไม่ต้องตกใจอะไร”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ตอนแรกที่ลูกไม่ดิ้นก็รู้สึกกังวลอยู่เหมือนกัน แต่ยังไม่คิดว่าเค้าจะเป็นอะไร”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

2. รอคอยวันนัดฝากครรภ์ เมื่อมารดารับรู้ว่าการตั้งครรภ์มีอาการผิดปกติเกิดขึ้น มารดาบางรายจะรอไปโรงพยาบาลในวันกำหนดนัดฝากครรภ์ครั้งต่อไป ส่วนมารดาบางรายก็จะไม่ให้ความสำคัญกับวันกำหนดนัดฝากครรภ์ครั้งต่อไปโดยไม่มาฝากครรภ์ต่อเพราะคิดว่าทารกปกติจะมาโรงพยาบาลก็ต่อเมื่อครบวันกำหนดคลอดหรือมีอาการเจ็บครรภ์คลอดดังที่เล่าว่า

“คืนนั้นก็ไม่คืน อีกวันตั้งแต่ตื่นขึ้นมาไม่คืนเลยก็ยังไปทำงานตามปกติ รอมาฝากท้อง ตอนบ่ายเพราะวันนั้นเป็นวันกำหนดฝากท้องพอดี”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“วันที่ 12 เดือนฝากท้อง ไม่ได้มา ใจคิดว่ามันปกติ เพราะที่มานอนโรงพยาบาลแล้วกลับไปก็ว่ามันดิ้นมันอะไรทุกอย่างพร้อมหมดเราคิดว่า 100% หมอเค้านัดมาเนี่ยะก็แต่ละฟังเสียงเด็ก เพราะวันนั้นก่อนกลับฟังเสียงหัวใจกับขานแล้วก็ปกติ เพิ่งกลับไปวันที่ 5 หมอเค้านัดวันที่ 12 ก็ห่างกันประมาณ 7 วันมันก็ปกติ รอวันที่ 20 ครบกำหนดแล้วก็จะมาวันที่ 20 เลย”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

3. แสวงหาคำตอบ ในการแสวงหาคำตอบมารดาทุกรายจะแสวงหาคำตอบ โดยการแสวงหาความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิดในการค้นหาคำตอบ และพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ/หรือไปโรงพยาบาล เมื่อรับรู้ถึงความผิดปกติที่เกิดขึ้นดังนี้

3.1 แสวงหาความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิด มารดาจะแสวงหาความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิด ซึ่งมีทั้งเพื่อน บุคคลในครอบครัว คนรู้จัก โดยพูดคุย ชักถามถึงอาการที่เกิดขึ้นดังที่เล่าว่า “ตอนเข้าไปทำงานก็พูดกัน พูดกับเพื่อนบอกลูกไม่คืบอย่างนั้นอย่างนี้ เขาก็ไม่ว่าอะไรเขาบอกแต่ว่าคงไม่เป็นไรมั้งคงใกล้คลอดแล้วเขาก็พูดแบบนี้ ก็ได้แต่บ่นกับตัวเองว่าลูกไม่คืบคืบ”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ที่น้ำเดินก็ถามคนแถวห้อง เขาบอกว่าคนที่น้ำคร่ำแตกจะได้ น้ำคร่ำล้น ๆ เหนียว ๆ แต่ของหนูเป็นน้ำเหมือนน้ำฉี่ เขาเลยบอกว่าสงสัยเยื่อมันซึมออกหรือเปล่าเพราะเขาไม่เคยเป็น เขาบอกเขามีแต่น้ำคร่ำแตก แล้ววันนั้นมีแม่ค้ามาหาบของขาย เขาบอกเขาเป็นอย่างนี้แหละ เขาบอกลูกเขาปอดบวมตาย ให้รีบไปโรงพยาบาล”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“ที่รู้สึกว่าการไม่คืบก็บอกแม่ บอกทุกคนหมดเลยและ ได้คุยกับคนที่อยู่หอพักคนเดียวเหมือนกัน”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

3.2 พบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ/หรือไปโรงพยาบาล เมื่อมารดารับรู้ถึงอาการผิดปกติที่เกิดขึ้น และได้แสวงหาความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิดแล้ว เมื่อยังไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนเกี่ยวกับอาการผิดปกติที่เกิดขึ้น ก็จะตัดสินใจไปพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ/หรือไปโรงพยาบาล ดังที่เล่าว่า

“ตอนเที่ยง ไปอนามัยจะให้เค้าตรวจว่าลูกเป็นอะไรหรือเปล่า พอไปอนามัยไม่เจอหมอ แฟนก็เลยบอกว่าไปโรงพยาบาลดีกว่า ก็บอกกับแฟนว่าพี่เลิกงานห้าโมงไปห้าโมงก็ได้ เค้าบอกไปตอนเที่ยงนี้แหละ แม่เค้าบอกไปตอนเที่ยงเฮอร์ลอสผู้ใหญ่ไป แม่บอกว่าถ้าเป็นอะไรก็ให้แฟนโทรมาจะได้ไปดูแล ถ้าหมอสั่งให้นอนโรงพยาบาลก็นอน ไปเลย ถามด้วยว่าทำไมเด็กมันไม่คืบ”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ลูกคืบน้อยลงมาเรื่อย ๆ 4 วันสุดท้ายไม่คืบเลย มีปวดท้องแล้วก็ตกขาวเป็นสีน้ำตาล ก็ไปหาหมอที่อนามัยใกล้บ้าน เค้าบอกไม่เป็นอะไรหนูกิ่ง เค้าก็ตรวจดูบอกได้ยินเสียงหัวใจเด็กเต้น เค้าก็ตรวจภายในด้วยบอกว่ายังไม่ถึงกำหนดคลอด สันนิษฐานว่าหนูเครียดเป็นโรคกระเพาะ หรือไส้ติ่งอะไรซักอย่าง เพราะก่อนหน้านี้หนูเป็นไข้ อาเจียน 2 วัน เค้าก็ให้ยาแก้ปวดมากินก็ไม่หาย

พอกกลางคืนมีเลือดออกก็เดินไปบอกน้ำ เค้าก็ไปตามพี่ชายให้พามาส่งโรงพยาบาล”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

“ไปหาหมอกับแฟนที่อนามัย ที่อนามัยหมอบอกว่ามีอาการอื่นไหม บอกไม่เป็นมันเลย ๑ แต่เรากังวลว่าทำไมลูกไม่คืบอย่างนี้ พอตีเด็กขึ้นมาสามหนเขาบอกไม่เป็นอะไรเด็กคืบปกติ ก็แบบไม่คิดอะไรเห็นหมอบอกแบบนั้นก็วางใจกลับมาบ้าน กลับมาบ้านแล้วเด็กก็ยัง ไม่คืบอีกก็คุยกับแฟน ๑ บอกว่าไม่เป็นไรหรอกเดี๋ยวพุงนี้ไปหาหมอกัน พออีกวันแฟนเลิกงานมาสามโมงเย็นก็บอกแฟน ไม่คืบเลยวันนี้ไม่มีอาการอะไรเลยมันเลย ๑ ก็เลยไปหาหมอที่คลินิก แกบอกช่วยอะไรไม่ได้เลยแถมให้รับมาโรงพยาบาล”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

“พอบอกแม่ว่าลูกไม่คืบ แม่ก็บอกเออ ที่ทำอัลตราซาวด์เมื่อวันที่ 3 หมอบอกเด็กกลับหัว แล้วจะคลอด กลับมาบ้านแม่ก็ดีใจจะคลอดแล้วเห็นหัวลงภายในเดือนเดียว ตอนคืบแรงมากหัวกลับมันจะเร็วเกินไปหรือเปล่า มันคงเมื่อยมันเลยไม่คืบ หนูก็เชื่อแม่มันคงคืบแต่ก็ไม่คืบจนวันที่ 7 วันนั้นมานั่งคุยกับคนที่อยู่พาดเม่นที่เดียวกันมีทั้งคนคลอดแล้วและยังไม่คลอด ก็ถามเค้าเค้าก็บอกอย่าใจเย็นนะ ให้ไปหาหมอเลย ก็ตัดสินใจกลับไปหาหมอที่คลินิกที่ฝากพิเศษไว้อีก”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“พอรู้สึกว่าการไม่คืบก็ได้โทรหาหมอ หมอบอกว่าเด็กไม่คืบเลยหรือก็ตอบว่าเมื่อไหร่รู้สึกว่าจะโก่งตัวนิดเดียวแต่ก็ไม่ทราบว่าจะใช่หรือไม่ หมอจึงบอกว่าถ้าไม่แน่ใจให้มาวัดคลื่นหัวใจเด็ก จึงได้ถามหมอบอกว่าปกติเด็กไม่คืบนานเท่าไรคุณแม่ควรไปพบแพทย์ หมอบอกว่าบอกไม่ได้ว่านานเท่าไรอยู่ในดุลยพินิจของแม่ ฉะนั้นจึงบอกว่าถ้าอย่างนั้นขอคู่อีกซักระยะหมอบอกว่าตามใจก็แล้วกัน คืบนั้นลูกไม่คืบอีกเลย พอเข้าไปทำงานก็คุยกับเพื่อน เพื่อนเขาเคยมีประสบการณ์จากญาติ ๑ ว่าถ้าเด็กไม่คืบให้รีบไปพบแพทย์ ฉะนั้นก็มาโรงพยาบาล”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

โดยสรุป ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมารดามีการรับรู้ถึงความผิดปกติของทารกในครรภ์เกิดขึ้น แบ่งได้เป็น การรับรู้ความผิดปกติของทารกในครรภ์ตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ได้แก่ ทารกไม่ค่อยคืบหรือคืบน้อย ทารกคืบท้องมากกว่าคืบ ทารกคืบแรงมาก แพทย์หรือพยาบาลฟังเสียงหัวใจของทารกในครรภ์ได้ยากกว่าปกติ ส่วนการรับรู้ความผิดปกติของทารกในครรภ์ก่อนมาโรงพยาบาลได้แก่ ทารกไม่คืบ ทารกคืบน้อยลง ทารกโก่งตัว ทารกมีอาการเหมือนสะอึก ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงการรับรู้ความผิดปกติของมารดาเองตั้งแต่ในระหว่างตั้งครรภ์ซึ่งได้แก่ เคยรับประทานยาในระหว่างตั้งครรภ์ เคยมีน้ำเดิน เคยมาโรงพยาบาลเนื่องจากมีอาการทางด้านร่างกาย เช่น มีอาการเจ็บครรภ์ก่อนกำหนด มีเลือดออก ท้องมีขนาดใหญ่ขึ้นมาก และการรับรู้ความผิดปกติ

ของมารดา ก่อนมาโรงพยาบาลได้แก่ มีเลือดออก ปวดและเจ็บครรภ์มาก มีน้ำเดิน รับประทานไม่ได้ คลื่นไส้ การรับรู้ความรู้สึกปกติที่เกิดขึ้นเหล่านี้ มารดาจะมีพฤติกรรมตอบสนองแตกต่างกัน เช่น มารดาบางรายรู้สึกวิตกกังวลแต่ไม่แสดงออก เพราะคิดว่าใกล้คลอดหรือคิดว่าเป็นอาการปกติไม่เป็นอะไร ซึ่งมาจากการได้รับข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ บางรายยังไม่มาพบแพทย์ในทันทีแต่จะรอมาพบในวันกำหนดนัดฝากครรภ์ครั้งต่อไป บางรายก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับวันกำหนดนัดฝากครรภ์ครั้งต่อไป เพราะคิดว่าทารกคงไม่เป็นอะไร รอให้เจ็บครรภ์คลอดจึงมาโรงพยาบาลไม่จำเป็นต้องมาฝากครรภ์ต่อ ในการแสวงหาคำตอบพบว่า มารดาส่วนมากจะแสวงหาความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิดโดย บอก พูดคุย ซักถามถึงอาการที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นสิ่งช่วยในการตัดสินใจ หลังจากนั้นจึงไปพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ/หรือไปโรงพยาบาลต่อไป

เมื่อทราบว่าทารกตายในครรภ์

เมื่อมารดาได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าทารกตายในครรภ์อย่างแน่นอนแล้ว จากการศึกษาพบว่ามารดาที่มีความคิดความรู้สึกแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะได้แก่ ปฏิเสธไม่ยอมรับความจริง ต่อรองโดยแสวงหาทางแก้ไข รู้สึกซึมเศร้า เริ่มยอมรับความตายที่เกิดขึ้น ดังแผนภาพ

เมื่อทราบว่าทารกตายในครรภ์

ปฏิเสธไม่ยอมรับความจริง

ไม่เชื่อ สงสัย ไม่แน่ใจ

— เพราะมีอาการที่ทำให้รู้สึกว่าการตายในครรภ์ยังมีชีวิตอยู่

— เพราะไม่มีอาการใดที่แสดงว่าการตายจะเสียชีวิต

— เพราะมีประสบการณ์ของตนเองหรือบุคคลอื่นที่เป็นแบบเดียวกัน

— สับสน พูดไม่ออกบอกไม่ถูก ตัดสินใจไม่ได้

— ขัดแย้งในใจทั้งเชื่อและไม่เชื่อ

— ยังมีความหวังว่าบุตรยังมีชีวิตอยู่

— มีอาการทางร่างกาย

ต่อรองโดยแสวงหาทางแก้ไข

— ถาumatหรือบุคคลอื่น

— ต้องการได้รับการวินิจฉัยด้วยวิธีอื่น

— สับสนกับการรักษาต้องแสวงหาการรักษาจาก

สถานที่อื่น

— รู้สึกซึมเศร้า

— คิดหาเหตุผลปลอบใจตัวเอง

— เป็นห่วงความรู้สึกของผู้อื่น

— เสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

เริ่มยอมรับความตายเกิดขึ้น

— รับรู้ว่าการตายเสียชีวิตด้วยตนเอง

— รับรู้จากเจ้าหน้าที่บอก

— ยอมรับการรักษาต่อ

ภาพที่ 6 ความคิดความรู้สึกเมื่อทราบว่าทารกตายในครรภ์

1. ปฏิเสธไม่ยอมรับความจริง จากการศึกษาพบว่ามารดาหลายรายเมื่อทราบว่าทารกเสียชีวิตในครรภ์ จะปฏิเสธไม่ยอมรับความจริงโดยมีปฏิกิริยาตอบสนอง ได้แก่ ไม่เชื่อ สงสัย ไม่แน่ใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สับสน พูดไม่ออกบอกไม่ถูก รู้สึกขัดแย้งในใจ ทั้งเชื่อและไม่เชื่อ และยังมีความหวังว่าทารกในครรภ์อาจจะยังมีชีวิตอยู่และมีปฏิกิริยาตอบสนองทางด้านร่างกายได้แก่ รู้สึกตัวชา มึนงง เริ่มร้องไห้

1.1 ไม่เชื่อ สงสัย ไม่แน่ใจ มีมารดาหลายรายเมื่อทราบว่าทารกตายในครรภ์ มารดาไม่เชื่อ สงสัย ไม่แน่ใจ ว่าทารกจะเสียชีวิตจริงเนื่องจาก ยังมีอาการที่ทำให้รู้สึกว่าการตายยังมีชีวิตอยู่ ไม่มีอาการใดที่แสดงว่าการตายจะเสียชีวิตและ เคยมีประสบการณ์ของตนเองหรือบุคคลอื่นที่เป็น

(ขงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส , ครรภ์แรก)

1.1.1 เพราะยังมีอาการที่ทำให้รู้สึกว่าการยังมีชีวิตอยู่ โดยมารดาบอกว่าตนรู้สึกว่าการในครรภ์ยังมีชีวิตอยู่เพราะมีอาการเหมือนทารกดิ้นท้อง ดังที่เล่าว่า

“ตอนบ่าที่มารดาตรวจท้องพยาบาลเค้าฟังเสียงหัวใจลูกเค้าบอกไม่มีแล้ว พอเขาบอกก็ไม่เชื่อมั่นเหมือนกับว่า คล้าย ๆ กับเด็กมันคันขึ้นและเราจะหน่วงลงข้างล่าง แต่เด็กมันก็จะแข็งอยู่ตลอดเหมือนกับมันยังดิ้นขึ้นบ้าง แต่ก็ยังไม่เชื่อ”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

1.1.2 เพราะไม่มีอาการใดที่แสดงว่าการจะเสียชีวิต โดยมารดาเล่าว่าก่อนหน้านี้ที่เคยมาอนโรงพยาบาล ด้วยอาการเจ็บครรภ์ เมื่อจะกลับบ้าน ได้มีการตรวจทารกในครรภ์แล้ว แพทย์บอกว่าทารกปกติดี หลังจากนั้นตนไม่รู้สึกว่าทารกในครรภ์มีอาการผิดปกติใด ๆ เกิดขึ้นและมารดาอีก 1 รายบอกว่าตนไปโรงพยาบาลด้วยมีน้ำเดินขณะที่ยังรอคลอดอยู่ไม่รู้สึกว่าทารกมีอาการผิดปกติยังฟังเสียงหัวใจทารกได้ เมื่อแพทย์มาดูได้ทำอัลตราซาวด์และบอกว่าทารกเสียชีวิตแล้วจึงไม่เชื่อ ดังนี้

“มาเจอหมอ หมอบอกว่าให้ลองฟังเสียงหัวใจเด็กดู ก็ขึ้นไปทำที่ห้องคลอด พยาบาลเค้าดูปรากฏว่ามันไม่มีเสียง เค้ามาชวนดูบอกไม่เห็นอะไรเลย ที่เขาบอกรู้สึกว่าใจไม่ดี เป็นไปได้อย่างไร เราห่างแค่ไม่กี่วันนี่เอง เพราะตอนที่มาอน โรงพยาาลหมอบอกว่าเด็กยังแข็งแรงอยู่”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ที่ไปโรงพยาบาลเขาตรวจดูบอกปากมดลูกเปิด 1 เซ็น ยังไม่ปวดแต่น้ำก็ยังซึมอยู่ ก็นอนรอคลอดเลยตั้งแต่สิบเอ็ด โมงครึ่ง หมอก็ฉีดยาแรง เพียกว่าหลังจากนั้นน้ำหนูกก็เริ่มเดิน ตั้งแต่บ่าโมงเกือบบ่าสาม โมงน้ำหนูไหลมาหลาย ผ้าที่ปูสองผืนก็โชกหมดแล้วก็เปลี่ยนเตียงมาอนเตียงข้าง ๆ ปกติเตียงแรกหนูจะนอนตะแคงขวา แต่พอมาเตียงที่สองเขาให้นอนตะแคงซ้ายตลอด แล้วหนูก็เลยถามหมอมว่ามันมีอันตรายต่อเด็กหรือเปล่ากลัวแบบสายสะดือพันเด็ก พี่เค้าบอกว่าไม่เป็นอะไร ตอนที่ย้ายเตียงมาแล้วมันไม่รู้สึอะไรเลย มันก็เริ่มเจ็บนาน ๆ เจ็บที แต่ไม่รู้สึว่าลูกดิ้น เพราะน้ำไหลตลอด น้ำมันก็ท่วมเตียงหนูก็นอนอยู่อย่างนี้แหละ ทีนี้เค้าก็บอกว่ารอหมอมาชวนดูอีกทีหนึ่ง พอหมอมาเขาก็มาตรวจดู เขาบอกว่าลูกตายแล้ว ตอนนั้นไม่อยากจะเชื่อ เพราะตอนอยู่เตียงแรกหมอมาดูสองครั้ง เขาก็ให้ฟังเสียงหัวใจลูกก็ได้ยิน แล้วพอมาแค่เปลี่ยนเตียงมันจะเป็นไปได้หรือ”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

1.1.3 เพราะเคยมีประสบการณ์ของตนเองหรือบุคคลอื่นที่เป็นแบบเดียวกัน โดยมารดาเล่าว่าตนเคยมีอาการทารกดิ้นน้อยจึงไปตรวจที่อนามัย ๆ บอกว่าเคยมีมารดาที่มีอาการแบบ

เดียวกับคนทารกกี่ปกติดี มารดาอีกรายเล่าว่าเคยมีเพื่อนของพี่สาวตั้งครรภ์ได้ 8 เดือนบอกว่าทารกตายแล้วเมื่อคลอดออกมาทารกยังปกติมีชีวิตรอดอยู่จนปัจจุบันนี้ และมารดาอีกรายบอกว่าตนเคยทำงานรู้สึกเหนื่อยมากทารกในครรภ์หยุดคืบ แต่ต่อมาทารกก็นั่งตามปกติ ดังนั้นเมื่อมารดาเหล่านี้ทราบว่าทารกเสียชีวิตจึงไม่เชื่อ ดังที่เล่าว่า

“ที่อนามัยเค้าก็บอกว่ามีคนเด็กคืบน้อยแต่เด็กก็ออกมาแข็งแรงดี ก็เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

“พอมาโรงพยาบาลเขาก็ตรวจตอนแรกก็ชาวนั่งหนึ่งแล้วเอาคลื่นวัดหัวใจมานั้น เขาบอกไม่เจอหัวใจเต้น สักพักหนึ่งเขาก็ส่งไปห้องคลอด ชาวนั่งอีกหนึ่งเขาก็ไม่เจอ สักพักหนึ่งเขาก็บอก เขาพูด เขาไม่ได้พูดทำนองเสียใจ เขาบอกที่จะไม่ใช่ถ้านั้นพี่แสดงความดีใจด้วยเขาไปดีแล้ว เขามาอยู่กับเราได้แค่นี้ ตอนแรกมันก็คิดมากเหมือนกัน พอเขาบอกอย่างนี้ตอนแรกหนูยังไม่เชื่อ ไม่อยากจะเชื่อ ก็มีเพื่อนพี่สาวเขาเคยท้องลูกได้ 8 เดือนนึกว่าเด็กตายแล้วแต่ก็ไม่ตาย เขาก็ผ่าออกตอน 8 เดือนก็รอดชื่อน้องแพท ก็เห็นเด็กสมบูรณ์ดี พี่สาวกับเพื่อนเขาก็มาด้วยเขาก็พูดบอกเราไม่ให้คิดมาก แกบอกอาจจะเกิดปาฏิหาริย์เป็นเหมือนน้องแพทก็ได้คิดว่าตายแล้วอาการมันหนักแล้วแต่กลับรอด”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

“เคยทำงานบ้าน ทำความสะอาดบ้าน ถางหญ้า เขาก็หยุดคืบ เหนื่อยมากตัวแม่นะ แขนลำเดินไม่ไหวเหมือนกลัมนั่นอีกเขาก็หยุดคืบ ถิ่นนั้นเขาก็ไม่คืบเลย แต่เข้ามาเขาก็คืบต่อไม่มีปัญหาตอนนั้นไม่คิดว่าจะมาโรงพยาบาล คิดว่าเขาเหนื่อยเพราะตัวเองเหนื่อยอะไรอย่างนี้”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

1.2 สืบสน พุดไม่ออกบอกไม่ถูก เมื่อทราบว่าทารกตายในครรภ์ มารดาบอกว่าตนเองรู้สึกสับสน ไม่แน่ใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่สามารถอธิบายออกมาเป็นคำพูดได้ ดังที่เล่าว่า

“พอมารู้ว่าเป็นอย่างนี้เขาก็ทำอะไร ไม่ถูก ตอนหมอบอกจั่วรอบสอง ตอนที่ไปนั่งรออยู่หน้าห้องก็อึ้งเลยพูดอะไร ไม่ถูก คอยโทรศัพท์กับพี่สาวก็พูดไม่เป็นศัพท์แล้ว บอกไม่ได้”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“หนูไม่รู้สาเหตุว่าเพราะอะไร หมอเขาก็ไม่ได้บอกว่าน้ำคร่ำมันออกเยอะอย่างนั้นมันอาจจะมียันตรายต่อเด็กหมอเขาก็ไม่บอก เขาให้แค่นอนรอหมอผู้ชายคนที่มาตรวจ พอเข้ามาหนูนอนตะแคงซ้ายเค้าก็ให้หนูหงายขึ้นหมอเขาตรวจไม่เจอ ที่นี้หนูนอนตะแคงขวาให้หมอตรวจอีก หมอเขาก็บอกไม่เจอแล้วเขาบอกเด็กเสียแล้วเขาก็ไป ตอนนั้นหนูสับสนมากมันปั่นไปไฉ่ยังงี้”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“พอไปที่คลินิก หมอแกก็สาธิตหน้าอกหัวใจเด็กไม่เต้นแล้วนะ ตอนนั้นรู้สึกทำไมเป็นอย่างนี้ พูดยังไม่ออกเลย พอได้สติก็ได้แต่ถามหมอว่าจะทำอย่างไรต่อไป ทำอะไรไม่ถูกแล้วยังท้องแรกด้วย ตอนแรกก็ไม่เชื่อ ทางบ้านก็พูดย้ำให้กำลังใจ”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

1.3 จัดแย้งในใจ ทั้งเชื่อและไม่เชื่อ มารดาบางรายรู้สึกขัดแย้งในใจเพราะมีความรู้สึกว่าตนเองปกติแต่ทารกในครรภ์เสียชีวิต และมารดาบางรายบอกว่าตนเองมีความรู้สึกรู้ว่าทารกเสียชีวิตเพราะว่าแพทย์เป็นผู้ยืนยัน แต่ก็ยังรู้สึกว่าไม่เชื่อว่าทารกจะเสียชีวิต ดังที่เล่าว่า

“หมอผู้ชายที่ตรวจเต้านมบอกว่าเด็กหัวใจหยุดเต้น คิดว่าเป็นไปได้อย่างไรแคว้นเดียว ลูกฉันจริงแต่ไม่บ่อยนักแคว้นนี้ครั้งวันเช้าเองที่ไม่ตื่น เราารู้สึกว่าเธอเป็นไปได้อย่างไรคิดว่าหมอเค้าคงพูดว่าหยุดเต้นพักนึง คิดว่าเดี๋ยวคงจะกลับมา เพราะเด็กอยู่ในท้องเราเรายังหายใจอยู่ทำไมหัวใจเด็กมันถึงหยุดเป็นไปได้อย่างไรเรื่องนี้ไม่รู้ แต่มีความรู้สึกว่ามันยังอยู่ในท้องเลย เรายังหายใจเค้าก็อยู่กับเรา เรากินอะไรเค้าก็กินด้วยทำไมหยุดเต้นไปเลย ๆ ไม่มีสาเหตุเลย”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“เขาให้รอกหมอใหญ่รอนานมากเกือบ 2 ชั่วโมง พอหมอใหญ่มากก็เอาคลื่นหัวใจมาตรวจอีกรอบนึงแล้วก็เอาชาวน้มาชาวน้อีกรอบนึง เขาก็พูดแสดงความเสียใจด้วยอะไรอย่างนี้ หลังจากให้หมอใหญ่ตรวจแล้ว ตอนนั้นแบบความที่มันก็ยังง ๆ อยู่ อีกรอกนึงก็คิดว่าเขายังอยู่ อีกรอกนึงก็เชื่อ ถึงตอนที่ออกมาจากโรงพยาบาลที่ไปตรวจครั้งแรก ยังคิดว่าลูกยังอยู่ มันก็ยังกำกวมทั้งเชื่อและไม่เชื่อ พอมาที่นี้ก็ยังเหมือนเดิมยังเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

1.4 ยังมีความหวังว่าบุตรยังมีชีวิตอยู่ เมื่อทราบว่าทารกเสียชีวิต มารดาบอกว่าตนยังมีความหวังว่าทารกอาจจะยังมีชีวิตอยู่หรืออาจจะกลับมามีชีวิตอีก ดังที่เล่าว่า

“ก็คิดว่าเดี๋ยวคงจะนั่นเองในความรู้สึกของเรา ลูกคงกระตุ่นของมันเอง”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ก็ยังมีความหวังอยู่อย่างที่แม่เค้าบอก มันอาจจะมั่วหรือเปล่า คนแถวบ้านนอกไม่ไปฝากท้องไม่ทำอะไรเขายังรอดกันเลย ออกมายังน่ารักด้วยแล้วแม่ติดยาพ่อติดยายังรอดเลย เราซึ่งบารุง”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“ตอนนั้นก็ซ้อคแต่ก็ยังมีความหวังว่าอาจจะไม่เป็นไปตามที่หมอบอก หวังว่าพอผ่าตัดเสร็จหมอมายาบอกว่าลูกคุณไม่ตายนะแต่เขาอยู่ในห้องอบเพื่อช่วยชีวิต”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

1.5 มีอาการทางร่างกาย ปฏิเสธตอบสนองทางด้านร่างกายที่พบได้แก่ หน้าซีด คอใจ รู้สึกลัว หายใจไม่สะดวก และเริ่มร้องไห้ซึ่งเป็นอาการที่พบในมารดาเกือบทุกราย เนื่องมาจากการสูญเสียที่เกิดขึ้น โดยมารดาเล่าว่า

“ตอนพยาบาลบอกว่าไม่ได้ยินเสียงลูก มันรู้สึกตื้ออยู่เหมือนกันก็อยากร้องไห้ พอหมอบอกข้า เหมือนน้ำตามันจะออก แบบน้ำตามันจะออกแล้วแต่ไม่ถึงกับปล่อยโฮหรือ พอตรวจเสร็จหมอบอกว่าให้กลับบ้านก่อนกลับไปเตรียมเสื้อผ้าเตรียมของ ก็กลับบ้านเดินข้ามสะพานลอย แล้วไปจับวินกลับ ตอนนั้นใจมันเหมือนไม่อยู่กับตัวเหมือนมันลอย ๆ ก็คิดมาตลอดทางจนถึงบ้าน”
(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ตอนแรกเค้าฟังเสียงหัวใจบอกว่าไม่เจอก็หน้าซีด คอใจ ใจมันก็สั่นเริ่มจะรู้ว่าเป็นอย่างไง พอหมอคนผู้ชายมาดูบอกว่าเด็กเสียชีวิตแล้วมันขาวไปเลย รู้สึกว่าน้ำตามันเริ่มไหล”
(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ความรู้สึกตอนนั้นร้องไห้ในใจแล้ว น้ำตาคลอ พอหมอเค้าพูดต่อใจเรามันก็เหมือนไม่อยู่กับตัวแล้ว ฟังไม่รู้เรื่องคล้ายกับหูมันอื้อไปเลย”
(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

2. ต่อรองโดยแสวงหาทางแก้ไข เมื่อมารดารับรู้ว่าการทรมานในครรภ์เสียชีวิตแล้ว จะเริ่มแสวงหาทางแก้ไขโดยการถาม สามี ญาติหรือบุคคลอื่นที่รู้จักเพื่อช่วยคิดและตัดสินใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาบางรายยังต้องการได้รับการวินิจฉัยซ้ำอีกหรือรายที่ยังรู้สึกสับสนกับการรักษาจะแสวงหาการรักษาจากสถานที่อื่นต่อ ดังนี้

2.1 ถามญาติหรือบุคคลอื่น มารดาบางรายเล่าว่าเมื่อตนเองรู้ว่าทารกในครรภ์เสียชีวิต ก็จะบอกกับ สามี ญาติ หรือบุคคลอื่นเพื่อช่วยกันคิด ตัดสินใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป ดังคำพูดต่อไปนี้

“พอตรวจเสร็จหมอบอกว่าให้กลับบ้านก่อนกลับไปเตรียมเสื้อผ้าเตรียมของ พอเดินออกไปกับเพื่อนที่มาฝากท้องด้วยกัน เขามอบอกยารีบไปฟังเขาเพื่อนเขาก็ให้กำลังใจ พอกลับไปบ้านไปนั่งคุยกับเพื่อนคนบ้านเดียวกัน เขาอยู่เป็นกลุ่มนั่งอยู่ได้ร่มไม้ ก็บอกเค้า เค้าบอกไปที่โรงพยาบาลอื่นซิ แต่ก็ไม่ได้ไป”
(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“พอออกมาจากห้องคลอดก็บอกพี่เค้า(สามี) เค้าถามว่าเป็นอะไรร้องไห้มาก่อนแล้ว เด็กมันไม่คืบนะพี่ เด็กเสียชีวิตแล้ว เค้าบอกหมอดูตรวจดีหรือยังแล้วเค้าก็ไม่เชื่อ ก็บอกหมอดูตรวจดีแล้ว หมอบอกให้นอน โรงพยาบาล เอาออก เค้าบอกใจเย็น ๆ โทรไปที่บริษัทถามพี่ๆก่อน(พี่สาว)

ถามดูก่อนว่าจะเอาอย่างไร บอกเด็กหัวใจมันหยุดเต้นเสียชีวิตในท้อง หมอให้เอาไว้นอนโรงพยาบาล
เค้าบอกเป็นไปได้อย่างไรก็ยิ่งแข็งแรง”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

2.2 ต้องการได้รับการวินิจฉัยด้วยวิธีอื่น มีมารดาบางรายบอกว่าต้องการได้รับการ
วินิจฉัยซ้ำอีกเนื่องจาก ต้องการการยืนยันให้แน่ใจว่าบุตรเสียชีวิตจริง ๆ ดังที่เล่าว่า

“ที่หมอบอกว่าลูกไม่อยู่แล้วก็อยากให้ชาวอื่น แต่หมอก็ไม่ได้ทำให้”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“พอมารีกโรงพยาบาลนี้ ก็ยังงงกับความคิดที่ว่าเขายังอยู่กับเรา อยากให้เขาชาวอื่น
อีกคนหนึ่งแต่เขาไม่ได้ชาวอื่นเขาตรวจคลื่นหัวใจอย่างเดียว”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

2.3 สัมพันธ์กับการรักษาต้องแสวงหาการรักษาจากสถานที่อื่น จากการศึกษาพบว่าใน
การแสวงหาการรักษาจากสถานที่อื่นต่อ เนื่องมาจากการค้างไม่ได้รับคำอธิบายให้เข้าใจถึงแนว
ทางการรักษาของแพทย์จะเกิดความรู้สึกสับสนหรือรู้สึกว่าตนเองจะได้รับการรักษาจากสถานที่ที่
ตนคิดว่าน่าเชื่อถือได้มากกว่า โดยมารดาบางรายเล่าว่า

“ก็ถามเขาจะคลอดเมื่อไหร่ เขาบอกว่าตอนนี้ปากมดลูกเพิ่งเปิดแต่เปิดน้อยมาก ให้เรา
กลับไปทำใจที่บ้านสักพักหนึ่งเดี๋ยวถึงกำหนด หมายถึงเดี๋ยวปากมดลูกมันจะเปิดแล้วเจ็บ ให้เราเจ็บ
ท้องก่อนแล้วค่อยกลับมาโรงพยาบาล พอหมอบอกให้กลับบ้าน ตอนแรกก็จะกลับแบบงง ๆ ไม่มี
ความรู้อะไรกันก็เดินลงมาจากโรงพยาบาล พี่สาวกับเพื่อนคนที่ว่ามาถึงพอดี เขาก็บอกทำไมหมอ
เค้าทำอย่างนี้ คนไข้เป็นถึงขนาดนี้ทำไมให้กลับบ้าน น่าจะหาวิธีช่วยมันอันตรายน้อยที่สุดแก่แม่
พี่สาวกับเพื่อนที่มาด้วยเขาคิดว่า ตอนนั้นนะอย่าเพิ่งเข้าบ้าน หาหมอที่ไหนก็ได้ให้หมอเขาช่วยเราดี
กว่าว่าควรจะทำอย่างไรตอนนี้ พอดีคำพูดของอาภรณ์มีส่วนความคิดของคนสมัยก่อนคนตายและยัง
เป็นเด็กไม่มีฟันยังไม่ให้เข้าบ้าน แต่ส่วนความคิดของพวกพี่ ๆ กล้วยจะมีอันตรายแก่เราอย่างนี้ ก็เลย
บอกว่าเราไปที่โรงพยาบาลไหนก็ได้ให้หมอมาคิดดีกว่ามันถึงขั้นนี้แล้วเด็กตาย มันจะมีอันตรายแก่เรา
ด้วยเพราะว่าเด็กตายในท้องถึงพึ่งจะ 2 วันก็จริงแก่ก็เลยพามาที่นี่”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

“พอกลับไปถึงบ้านบอกหัวใจเด็กไม่เต้นนะ พรุ่งนี้หมอเขาบอกให้ไปโรงพยาบาล
ตอนเก้าโมงเช้าจะได้เห็นยา ที่บ้านก็ไล่ให้มาที่โรงพยาบาลนี้เลยให้มาเช็คอย่างดีเลยว่าหัวใจเด็ก
หยุดจริง เป็นเพราะอะไรมันถึงไม่เต้น ก็มาถามหมอทั้งแม่ ทั้งพี่สาวแล้วก็แฟน”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

3. รู้สึกซึมเศร้า มารดาเล่าว่าเมื่อรู้ว่าทารกเสียชีวิต ตนเองรู้สึกเสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คิดหาเหตุผลเพื่อปลอบใจตัวเองไม่ให้เสียใจ และเป็นห่วงความรู้สึกของคนอื่น เช่น สามีหรือญาติที่มาโรงพยาบาลด้วยและญาติคนอื่น ๆ ที่รอฟังคำตอบอยู่ที่บ้าน ดังนี้

3.1 คิดหาเหตุผลปลอบใจตัวเอง มีมารดา 1 รายเล่าว่าตนเคยมีบุตรมาแล้ว 2 คนและทารกที่เสียชีวิตตนเองยังไม่เคยได้เลี้ยงดู ซึ่งเป็นการหาเหตุผลปลอบใจตนเองเพื่อไม่ให้เสียใจดังที่เล่าว่า

“เราคิดว่าอุตส่าห์บำรุงเค้าอย่างดี ไม่รู้จะเสียใจไปก็เท่านั้น เรามีลูกแล้ว 2 คน เสียใจก็ได้ ไม่เสียใจก็ได้ ก็เราไม่ได้เลี้ยงเขา ก็เออถ้าเลี้ยงเขาแล้วสัก 4-5 เดือนคงตายแน่ ๆ”

(ช่อนกลิ่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

3.2 เป็นห่วงความรู้สึกของผู้อื่น นอกจากนี่ยังพบว่ามารดาบางรายจะเป็นห่วงความรู้สึกของบุคคลอื่น ๆ เช่น สามีหรือบุคคลในครอบครัว เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมารดาเล่าว่า

“ตอนนั้นใจนึกถึงแฟนแล้วก็คนที่บ้าน ถ้าเกิดรู้ขึ้นมาก็ต้องซอกเหมือนกันหมด เพราะตั้งแต่แรกเลยท้องมาก็ทนุถนอมมาตลอดดีที่สุดในชีวิตแล้วพอมารู้ว่าอย่างนี้เข้าก็ทำอะไรไม่ถูก พอหมอถามมีอะไรมั๊ยก็บอกขอบคุณกับแฟนก่อน”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ตอนที่รู้ว่าไม่อยู่แล้วนี่ไม่ค่อยเท่าไรหรือก็ตัวเองมีแล้ว 2 คน ก็ไม่ได้เลี้ยงแค่อุ้มท้องเฉย ๆ แต่แฟนซึ้งเสียใจเพราะแฟนคนใหม่เขายังไม่มี”

(ช่อนกลิ่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

3.3 เสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อมารดาได้รับรู้ว่าทารกเสียชีวิต จะเริ่มคิดและรู้สึกเสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมารดาหลายรายเล่าว่า

“ก็มานั่งเสียใจ คิดว่าไม่น่าเกิดขึ้นเพราะว่ามันเหลือเวลาอีกไม่กี่วันเขาก็จะออกแล้ว”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“เสียใจมากก็ร้องไห้ เราตั้งใจอยากมีลูกมาตั้งนานแล้ว ๆ”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“เสียใจมากแทนที่เราจะได้ลูกกับตรงกันข้าม เป็นความรู้สึกที่แย่มากที่สุดในชีวิตเลยล่ะ”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

4. เริ่มยอมรับความตายที่เกิดขึ้น มารดาบางรายบอกว่าตนรู้สึกว่าการก่นจะไม่มีชีวิตแล้วจากอาการที่เกิดขึ้นของตนเอง ประกอบกับขั้นตอนในการวินิจฉัยของแพทย์ ดังนั้นเมื่อ

แพทย์บอกว่าทารกเสียชีวิตจึงเชื่อและยอมรับว่าเป็นความจริง ส่วนมารดาบางรายที่คิดว่าตน ไม่มีอาการใด ๆ บ่งบอกว่าทารกจะเสียชีวิต จะรับรู้ เริ่มเชื่อและยอมรับจากขั้นตอนการวินิจฉัยรวมทั้งได้รับการยืนยันของแพทย์ว่าทารกเสียชีวิตจริง ๆ ดังนี้

4.1 รับรู้ว่าทารกเสียชีวิตด้วยตนเอง มารดาบางรายรับรู้มาก่อนแล้วว่าบุตรน่าจะเสียชีวิตจากความผิดปกติของตนเองและ/หรือความผิดปกติของบุตรในครรภ์ ดังที่เล่าว่า

“มีความรู้สึกเองก่อนตอนแรกว่าลูกอาจไม่มีชีวิตเพราะเค้าไม่คืบมา 4 วันแล้ว พอมาโรงพยาบาลหมอฟังเสียงหัวใจก็บอกว่าไม่เจอ หนูก็หน้าซีด ตกใจ เริ่มจะรู้ว่าเป็นอย่างไง หมอมาดูขนาดหมอยังสายหัวก็เชื่อ”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

“ตอนที่ไปตรวจที่คลินิกในใจเราก็เชื่อไปแล้ว แต่แม่เค้าไม่เชื่อ พอมาที่เค้าฟังเสียงหัวใจเด็กไม่มี เขาให้ดูภาพว่าหัวใจเด็กไม่เต้น หัวมันยุบ ไม่กลมเหมือนที่หนูเคยทำอัลตราซาวด์ ที่เคยอัลตราซาวด์ภาพในสมุคยังมีเลย จากที่เห็นในอัลตราซาวด์อีกครั้งก็เชื่อเพราะเคยทำตั้งหลายครั้งแล้ว แต่ครั้งนี้ไม่เหมือนกับทุกครั้งรวมกับที่หมอบอก”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“ปกติตั้งแต่ที่เริ่มรู้สึกว่าเขาคืบก็ธรรมดาแต่คืบ ไม่เยอะ พอเขาไม่คืบคนเป็นแม่ก็ต้องคิดว่าลูกไม่รอดแล้วแหละ ที่มาโรงพยาบาลนี้ ยังไม่คิดว่าลูกเสีย ก็พอดูที่ในจอ (อัลตราซาวด์) ใจคิดแล้วนะที่หัวใจลูกไม่เต้น เพราะเคยเห็นมา 2 ครั้งแล้วเราจะเห็นใจเด็กเต้นใช่ไหม แต่นี่มองเห็นแล้วเราอะใจแล้วทำไมใจลูกไม่เต้น ก็รู้แล้วว่าเค้าเสีย”

(ช่อนกลั่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

4.2 รับรู้ว่าทารกเสียชีวิตจากเจ้าหน้าที่บอก มารดาบางรายบอกว่ารับรู้และยอมรับว่าบุตรเสียชีวิตแน่นอนจากเจ้าหน้าที่ (แพทย์) เป็นผู้บอกและยืนยัน ถึงแม้ว่าจะไม่มีอาการหรือมีอาการที่แสดงมาก่อนแล้วว่าบุตรน่าจะเสียชีวิต ดังที่เล่าว่า

“หมอผู้ชายที่มาตรวจเค้าเป็นคนบอกว่าเด็กหัวใจหยุดเต้นแล้วก็แน่ใจตอนนั้น พอเข้าห้องน้ำเกลือก็รู้สึกว่ามีอะไร”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“มาโรงพยาบาลเค้าฟังเสียงหัวใจแล้วทำอัลตราซาวด์ หมอเค้าบอกว่าเสียใจด้วยเด็กเสียแล้ว พอหมอบอกก็เชื่อเพราะมันก็เคยเป็น ตอนที่ท้องสองมันก็เป็นอย่างนี้ ที่มีเลือดออกแล้วเด็กตายในท้อง ก็คิดว่ายังไงมันจะต้องเป็นอย่างนั้นเหมือนเดิม”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ตอนที่เพื่อน ๆ บอกก็คิดตามเป็นกังวลมากกลัวว่าลูกจะเสียชีวิตจริง ๆ ตามที่เขาบอก พอทำอัลตราซาวน์หมอบเป็นคนบอกหลังจากทำอัลตราซาวน์แล้วก็เชื่อว่าลูกเสียชีวิต”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

4.3 ยอมรับการรักษาต่อ เมื่อมารดาเริ่มรับรู้ว่าการคลอดเสียชีวิตแล้วแพทย์จะบอกถึง แนวทางการรักษาต่อ จากการศึกษาพบว่ามารดาและญาติที่เข้าใจถึงวิธีการรักษาของแพทย์ จะยอมรับการรักษาต่อ ดังที่เล่าว่า

“หมอบอกว่าต้องเอาเด็กออกนะ จะนอนโรงพยาบาลวันไหน บอก...วันนี้เลยก็ได้ ก็คิดว่าเขาเสียแล้วก็ให้มันเสร็จ ๆ ไป”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“หมอบอกว่ามีอะไรมียะจะให้นอนโรงพยาบาลเลยเพราะต้องเอาออก ก็เลยบอกว่าขอ คุยกับแฟนก่อน แฟนก็ขอคุยกับหมอบอกอีกรอบหนึ่ง หมอบอกผมแน่ใจว่าเด็กเสียแล้วจริง ๆ ก็เลยบอก ให้หนูทำใจเย็น ๆ ไว้ พอหมอบอกหนูก็ทำตามก็แล้วกัน พอหมอบอกแล้วก็มานอนพักที่ตึกเขาก็มา เห็นพยาบาลให้ตอนกลางคืน”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“มาที่นี้หมอบอกว่าจะเอาอย่างไรเด็กตายแล้วยัง ใจก็ต้องรับเอาเด็กออก ก็ทำตามที่หมอบอกต้องรับเอาออกให้เร็วที่สุดเพราะเราไม่รู้แน่ชัดว่าเด็กมันตายมาหลายวันแล้วจะอันตรายกับแม่ ใหม หนูก็เลยบอกว่าคงกลับไปเอาออกโรงพยาบาลใกล้บ้าน พอออกมาแม่บอกไม่อยากให้กลับไป แล้วเอาออกเลยให้เร็วที่สุดค่อยารอ ก็เลยไม่กลับไป”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“หมอบอกว่าคงต้องผ่าเอาเด็กออกเพราะท้องที่ผ่าแล้วผ่าไว้ ก็นอนรอในห้องคลอด เตรียมส่งผ่าตัด”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

โดยสรุป เมื่อมารดารับรู้ว่าการคลอดในครรภ์ ความคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้นพบว่า มารดา บางรายไม่เชื่อ สงสัย สับสน ไม่แน่ใจ ซัดแย้งในใจ โดยมารดาเล่าว่าตนรู้สึกว่ามีอาการเหมือนทารก ในครรภ์ดิ้นท้องซึ่งแสดงว่าทารกยังมีชีวิตอยู่ มารดาบางรายบอกว่าตนไม่มีอาการใดที่จะแสดงว่า ทารกเสียชีวิตทำให้มีความรู้สึกว่าการคลอดปกติอยู่ บางรายก็บอกว่าเคยมีความรู้สึกว่าการคลอดในครรภ์ ไม่ดีในระยะหนึ่งแต่ต่อมาทารกในครรภ์ก็ไม่เป็นอะไร และเคยเห็นของมารดาคนอื่นมีอาการแบบ เดียวกันกับที่ตนเป็นทารกก็ยังปกติอยู่ ทำให้คิดว่าอาการที่เกิดขึ้นก่อนที่จะทราบว่าทารกตายใน ครรภ์นั้น ไม่น่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ทารกเสียชีวิต บางรายก็ทั้งเชื่อและไม่เชื่อ มีความหวังว่าบุตรยังมีชีวิตอยู่ ส่วนการตอบสนองต่อความคิดความรู้สึกเมื่อทราบว่าทารกตายในครรภ์ที่พบได้บ่อยที่สุด

ในมารดาเกือบทุกรายคือการร้องไห้ และเริ่มกิดแสวงหาทางแก้ไขด้วยวิธีต่าง ๆ โดยการถามญาติหรือบุคคลอื่น ๆ รวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับการวินิจฉัยและการรักษาต่อของแพทย์ ซึ่งจะพบว่ามารดาบางรายเมื่อแพทย์บอกว่าทารกเสียชีวิตแล้วยังต้องการได้รับการวินิจฉัยด้วยวิธีอื่น ๆ อีกเช่น ในมารดาบางรายต้องการทำอัลตราซาวด์หรือในรายที่เคยทำแล้วก็ต้องการทำซ้ำ เพื่อยืนยันว่าทารกเสียชีวิตแล้วจริง ๆ เกี่ยวกับวิธีการรักษาต่อของแพทย์มารดาบางรายจะรู้สึกสับสนเกี่ยวกับการรักษาต่อของแพทย์ทำให้เกิดการแสวงหาที่รักษาแห่งใหม่ นอกจากนี้ความรู้สึกอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นที่พบหลังจากรับรู้และยอมรับว่าบุตรเสียชีวิตแล้วคือ มารดาจะรู้สึกเสียใจ คิดหาเหตุผลปลอบใจตนเอง เป็นห่วงความรู้สึกของผู้อื่น ในการยอมรับว่าทารกเสียชีวิตแล้วมารดาบางรายรับรู้ด้วยตนเองและ/หรือได้รับการยืนยันจากแพทย์ และเชื่อว่าอาการที่เกิดขึ้นก่อนที่จะทราบว่าทารกตายในครรภ์นั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้ทารกเสียชีวิต ส่วนมารดาบางรายที่ไม่เชื่อและไม่ยอมรับพบว่าเมื่อได้รับการยืนยันจากแพทย์และต้องตัดสินใจเพื่อรับการรักษาต่อ จะยอมรับว่าทารกเสียชีวิตไปแล้วจริง

ขณะรอคลอด

ขณะรอคลอดเริ่มตั้งแต่มารดาเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจนถึงขณะที่มารดาคลอดทารก มารดาบางรายที่ยังไม่เข้าสู่ระยะคลอด เมื่อตรวจภายในแล้วปากมดลูกยังไม่เปิดจะนอนพักที่เตียงหลังคลอดและทำให้สิ้นสุดการตั้งครรภ์ด้วยการเหน็บยาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเจ็บครรภ์คลอด ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาเป็นวันเพื่อรอให้ปากมดลูกเปิดขยายจึงย้ายมารดาไปที่ห้องคลอด ส่วนมารดาบางรายที่ตรวจภายในพบว่าปากมดลูกเปิดแล้ว จะนอนรอคลอดที่ห้องคลอด จากการศึกษาพบว่าขณะรอคลอดมารดาที่มีความคิดความรู้สึกได้แก่ มารดายังมีความหวังว่าทารกอาจจะยังมีชีวิตอยู่ ไม่สามารถปกป้องทารกจากความตาย รู้สึกว่างเปล่า อยู่กับความเศร้าเสียใจ วิตกกังวลและกลัวความตายจากการคลอดทารกที่เสียชีวิต ดังแผนภาพ

ขณะรอคลอด

- ยังมีความหวังว่าทารกยังมีชีวิตอยู่
- ไม่สามารถปกป้องทารกจากความตาย
- รู้สึกว่างเปล่า
- อยู่กับความเศร้าเสียใจ
- วิตกกังวลและกลัวตายจากการคลอดทารกที่เสียชีวิต

ภาพที่ 7 ความคิดความรู้สึกขณะรอคลอด

1. ยังมีความหวังว่าทารกยังอาจมีชีวิตอยู่ มารดาผู้ให้ข้อมูลบางรายถึงแม้จะรับรู้ว่าการกเสียชีวิตแล้วก็ยังมีความหวังว่าเมื่อคลอดออกมาแล้วทารกอาจจะมีชีวิตอยู่ โดยเล่าว่า

“ตอนนั้นก็ภาวนาอยากให้ลูกรอด แต่ก็คิดไปคิดมาเกิดลูกรอดแล้วเราตายจะเป็นอย่างไร ก็เลยคิดว่าถ้าตายก็ตายด้วยกันหมด”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ในใจคิดว่าถ้าเค้ายังออกมามีชีวิตอยู่ก็ดีใจ ก็ยังรู้สึกไม่แน่ อาจจะมีเสียงหรืออะไรนั้นมันเป็นสัญญาณเค้ายังไม่แน่ อาจจะมีกระตุกเค้าได้ ความรู้สึกจริง ๆ คิดว่าอาจจะมีเสียงสั๊กอะอะไรอย่างนี้ หมอที่ทำการคลอดบอกว่าไม่เป็นอะไรเลย ไม่ออกมาเป็นแบบนี้”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

2. ไม่สามารถปกป้องทารกจากความตาย มารดาบางรายรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถปกป้องทารกจากความตายที่เกิดขึ้นได้ ดังที่เล่าว่า

“ตอนที่รอคลอดก็อยากให้เค้าออกมา ไม่ใช่เราทรมานคือเราส่งสารเค้าในเมื่อเค้าเสียชีวิตแล้ว เราก็อยากให้เค้าออก”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“รู้สึกเสียใจที่เค้าต้องตายและเราก็ไม่รู้ว่าเขาจะต้องตาย และเราก็ไม่สามารถช่วยชีวิตเขาได้ ส่งสารลูกส่งสารตัวเองเหมือนกัน”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

3. รู้สึกว่างเปล่า มารดาผู้ให้ข้อมูลบางรายบอกว่า ตนเองคลอดเหมือนมารดาคนอื่นแต่ไม่มีทารก เปรียบเสมือนเป็นความว่างเปล่า ดังนี้

“เราก็คลอดเหมือนคนอื่นเค้า แต่เราคลอดออกมาแล้วไม่มีลูก”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“ก็คิดไปมันหลายอย่าง คือก็คิดไปว่าคลอดออกมาแล้วเค้าไม่มีชีวิตอยู่อะไรอย่างนี้ มันไม่ได้อะไร”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

4. อยู่กับความเศร้าเสียใจ มารดาผู้ให้ข้อมูลบางรายเล่าว่า ความเสียใจที่เกิดขึ้นยังมีอยู่ตลอดเวลาในขณะรอคลอด ดังนี้

“เรารู้ว่าเค้าเสียแล้วเราก็เสียใจก็เก็บเอาไว้ เราก็กลืนน้ำตาไว้ เรารู้ว่าเราเสียใจแต่เมื่อเค้าไปแล้วก็ไม่รู้จะพูดยังไง”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“รู้สึกเสียใจที่ตัวเองไม่มีลูกผิวดำ ตอนนอนรออยู่คนเดียวก็ร้องไห้นะ คิดว่าเขาไม่น่าจะตาย ไม่น่าจะเฒ่าเพราะได้อินหมอบเขาพูดว่าเด็กตายหลายวันอย่างเนี่ยมันจะเฒ่าเปื่อย”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“รู้สึกเสียใจและทรมานมาก อยากให้ที่กำลังเป็นอยู่คือความฝัน”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

5. วิดกกังวลและกลัวตายจากการคลอดทารกที่เสียชีวิต มารดาผู้ให้ข้อมูลบางรายเล่าว่า ขณะที่รอคลอดตนคิดว่าการคลอดโดยที่ทารกเสียชีวิตน่าจะแตกต่างจากการคลอดทารกที่มีชีวิต จึงเกิดความวิตกกังวลและกลัวว่าตนเองอาจจะเสียชีวิต ดังนี้

“ก็รู้สึกว่าตอนรอคลอดตัวเองจะรอดหรือเปล่า เพราะคิดว่าเด็กมันตายในท้องมันจะมีลมเบ่งมีอะไรหรือเปล่า ยังคิดอยู่ว่าตัวเองจะรอดไหม”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“พอรู้ว่าลูกเสียก็คิดว่ามันจะยังไถ่ละ มันจะปกติหรือจะเป็นอันตรายไหม หมอบอกว่าจะคลอดเหมือนคนคลอดปกติเหมือนกับว่าเด็กยังอยู่แต่เราก็ไม่แน่นอนใจ ก็ยังกลัวอยู่ แล้วอีกอย่างหนึ่งเราก็กังวลด้วยไม่เคยคลอด เคยฟังเขาพูดกันก็กลัว กลัวตั้งแต่รู้ที่แรกแล้วว่าคลอดลูกเจ็บมาก มันเป็นเรื่องที่กลัวมาก่อนแล้ว”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

“กลัวเป็นอันตรายกับเราและทางบ้านเขาบอกเด็กตายแล้วอยากให้เอาออกไว ๆ”

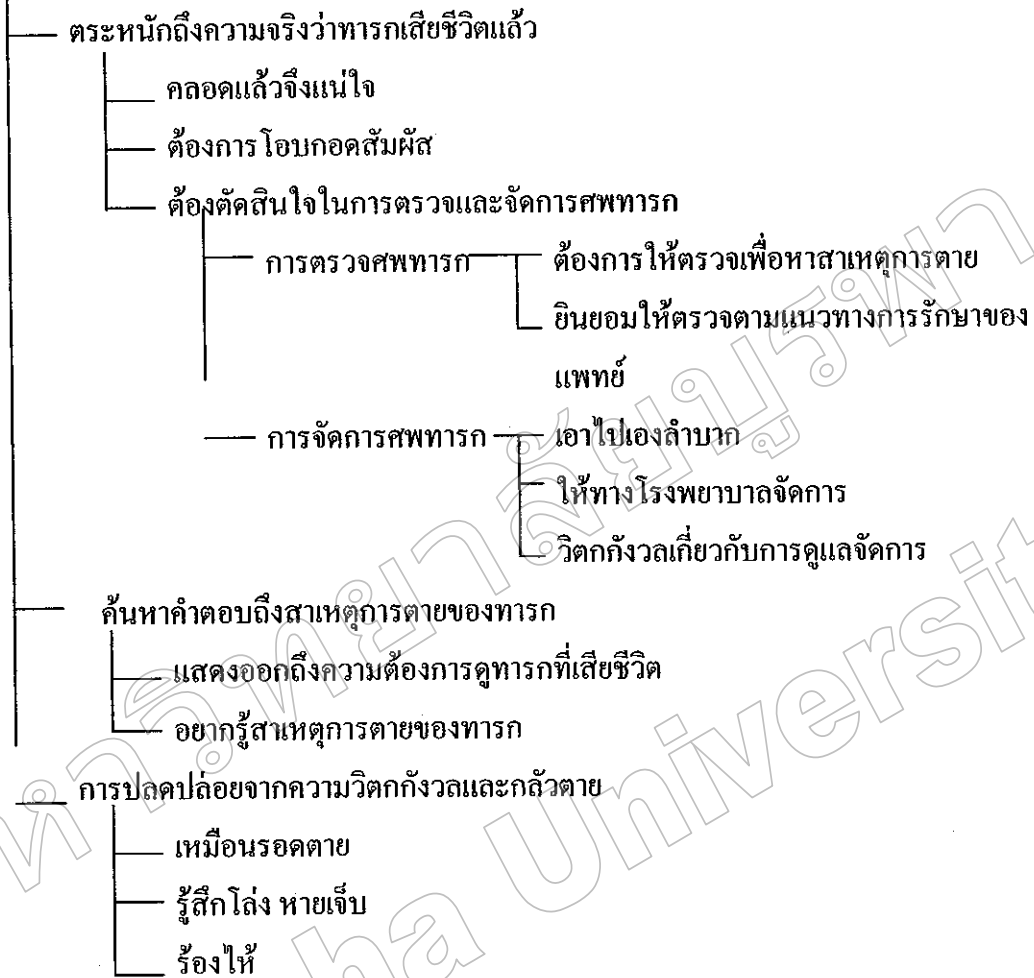
(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

โดยสรุป ในขณะที่รอคลอดพบว่า มารดาที่มีความหวังว่าทารกอาจจะยังมีชีวิตอยู่ รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถปกป้องทารกจากความตายได้ รู้สึกว่างเปล่าเนื่องจากการคลอดที่ไม่ทารก อยู่กับความเศร้าเสียใจ รู้สึกวิตกกังวลและกลัวตายเนื่องจากการคลอดทารกที่เสียชีวิตแล้ว

ภายหลังคลอด

ความรู้สึกของมารดาภายหลังคลอดทันที พบว่าเมื่อมารดาคลอดแล้ว ภายหลังคลอดทันทีมารดาจะคิดความรู้สึกได้แก่ ตระหนักถึงความจริงโดย คลอดแล้วจึงแน่ใจว่าทารกเสียชีวิต ต้องการโอบกอดสัมผัสทารก ต้องตัดสินใจในการตรวจและจัดการศพ วิตกกังวลเกี่ยวกับการดูแลจัดการศพทารก ค้นหาคำตอบว่าทำไมทารกจึงเสียชีวิต โดย แสดงออกอย่างมากความต้องการดูทารกที่เสียชีวิต อยากรู้สาเหตุการตายของทารก การปลดปล่อยจากความวิตกกังวลและกลัวตายโดย รู้สึกว่าเหมือนรอคอยตาย รู้สึกโง่หายเจ็บ ร้องไห้ ดังแผนภาพ

ภายหลังคลอดทันที

ภาพที่ 8 ความคิดความรู้สึกภายหลังคลอดทันที

1. **ตระหนักถึงความจริงว่าทารกเสียชีวิตแล้ว** เมื่อมารดาคลอดแล้วจึงตระหนักถึงความจริงว่าทารกได้เสียชีวิตไปแล้วโดย คลอดแล้วจึงแน่ใจ ต้องการได้โอบกอดสัมผัสทารก ต้องตัดสินใจในการตรวจและจัดการศพทารก วิตกกังวลเกี่ยวกับการดูแลจัดการศพทารก ดังนี้

1.1 **คลอดแล้วจึงแน่ใจ** มีมารดาบางรายบอกว่าตนยังมีความหวังว่าทารกอาจจะยังมีชีวิตเมื่อยังไม่คลอด และแน่ใจว่าทารกเสียชีวิตจริงภายหลังคลอดออกมาแล้ว ดังที่เล่าว่า

“คลอดออกมาเห็นลูกแล้วถึงแน่ใจว่าลูกเสียชีวิต ถ้ายังไม่คลอดก็คิดว่ายังมีหวังอยู่”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

1.2 **ต้องการได้โอบกอดสัมผัสทารก** นอกจากความต้องการดูทารกแล้ว พบว่ามีมารดาหลายรายเมื่อคลอดแล้ว อยากจับ กอด อุ้มทารก ซึ่งพยาบาลที่ช่วยคลอดก็จะตอบสนองตามความต้องการของมารดา ดังที่มารดาเล่าว่า

“เขาจับยกให้ดู ก็อยากจับเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้จับลูก”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“เมื่อคลอดเห็นหน้าลูกเหมือนใจจะขาด อยากกอด อยากอุ้ม อยากสัมผัสตัวลูกเพราะเค้าคือลูกของตัวเอง ได้แค่สัมผัสลูกเป็นครั้งสุดท้าย ถึงแม้ว่าเขาจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตามที”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“หนูอยากอุ้มเค้าเพราะได้เห็นเขาเป็นครั้งสุดท้าย พยาบาลก็ให้อุ้ม”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

1.3 ต้องตัดสินใจในการตรวจและจัดการศพ เมื่อมารดาคลอดแล้วจะต้องตัดสินใจในการตรวจศพและถามถึงความต้องการในการจัดการศพ ดังนี้

1.3.1 การตรวจศพทารก ก่อนที่จะทำการตรวจศพทารกจะมีการถามความสมัครใจของมารดาว่ายินยอมให้ตรวจหรือไม่และต้องให้มารดาเซ็นยินยอมด้วย พบว่ามารดาบางรายต้องการให้ตรวจเพื่อหาสาเหตุการตาย แต่จะมีบางรายที่ยินยอมให้ตรวจตามแนวทางการรักษาดังนี้

1.3.1.1 ต้องการให้ตรวจศพเพื่อหาสาเหตุการตาย มารดาบางรายบอกว่าต้องการให้ตรวจศพทารกเพื่อจะรู้ว่าทำไมทารกจึงเสียชีวิต มีสาเหตุมาจากอะไร ดังที่เล่าว่า

“พอหมอเขามาถามตรวจศพไหม ก็บอกว่าตรวจก็ได้ จะรู้ว่าเขาเป็นอะไร”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“หมอเค้าบอกจะตรวจศพนะ ก็บอกแล้วแต่หมอจะรู้ว่าทำไมเค้าถึงเป็นแบบนี้”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“อยากให้ตรวจเพราะต้องการรู้ความจริงว่าลูกตายเพราะอะไร”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

1.3.1.2 ยินยอมให้ตรวจตามแนวทางการรักษาของแพทย์ มารดาบางรายเมื่อแพทย์บอกว่าต้องการตรวจศพทารกเพื่อหาสาเหตุการตาย จึงยินยอมให้ตรวจตามแนวทางการรักษาของแพทย์ ดังนี้

“หมอเค้าคุยกันหลายคน เค้าพูดว่าทำไมเด็กถึงเสียชีวิตกันหนูก็ฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง แล้วหมอเค้ามาบอกว่าจะเอาศพเด็กไปตรวจให้เซ็นชื่อ ก็ไม่อยากจะตรวจเท่าไร ยังไงเค้าก็เสียไปแล้วไม่อยากให้รบกวน แต่ถ้าหมออยากจะตรวจก็ได้ไม่เป็นไร”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ถ้าเด็กปกติก็ไม่ตรวจ ๆ ไปก็เท่านั้น ไม่มีอะไรดีขึ้นมา แต่ที่หมอมาคูด้วยบอกว่าเด็กท้องโต ก็อยากให้ตรวจจะได้รู้ว่าเขาเป็นอะไร”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

1.3.2 การจัดการสหพารกเมื่อคลอดแล้วพยาบาลที่ช่วยคลอดจะถามความต้องการของมารดาในการจัดการสหพารกมารดา จากการศึกษาพบว่ามารดาจะยินยอมให้ทางโรงพยาบาลจัดการเนื่องจาก เขาไปเองลำบาก ถาถามญาติแล้วญาติบอกให้ทางโรงพยาบาลจัดการ วิตกกังวลเกี่ยวกับการดูแลจัดการ ดังนี้

1.3.2.1 เขาไปเองลำบาก มารดาบอกว่าถ้าเป็นไปได้ ก็อยากจะนำสหพารกไปจัดการเองแต่ไม่สะดวก ดังที่เล่าว่า

“คิดอยากเอาสหพารกไปจัดการเอง ไปทำบุญเองเหมือนกัน แต่มันทำงานมันอยู่อย่างนี้ไม่รู้จะทำยังไง”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“เรื่องจัดการสหพารกก็ถามแฟนนะ โจเขาก็อยากเอาไปแต่บ้านไม่ได้ยู่นี้เอาไปก็ลำบาก”

(ช่อนกลืน, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

1.3.2.2 ให้ทางโรงพยาบาลจัดการ มารดาหลายรายบอกว่าแล้วแต่ทางโรงพยาบาลจะจัดการกับสหพารก ซึ่งน่าจะเป็นวิธีที่สะดวกที่สุดในขณะนั้น ส่วนมารดาบางรายที่ไม่สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการสหพารกเองได้จะให้ญาติเป็นผู้ตัดสินใจ ดังที่เล่าว่า

“ตอนแรกแม่เค้าจะเอากลับ เค้าโทรไปหายาย ๆ บอกไม่เห็นมีใครเค้าเอามาเค้าก็ให้โรงพยาบาล มันลำบากต้องมานั่งจัดแม่ก็เจ็บอยู่ให้โรงพยาบาลจัดการก็ดีแล้ว”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“ตอนแรกก็คิดจะเอาไปทำพิธีแบบทางบ้าน แต่พวกพี่ อาเขายบอกให้โรงพยาบาลศึกษาคิดว่า ให้เขาไว้ศึกษาเป็นข้อมูลจะได้ประโยชน์หลาย ๆ อย่าง ได้แก่เราด้วยคนอื่นด้วยว่าเด็กมีปัญหาอะไรในช่วงอยู่ในท้อง พอเขาศึกษาเสร็จจะได้รู้หาวิธีป้องกันได้เพื่อท้องที่สอง ที่นี้ก็ถือว่าให้โรงพยาบาลจัดการสหพารกไป ไม่ต้องเอาไปจัดการเอง”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

“แม่กับแฟนเค้าบอก ก็แล้วแต่ทางโรงพยาบาลจะจัดการเพราะเค้าขอเอาเด็กไปตรวจ”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

1.3.2.3 วิตกกังวลเกี่ยวกับการดูแลจัดการสหพารก จากการศึกษาพบว่ามารดาหลายรายรู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับการดูแลจัดการสหพารก เช่น กลัวว่าจะนำสหพารกไปทิ้ง อยากมีส่วนร่วมในการจัดการสหพารก อยากให้ทำพิธีทางศาสนาให้ ถึงแม้จะยินยอมให้ทางโรงพยาบาลเป็นผู้จัดการให้แล้วก็ตาม ดังที่เล่าว่า

“อยากให้ดูลูกที่เสียชีวิตโดยอยากมีส่วนร่วมกับโรงพยาบาล ว่าทางได้ทำอะไรกับลูกที่เสียชีวิตอย่างไร ถึงแม้ตัวเองจะไม่ได้เอาลูกกลับบ้านมาทำพิธีเอง”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“อยากให้ทำความสะอาดร่างกายของเขาเหมือนเด็กแรกเกิดทั่ว ๆ ไปและมีกล่องเล็ก ๆ ใส่ศพเด็ก ไม่ใช่เอาใส่ถุงพลาสติกเลย กลัวเหมือนกันว่าเขาจะเอาไปทิ้งถังขยะ”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“อยากให้ดูแลศพเป็นอย่าดี ไม่อยากให้นำไปทิ้งหรือฝัง อยากให้เก็บศพไว้ในสภาพเดิมทุกอย่าง”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

“อยากให้เค้าทำตามพิธีทางศาสนาให้ด้วย แต่ถ้ารู้ว่าเอาไปทิ้งแบบไม่สนใจคงจะเสียใจมาก”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

2. ค้นหาคำตอบถึงสาเหตุการตายของทารก ภายหลังคลอดมารดาต้องการรู้ว่าทำไมทารกจึงเสียชีวิต โดย แสดงออกถึงความต้องการดูทารกที่เสียชีวิต อยากรู้สาเหตุการตายของทารก ดังนี้

2.1 แสดงออกถึงความต้องการดูทารกที่เสียชีวิต เมื่อมารดาคลอดทารกแล้วพยาบาลผู้ช่วยคลอดจะถามความต้องการของมารดาว่าต้องการดูทารกหรือไม่ พบว่ามารดาบางรายบอกว่าตนเองต้องการดูทารกจะได้เห็นว่าทารกมีความผิดปกติหรือไม่อย่างไร ดังที่เล่าว่า

“ตอนนั้นคลอดแล้วหมอเขาถามดูไหม อยากดู อยากเห็นอยากดู ถึงรู้ว่าเขาตายแล้วก็ยังอยากดูอยากรู้ว่าทำไมเขาถึงตาย ก็หมอเขาก็จับให้ดูก็เห็นแบบว่าเด็กมันเขียว”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ตอนที่คลอดแล้วอยากเห็นลูก ก็พยายามงอหัวขึ้นมาดู อยากเห็นว่าเค้าเป็นยังไง ออกมามีอาการ มือไม้เป็นยังไง มีส่วนไหนบวมสลายหรือส่วไหนที่ไม่ใช่ว่าเออ เกินมาหรือยังไง เป็นเพราะอะไร เด็กที่เกิดมาสมบูรณ์ ๆ ยังไง”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ตอนคลอดแล้วก็อยากเห็นรูปร่างหน้าตาร่างกายของเขา เพราะเราอดส่ำหู้ท้องเขามาตั้งเก้าเดือน ก็อยากเห็นเขาสักครั้ง ก็ขอเขาดู อยากเห็นแต่ไม่ได้จับ เห็นเขาแล้วก็น่ารักแต่หน้าซีดหน้าเขียว อย่างอื่นที่ผิดปกติก็มีแต่สะดือเท่านั้น เห็นพี่คนที่เขาทำคลอดบอกว่าสะดือมันขนาดนี้นั่น

ยังไม่ลอก ปิดไม่รอบ ไม่มีคตรงสะคือเด็กเลย มันจะเป็นแบบสีขาว ๆ ใส ๆ แบบเจนนะ เจาบอกแบบสะคือคล้าย ๆ ยังปิดไม่มีคแต่มันจะมีหนังเหมือนกับหนองหุ้มอยู่ตรงนั้นเป็นรูปของ”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

2.2 อยากรู้สาเหตุการตายของทารก เมื่อคลอดทารกออกมาแล้วมารดาจะพูดว่าตนอยากรู้ว่าทารกเสียชีวิตเพราะอะไร ต้องการให้บอกสาเหตุการตายของทารกที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าบางรายจะได้เห็นทารกที่คลอดออกมาแล้วและต้องรอผลการตรวจศพ ดังที่เล่าว่า

“อยากรู้ว่าเขาตายเพราะอะไร เพราะหมอบอกว่าหัวเล็กแล้วทำไมตอนทำอัลตราซาวนด์ตอนแรก โรงพยาบาลเขาบอกว่าไม่เป็นอะไร ถ้าเขาตรวจศพดูเรียบร้อยแล้วเขาจะรู้เลยไหมว่าเด็กเป็นอะไร”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“พอออกมาแข็งแรงขนาดนี้ทำไมสาเหตุถึงไม่รู้เลยว่าเกิดอะไรขึ้น ที่คลอดมาก็เห็นปกติเหมือนเด็กทั่วไปก็ไม่มีอะไร ทำไมสาเหตุเราหาไม่เจอตอนที่เค้าออกมา”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ตอนคลอดอยากให้พยาบาลทำคลอด เพราะเขาต้องเห็นว่าทำไมเด็กถึงตาย พยาบาลทำคลอดก็ต้องให้คนไข้ดูและเห็นด้วยคำว่าตายเพราะสายสะดือรัดคอเด็กจริง ๆ”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

3. การปลดปล่อยจากความวิตกกังวลและกลัวตาย มารดาหลายรายจะเกิดความวิตกกังวลและกลัวความตายเนื่องจากการคลอดทารกที่เสียชีวิตในขณะรอคลอด เมื่อคลอดแล้วมารดาบอกว่ารู้สึกเหมือนตนเองรอดตาย รู้สึกโล่งหายใจและยังร้องไห้จากการสูญเสียทารก ดังนี้

3.1 เหมือนรอดตาย มารดาบางรายบอกว่าเมื่อคลอดแล้วรู้สึกเหมือนรอดตาย อาจเป็นเพราะเนื่องรับรู้ว่าการคลอดในครรภ์ที่เสียชีวิตมีความผิดปกติทำให้ยากต่อการคลอดหรือเกิดความกลัวจากการคลอดทารกที่เสียชีวิตว่าน่าจะแตกต่างกับการคลอดทารกที่มีชีวิต ดังที่เล่าว่า

“คิดว่ารอดตายแล้ว ครั้งสุดท้ายที่หมอบอกว่าเห็นหน้าอกแล้วนะ ถ้าไม่ออกต้องตายแน่ ๆ”

(ซอนกลิ่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

3.2 รู้สึกโล่ง หายเจ็บ ในระหว่างรอคลอดมารดาจะต้องเผชิญกับความเจ็บปวดจากการคลอด เมื่อคลอดออกมาแล้วรู้สึกโล่ง หายเจ็บเพราะความวิตกกังวลและความกลัวลดลง ดังที่เล่าว่า

“คลอดแล้วก็รู้สึกหายเจ็บ มันเจ็บท้องมากกว่าก็รู้สึกหายเจ็บ”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“ตลอดเสร็จแล้วรู้สึกเพลียก็หลับ ก็รู้สึกโล่งไปส่วนหนึ่ง”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

3.3 ร้องไห้ มารดาบางรายบอกว่าเมื่อคลอดทารกออกมาแล้ว ตนไม่สามารถกลืนน้ำตาไว้ได้รู้สึกเสียใจที่เห็นทารกไม่มีชีวิต ดังที่เล่าว่า

“พอลูกออกมา ดูลูกแล้วไม่ได้ยินเสียงร้อง ปกติเด็กคลอดออกมาจะร้อง ก็เริ่มร้องให้อีก”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“อยากร้องไห้มาก ต้องแอบร้องให้อยู่คนเดียว”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

โดยสรุป ภายหลังคลอดทันที มารดาจะตระหนักถึงความจริงว่าทารกเสียชีวิตแล้ว โดยรู้สึกแน่ใจว่าทารกเสียชีวิตจริง ๆ เมื่อคลอดทารกออกมาแล้ว ต้องการอุ้มและสัมผัสทารกถึงแม้ว่าจะเสียชีวิตแล้วก็ตาม ต้องตัดสินใจในการตรวจศพ ซึ่งมารดาจะยินยอมให้ตรวจเนื่องจากต้องการทราบสาเหตุการตาย และยินยอมให้ตรวจตามแนวทางการรักษาของแพทย์ ส่วนการจัดการศพ มารดาบอกว่าให้โรงพยาบาลจัดการเนื่องจากเขาไปเองลำบาก เมื่อถามญาติญาติบอกว่าให้ทางโรงพยาบาลจัดการ รู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับการดูแลจัดการศพทารก โดย อยากมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการศพด้วย มารดาต้องการค้นหาคำตอบถึงสาเหตุการตายของทารก โดย มีความต้องการดูทารกที่เสียชีวิตแล้ว อยากรู้สาเหตุการตายของทารกนอกจากนี้ยังพบว่ามารดา รู้สึกปลดปล่อยจากความวิตกกังวลและกลัวที่เกิดขึ้น โดยบอกว่าเหมือนรอดตาย รู้สึก โล่งหายใจ และยังร้องไห้

ภายหลังคลอดขณะอยู่โรงพยาบาล ภายหลังคลอดมารดาต้องนอนพักที่ตึกหลังคลอด เพื่อให้การพยาบาลตามแผนการพยาบาลซึ่งมารดา 9 รายอยู่ตึกสามัญต้องอยู่ร่วมกับมารดาหลังคลอดรายอื่น ๆ มีเพียง 1 รายที่อยู่ตึกพิเศษ พบว่าความคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้แก่ ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ แสดงพฤติกรรมแยกตัว ยังคิดวนเวียนหมกมุ่น รู้สึกหมดหวัง อยู่กับความเจ็บปวดดังแผนภาพ

ภายหลังคลอดขณะอยู่โรงพยาบาล

— ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้

— ร้องไห้เมื่อคิดถึงบุตร

— มีปัญหาเกี่ยวกับการนอน

— ไม่อยากรับประทานอาหาร

— ไม่ปฏิบัติตามกิจวัตรตามปกติ

— แสดงพฤติกรรมแยกตัว

— ไม่อยากอยู่ร่วมกับมารดาอื่นที่มีบุตร

— ไม่ต้องการพบญาติหรือบุคคลอื่นที่มาเยี่ยม

— คิดวนเวียนหมกมุ่น

— คิดเปรียบเทียบกับคนที่ไม่ต้องการทารก

— คิดถึงทารกถ้ามีคนพูด

— คิดถึงทารกเมื่อเห็นหรือได้ยินทารกคนอื่นร้อง

— คิดหาเหตุผลให้ตนเอง

— คิดอยากให้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ได้ทารกคืนมา

— รู้สึกหมดหวัง

— อยู่กับความเจ็บปวด

— ทำใจไม่ได้แต่ก็พยายาม

— ต้องเก็บความรู้สึกเศร้าเสียใจเอาไว้

— สามารถอยู่ร่วมกับมารดาคนอื่นที่มีทารก

— พบและพูดคุยกับบุคคลอื่นที่มาเยี่ยมได้ตามปกติ

ภาพที่ 9 ความคิดความรู้สึกภายหลังคลอดขณะอยู่โรงพยาบาล

1. ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ พบว่ามารดาหลายรายมีปฏิกิริยาตอบสนองทาง
ด้านร่างกายที่เกิดขึ้นคือ ร้องไห้เมื่อคิดถึงบุตร มีปัญหาเกี่ยวกับการนอน ไม่อยากรับประทานอาหาร
ไม่ปฏิบัติตามกิจวัตรตามปกติ ดังนี้

1.1 ร้องไห้เมื่อคิดถึงบุตร เป็นอาการปกติที่พบตลอดเวลาในระยะแรกของการ
สูญเสีย โดยมารดาเล่าว่า

“คืนแรกยอมรับว่านอนร้องไห้ทั้งคืน”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“พอคิดถึงลูกก็กลัมน้ำตาไม่อยู่”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“พอหนูคิดถึงลูกก็ร้องไห้ พูดยังไม่ออก”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

1.2 มีปัญหาเกี่ยวกับการนอน หลังจากคลอดแล้วมารดา รู้สึกว่าตนเองนอนไม่หลับ
หลับ ๆ ตื่น ๆ ดังที่เล่าว่า

“คืนนั้นหลังจากคลอดแล้วนอนไม่หลับเลย”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ตอนที่หลับรู้สึกว่าจะเป็นจากฤทธิ์ยามากกว่า หลังจากตื่นมาแล้วก็นอน
ไม่หลับเลย เป็นเพราะ ได้ยินเสียงลูกคนอื่นร้องด้วยนี่”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“คลอดแล้วมันเพลียแต่นอนไม่หลับ มันหลับไม่ลงคอยผวาตื่นตลอดเวลา จะหลับแค่
10 นาทีก็จะตื่นตลอด”

(ชมพู, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

1.3 ไม่อยากรับประทานอาหาร มารดาบอกว่าตนเอง ไม่รู้สึกอยากรับประทานอาหาร
หรือทานได้เพียงเล็กน้อย ดังที่เล่าว่า

“กินข้าวพอได้บ้าง แต่มันไม่อยากมากกว่า”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“เข้านี้กินข้าวได้นิดหน่อย มันไม่หิว ไม่รู้สึกอยากกิน”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

1.4 ไม่ปฏิบัติตามกิจวัตรตามปกติ มารดาบางรายบอกว่าตนรู้สึกไม่อยากทำอะไรเลย
ต้องการนอนเพียงอย่างเดียว จากการสังเกตพบว่ามารดาไม่ยอมไปอาบน้ำ ชำระแผล เปลี่ยนผ้า
อนามัย ดังนี้

“มันไม่อยากจะทำอะไร วันนี้ยังไม่ได้ลุกไปไหนเลยอยากจะนอนอยู่แต่บนเตียง
มันหมดแรง”

(ช่อนกลิ่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

2. แสดงพฤติกรรมแยกตัว จากการศึกษพบว่ามารดาบางรายมีพฤติกรรมแยกตัวโดย
ไม่อยากอยู่ร่วมกับมารดาอื่นที่มีบุตร ไม่ต้องการพบญาติหรือบุคคลอื่นที่มาเยี่ยม ดังนี้

2.1 ไม่อยากอยู่ร่วมกับมารดาที่มีบุตร มารดาบางรายบอกว่าตนต้องการแยกไปอยู่
ต่างหากไม่อยู่ร่วมกับมารดาที่มีทารกเพราะตนเองไม่มีทารกเหมือนมารดาคนอื่น ไม่อยากเห็น

มารดาคนอื่นอุ้ม จับทารก และรู้สึกว่าคุณต้องการระบายความรู้สึกเศร้าเสียใจได้มากกว่านี้ ดังที่
แล้วว่า

“คิดว่าแยกไปอยู่ที ๆ ไม่มีแม่กับลูกคนอื่นดีกว่า ยิ่งมาเห็นแล้วยังรู้สึก แยกไปอยู่
คนเดียวมันเหงาแต่ก็ดีกว่าเห็นของเขา นี่มันเห็นเขาอยู่ตรงนี้ อุ้มลูกจับกันอะไรกัน”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“แยกมาอยู่ต่างหากดีกว่า เพราะเราไม่ได้มีลูกเหมือนคนอื่นเค้า”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“คิดว่าคนที่ลูกเค้าเสียคงอยากอยู่ตามลำพัง มีญาติมีอะไรคอยปลอบหรือใครก็ได้
อยู่รวมมันอึดอัด เราก็รู้ว่าลูกเราเสียแล้วเรามองลูกคนอื่นเค้าทำให้เราคิด บางครั้งอาจจะคิด
อะไรที่มันเลยไปอาจจะเป็นบ้า เรารู้สึกเป็นอย่างนั้นก็กลัว ในใจคิดว่าการได้ห้องส่วนตัว สิ่งนั้นจะ
ปล่อยให้หมดเลย คิดว่าอยากอยู่ 2 คน ทำใจได้ก็จริงแต่แฟนเค้าก็ยิ่งกว่าเราจะได้พูด รู้สึกว่าอยู่รวม
อย่างนี้อึดอัดกลืนเอาไว้ไม่มีที่ระบาย ต้องทำอะไรต่อจากนี้ไป”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ก็อยากให้เขาแยกห้องให้เพราะยังอยู่รวมกับคนอื่นก็เหมือนยังตอกย้ำจิตใจเราให้เจ็บ
ช้าตลอดเวลา ไม่อยากได้ยินเสียงเด็กร้องให้เพราะจะทำให้เราต้องนอนร้องไห้คิดถึงลูกตลอดเวลา”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“หลังจากหายอ่อนเพลียจากยาที่เสียใจและคิดมากและไม่อยากอยู่โรงพยาบาลอีก
แล้ว”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

2.2 ไม่ต้องการพบญาติหรือบุคคลอื่นที่มาเยี่ยม มารดาบางรายบอกว่าไม่ต้องการ
พบและตอบคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังที่แล้วว่า

“ไม่อยากพบและ ไม่อยากตอบคำถามเลย เพราะตัวเราเองก็ไม่ได้อยากให้เกิดเหตุ
การณ์แบบนี้ขึ้น”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

3. คิดวนเวียนหมกมุ่น จากการศึกษาพบว่า มารดาเล่าว่าตนยังคิดถึงทารกอยู่ตลอดเวลา
โดยคิดเปรียบเทียบกับคนที่ไม่ต้องการทารกเช่นมารดาที่ไปทำแท้ง คิดถึงทารกเมื่อมีคนพูดถึง เมื่อ
เห็นหรือได้ยินเสียงทารกคนอื่นร้อง คิดหาเหตุผลที่ตนเองไม่ได้บุตรและคิดอยากให้มีเหตุการณ์ที่
ทำให้ตนเองได้บุตรคืนมา ดังนี้

3.1 คิดเปรียบเทียบกับคนที่ไม่ต้องการทารก โดยมารดาเล่าว่าทำไมตนต้องการ
ทารกถึงไม่ได้เปรียบเทียบกับมารดาบางรายที่ไม่ต้องการและไปทำแท้ง ดังที่แล้วว่า

“รู้สึกทำไมเขาไม่อยู่กับเรา ที่คนอื่นเขาอยากทำแท้งทำไมเขาถึงอยู่ ของเรารุดส่วให้
ทะนุถนอมอย่างดีทำไมเขาถึงไม่อยากอยู่ด้วย”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

3.2 คิดถึงการถ้ามียุติคนพูด มารดาบอกว่าตนจะรู้สึกคิดถึงทารกมากขึ้นเมื่อมีคนที่พูด
ถึง ดังที่เล่าว่า

“ก็ยังคิดถึงลูกเป็นบางครั้ง ถ้าไม่มีคนพูดก็ไม่ใช่ไร”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

3.3 คิดถึงเมื่อเห็นหรือได้ยินเสียงทารกคนอื่นร้อง เมื่อเห็นทารกคนอื่นหรือได้ยิน
เสียงทารกคนอื่นร้อง มารดาบอกว่าทำให้ตนรู้สึกคิดถึงทารกที่เสียชีวิตไปแล้ว ดังที่เล่าว่า

“เรามองลูกคนอื่นมากับเคียงด้วย แต่ลูกของเราไม่มีเราว่างเปล่า เรามองลูกคนอื่น
แล้วมาถึงเรา ถ้าเรามาพร้อมลูก ลูกก็ไม่เป็นอะไรก็จะรู้สึกดีใจมากเลย ความเจ็บปวดที่เราเคยมีอยู่
จะหายไป ไม่ถึงกับหมดไปเลยก็จริง ถ้าเด็กมันรอดเราจะถนอมอย่างดีเลย พอได้ยินเสียงลูกคนอื่น
ร้อง มือไม่อยู่ข้างเคียงคล้ายกับจะควานหา มันเป็นช่วงที่ทุกข์ด้วยเรารู้สึกว่าลูกเราอยู่ข้าง ๆ มันจะ
เป็นแบบตะเอยหรือรู้สึกว่าคุณอยู่ข้างเรา”

(กัญญา, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“นอนอยู่มันได้ยินเสียงคนอื่นเค้าคุยกันเสียงลูกคนอื่นร้องมันก็เสียใจ มันหลายอย่าง
ค่ะ”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“พอได้ยินเสียงเด็กร้องและเห็นเด็กน้ำตาถี่ไหล นึกว่าน่าจะเป็นลูกเรา คนอื่นเขามีลูก
ได้อุ้มลูกแต่เรากลับไม่มีอะไรเลย มีแต่ความว่างเปล่า ความเสียใจเข้ามาแทนที่”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

3.4 คิดหาเหตุผลให้ตนเอง มารดาบางรายบอกว่าตนพยายามคิดหาเหตุผลว่าทำไม
ตนเองจึงต้องสูญเสียทารกไปเพื่อเป็นการปลอบใจตนเอง ดังที่เล่าว่า

“คิดไปคิดมาก็อย่างว่าบุญเขาจะมาแค่นั้น เค้าไม่อยากอยู่กับเราก็กดปล่อยเขาไป”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ก็มีแต่คนปลอบเคียวมีไหมก็ได้ ดีกว่าเค้าเกิดมาไม่ครบไม่สมบูรณ์อะไรอย่างนี้
เพราะตอนเช้าหมอบอกว่าหัวเขาเล็กกว่าตัว หัวเขาเพิ่งได้ 32 สัปดาห์ แต่เขาเข้าไป 35
สัปดาห์แล้ว”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“ตอนที่เห็นก็คือถูกปกติไม่มีอะไร ถ้ามีอะไรมันหายไปสักอย่างหนึ่งหรือว่ามันไม่สมบูรณ์อะไรอย่างนี้ เธอเราก็จะคิดว่ามันเป็นกรรมของลูกเราเกิดมาไม่ครบสามสิบสอง นี่เหลือเวลาอีกไม่เท่าไรห้องก็ประกอบต่าง ๆ เค้าครบแล้วเค้าทำอะไรไปทำไมถึงเป็นอย่างนี้ เราไปทำอะไรเราก็ไม่ได้ทำอะไรปกติอยู่บ้านแม่ก็เฝ้าตลอดไปไหนมาไหนก็จะถาม”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

3.5 คิดอยากให้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ได้ทารกขึ้นมา มารดาบางรายบอกว่าตนเองคิดว่าน่าจะมีเหตุการณ์ใดก็ได้ ที่สามารถทำให้ตนได้ทารกขึ้นมา ดังที่เล่าว่า

“นี่ถึงตอนที่คลอดหมายถึงตอนรอลคลอดเราสลบไป คลอดออกมาแล้วหมอเอาเด็กมานอนข้างเรา บอกว่าลูกเรายังอยู่หรือคนอื่นเขาทิ้งลูกไป แบบพอลคลอดลูกแล้วทิ้งลูกไป นี่ก็ว่าเขาน่าจะเอามาให้เรา แบบเราหลับไปไม่รู้เรื่องคิดว่ามันเป็นลูกเรา”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

4. รู้สึกหมดหวัง มารดาบางรายบอกว่าตนเองรู้สึกหมดหวังในชีวิต เพราะตนเองมาตลอดแต่ไม่ได้บุตรและได้ตั้งความหวังไว้มากกับการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ดังที่เล่าว่า

“เราคิดว่าเรากลับไปตัวเปล่าเราไม่ได้อะไรเลย ลูกเราก็เสีย เราไม่ได้สิ่งที่เราต้องการเลย แล้วเรากลับไป เราจะทำยังไงกับตัวเราเองอะไรอย่างนี้ ความรู้สึกไม่ได้ลูก ถ้ากลับไปไม่กลัวคนอื่นเขารังเกียจหรืออะไร แต่ความรู้สึกว่าเราไม่ได้อะไรเลย เราอุทิศมาตั้งท้องมานานตั้ง 9 เดือน เราหวังเต็มที่ แต่สุดท้ายเราไม่ได้ เราหมดหวัง เราจะทำอย่างไรกับชีวิตตัวเอง”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

5. อยู่กับความเจ็บปวด ภายหลังคลอดมารดาจะต้องนอนพักที่ตึกหลังคลอดประมาณ 2-3 วันเพื่อให้ได้รับการดูแลภายหลังคลอด และต้องอยู่ร่วมกับมารดาคนอื่นที่มีทารก มีมารดาหลายรายบอกว่า ตนเองทำใจไม่ได้กับการสูญเสียทารกแต่ต้องพยายาม ต้องเก็บความรู้สึกเศร้าเสียใจเอาไว้ สามารถอยู่ร่วมกับมารดาที่มีทารกคนและพูดคุยกับบุคคลอื่นได้ตามปกติ ดังนี้

5.1 ทำใจไม่ได้แต่ก็พยายาม มารดาบางรายบอกว่าถึงแม้ตนเองจะทำใจไม่ได้กับการสูญเสียทารก ก็จะต้องพยายาม ดังที่เล่าว่า

“ตอนนี้เรายังทำใจไม่ได้แต่เราก็พยายามเก็บเอาไว้ ไหน ๆ เป็นอย่างนี้แล้ว เราค่อย ๆ คิดไปว่าจะทำยังไงต่อไปจะทำให้ดีกว่านี้ไหม เรื่องที่จะมีอีกเรายังกลัวอยู่ ตอนนี้คิดว่าคงยังไม่คิดเรื่องนี้ บางทีเราคงต้องทำใจอีกนานแบบมันฝังแล้ว เราได้เห็นหน้าลูกเราได้จับแล้ว มันยังอยู่ในความทรงจำของเราตลอดเรายังลืมไม่ได้ ตอนนี้เราก็พยายามทำใจแต่ก็เป็นส่วนน้อยถ้าเรายังคิดอยู่”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

5.2 ต้องเก็บความรู้สึกเศร้าเสียใจเอาไว้ มารดาบางรายบอกว่าถึงแม้ตนเองจะเสียใจมากกับการสูญเสียทารก ก็ต้องพยายามเก็บความรู้สึกเศร้าเสียใจนั้นไว้ เพื่อไม่ให้คนอื่นในครอบครัวรู้สึกวิตกกังวล ดังที่เล่าว่า

“ถ้าเราอยู่คนเดียวก็จะมีน้ำตาออกมา ถ้าอยู่หลาย ๆ คนก็ไม่อยากให้เค้าเห็นว่าเราเสียใจ ไม่ใช่ที่เราไม่เสียใจเพราะเรายังกว่าเค้าแต่เราเก็บเอาไว้ ไม่ใช่ที่เราอาย ญาติพี่น้องมานั้นก็เป็นการรู้สึกอย่างหนึ่งที่ว่าเค้าก็เสียใจ เห็นน้ำตาแล้วรู้สึกว่าจะเค้าก็จะไปด้วย เรากลืนเอาไว้”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“พอเจอหน้าแฟนกับแม่ที่มารออยู่ที่ไม่พูดอะไรเกี่ยวกับเด็กเลยเพราะพูดถึงน้ำตาคงไหลออกมาแน่ ๆ เพราะตื่นตันใจ รู้ว่าเขาเป็นห่วง”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“เสียใจมากและไม่อยากแสดงให้คนอื่นเห็นเนื่องจากเรารู้ว่าทุกคน โดยเฉพาะพ่อกับแม่ท่านก็เสียใจเหมือนกัน”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

5.3 สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ มารดาบางรายบอกว่าตนสามารถอยู่ร่วมกับมารดาที่มีทารกได้ตามปกติเพราะถ้าแยกไปอยู่ต่างหากจะทำให้รู้สึกเหงาคิดถึงทารกมากขึ้น และจะได้ไม่รู้สึกว่าตนต้องอยู่เพียงคนเดียว ดังที่เล่าว่า

“ถ้าแยกไปอยู่ห้องต่างหากมันก็เจ็บเหงาค่ะ อยู่คนเดียวมันก็ยังคิดไม่มีเพื่อนคุยอยู่รวมอย่างนี้ดีกว่า”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“มาอยู่รวมกันแบบนี้ได้ค่ะแต่ก็เศร้าแอบร้องให้ แอบอึดใจไปกับเค้าที่มีลูก”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“ไม่อยากแยกไปอยู่ต่างหากคิดว่าอยู่รวมซิดี ถ้าไปอยู่อย่างนั้นคงคิดมากมันโง่งว้างอยู่อย่างนี้ได้เห็นคน โน้นคนนี่ อยู่คนเดียวคงอยู่ไม่ได้”

(ช่อนกลิ่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

5.4 พบพูดคุยกับบุคคลอื่นที่มาเยี่ยมได้ตามปกติ ภายหลังคลอดมารดาจะต้องพบพูดคุยกับสามี หรือญาติคนอื่นที่มาเยี่ยม และอาจจะต้องเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเข้าไปข้ามามีคนถาม มารดาบางรายบอกว่าตนสามารถพบพูดคุยได้ตามปกติ เพราะมีความรู้สึกว่าได้พูดระบายความเสียใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ต้องการคนปลอบใจ เข้าใจและให้กำลังใจ ดังที่เล่าว่า

“คิดว่าญาติมาเยี่ยมดีกว่าก็ได้ระบายให้เขาฟัง ถ้าไม่ระบายก็ต้องเก็บมานั่งคิดอยู่”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“แฟนปลอม คนอื่นช่วยพูดทำให้เรามีกำลังใจขึ้น ญาติที่เค้ามายเยี่ยมก็ดีใจอยากให้เรา
มาอยู่ใกล้ๆ ปลอบใจเรา เราจะได้ไม่เหงา”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

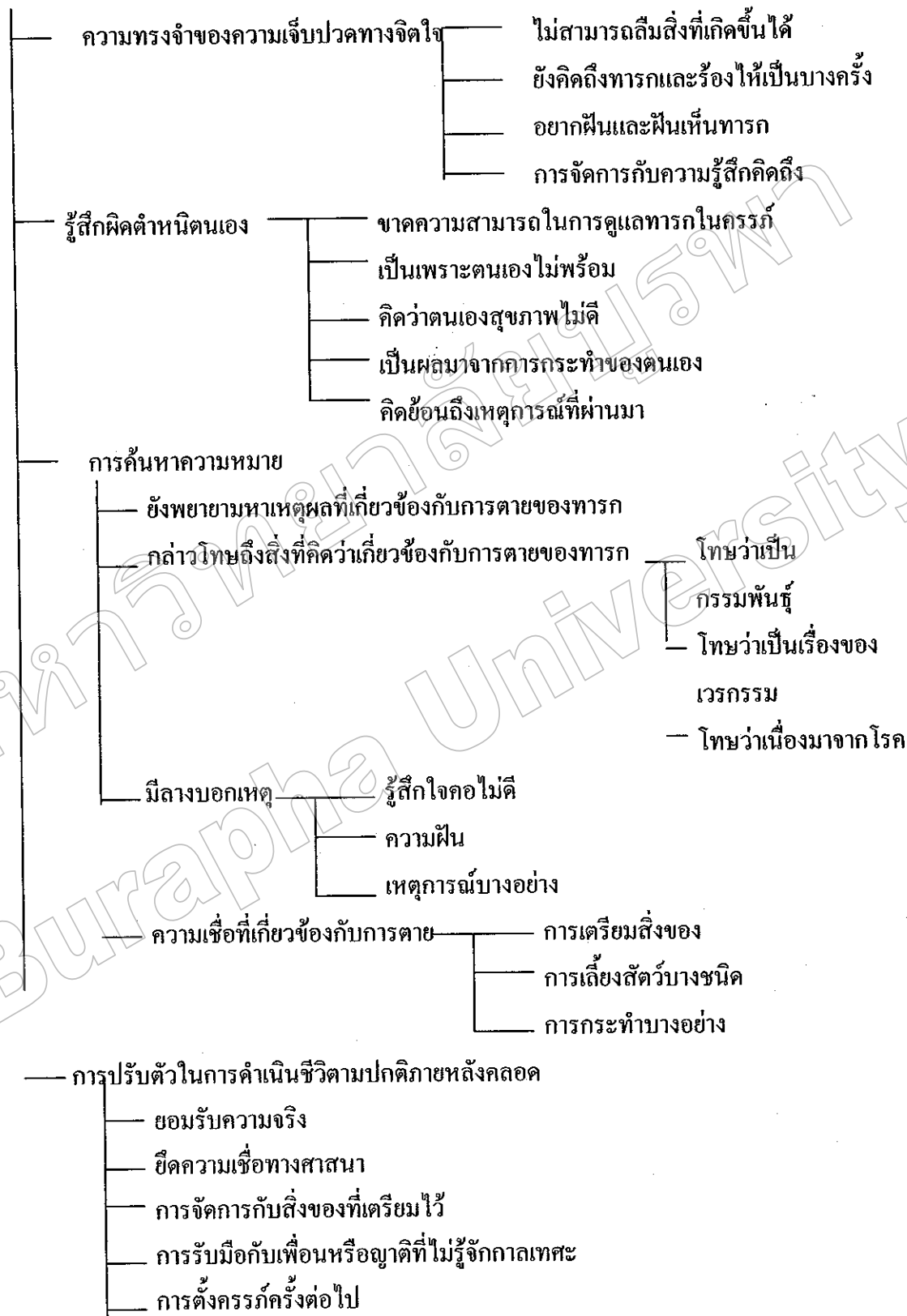
“พี่สาวมาเยี่ยมก็ดีใจ เขาก็บอกไม่เป็นไรที่ลูกตาย เราก็อายุยังน้อย”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

โดยสรุป ภายหลังคลอดขณะอยู่โรงพยาบาลพบว่า มารดาไม่สามารถควบคุมตัวเองได้
โดย ยังร้องไห้เมื่อคิดถึงบุตร มีปัญหาเกี่ยวกับการนอน ไม่อยากรับประทานอาหาร ไม่ปฏิบัติตามกิจวัตร
ประจำวันตามปกติ แสดงพฤติกรรมแยกตัวโดย ไม่อยากอยู่ร่วมกับมารดาคนอื่นที่มีบุตร ไม่ต้องการ
พบญาติหรือบุคคลอื่นที่มาเยี่ยม ยังคิดหมกมุ่นเกี่ยวกับความตายของบุตรเช่น คิดเปรียบเทียบกับ
คนที่ไม่ต้องการทารก คิดถึงทารกถ้ามีคนพูด คิดถึงทารกเมื่อเห็นหรือได้ยินทารกคนอื่นร้อง คิดหา
เหตุผลให้ตนเอง คิดอยากให้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ทารกตื่นมา รู้สึกหมดหวังในชีวิต อยู่กับ
ความเจ็บปวดได้โดย ต้องเก็บความรู้สึกเศร้าเสียใจเอาไว้ ยังทำใจไม่ได้แต่ก็พยายาม สามารถอยู่รวม
กับมารดาคนอื่นที่มีทารกได้ พบและพูดคุยกับบุคคลอื่นที่มาเยี่ยมได้ตามปกติ

ภายหลังคลอด 1 เดือน ภายหลังคลอด 1 เดือนมารดาผู้ให้ข้อมูลยังมีปฏิกิริยาตอบสนอง
ต่อความคิดความรู้สึกเกี่ยวกับทารกที่เสียชีวิตได้แก่ อยู่กับความทรงจำของความเจ็บปวดทางจิตใจ
รู้สึกผิดตำหนิตนเอง ค้นหาความหมายของความตายของทารก การปรับตัวในการดำเนินชีวิตตาม
ปกติภายหลังคลอด ดังแผนภาพ

ภายหลังคลอด 1 เดือน

ภาพที่ 10 ความคิดความรู้สึกภายหลังคลอด 1 เดือน

1. ความทรงจำของความเจ็บปวดทางจิตใจ ภายหลังคลอด 1 เดือนมารดาบางรายบอก ว่า ความรู้สึกเกี่ยวกับทารกที่เสียชีวิตไปแล้วเป็นเหมือนความทรงจำที่เจ็บปวด โดยรู้สึกว่าไม่สามารถลืมสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ยังคิดถึงทารกและร้องไห้เป็นบางครั้ง อยากฝันและฝันเห็นทารก และมีวิธีจัดการกับความรู้สึกคิดถึง ดังนี้

1.1 ไม่สามารถลืมสิ่งที่เกิดขึ้นได้ มารดาบางรายบอกว่า ตนไม่สามารถลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ดังที่เล่าว่า

“ตอนนั้นหนูยังทำใจยอมรับเรื่องลูกไม่ได้ ทุกวันสิ่งที่ได้เห็นภาพแม่ลูกที่ร้านค้าห้องข้างถัดไป เขาอุ้มลูกเดินผ่าน เห็นภาพนั้นทุกครั้งทีเดินผ่านก่อนทำงานหรือพักเที่ยง หนูอยากเข้าไปอุ้ม กอดลูกของเค้าแต่ก็ไม่ได้ กลัวสายตาของคนอื่นที่มอง มันทำให้รู้สึกทรมาน เจ็บปวด คอที่ย่ำความรู้สึกของตัวเองตลอดเวลา คิดถึงแต่ลูก ยิ่งคิดถึงยิ่งเครียด ปวดหัวมากขึ้นทุกวัน บางครั้งควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ ปิดประตูห้องน้ำร้องไห้ ความรู้สึกของตัวเองต่อการสูญเสียครั้งนี้ เรื่องของกรรม บุญน้อย พระเจ้าลิขิตนั้นเป็นความเชื่อที่มีมานาน มันเป็นสิทธิ์ของคนที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ อาจจะเป็นไปได้หรือไม่เกี่ยวข้องกันเลยก็ได้ สิ่งเหล่านั้นมันไม่สามารถบอกได้มันขึ้นอยู่กับความรู้สึกของแต่ละคนจะคิดอย่างไรบ้าง แต่สำหรับตัวเองคงไม่ตอบ แต่สำหรับตัวเองขอยืนยัน ไม่เคยละเลยการดูแลทุกมเททั้งกายและใจเพื่อลูก มีความหวังอยากเห็นหน้าลูกให้เค้าได้เกิดมา แต่สิ่งที่ได้รับคือความสูญเสีย มันยุติธรรมแล้วหรือสำหรับตัวเอง ทำไมต้องมาเกิดขึ้นกับตัวเราเอง มันโหดร้ายเหลือเกิน มันทำลายชีวิตลูกทำลายความหวังของตัวเองไม่เหลืออะไรเลย ตัวเองคิดถึงลูกเสมอ คิดถึงวันที่ลูกเสีย มันไม่สามารถลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เลย สภาพจิตใจมันอ่อนแอ ข้ำแย่เกินกว่าที่จะมาทำใจให้ยอมรับได้”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ก็ยังรู้สึกเสียใจอยู่เพราะมันเป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนใจมาก ไม่อยากพูดถึงหรือเห็นของทุกชนิดที่ซื้อเตรียมไว้สำหรับเค้า ทุกครั้งที่นึกถึงหรือมีคนพูดถึงก็จะเสียใจและร้องไห้ ถ้าเป็นไปได้ต้องการจะทำลายความจำส่วนนี้ทิ้งไปเลย”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“มันเป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนจิตมากในชีวิตและไม่อาจจะลบเลือนไปจากใจของเราทั้งสองคนได้เลย”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

1.2 ยังคิดถึงทารกและร้องไห้เป็นบางครั้ง มารดาบางรายยังรู้สึกคิดถึงทารกและบางครั้งก็ร้องไห้ ดังที่เล่าว่า

“ก็คิดถึงเป็นบางครั้ง จะเป็นตอนอยู่คนเดียวตอนว่าง ๆ บางทียังแอบร้องไห้แต่ร้อง
คนเดียวไม่ร้องเขอะแล้ว”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

1.3 อยากฝันเห็น / ฝันถึงทารกที่เสียชีวิตไปแล้ว มารดาบางรายบอกว่าตนอยากฝัน
เห็นทารกที่เสียชีวิตไปแล้ว บางรายบอกว่าตนได้ฝันเห็นทารก

“ตั้งแต่คลอดก็ไม่ฝันเห็นเลย ก็พยายามอยากจะฝันเห็นเขา จะถามว่าเค้าอยากได้อะไร
บ้างจะได้ทำบุญไปให้”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ก็มีอยู่คืนนึงฝันเห็นเด็ก เด็กก็น่ารักธรรมดา ที่เห็นเค้าสบายดีไม่มีอะไร”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

1.4 การจัดการกับความรู้สึกคิดถึง มารดาบอกว่าเมื่อคิดถึงทารกที่เสียชีวิตไปแล้ว
ตนจะใช้วิธีดูทีวี ฟังเพลง คุยกับเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน ทำงานฝีมือ ซึ่งจะทำให้พอหายคิดถึงทารกได้
บ้าง ดังที่เล่าว่า

“เวลาว่าง ๆ บางครั้งก็ดูทีวี ออกไปคุยกับคนอื่นบ้าง ตอนนั้นก็กลัวผ้าคลุมตู้เย็นเสร็จไป
ผืนนึงแล้ว”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ก็พยายามดูโทรทัศน์บ้าง ฟังเพลงบ้างก็พอหายคิดถึง พอได้ลงมาข้างล่างคุย มีเพื่อน
เขอะ ๆ มันก็ลืมหมด”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“พี่ลูกพี่ที่สนิทกัน เขาสอนถักหมวกตอนนั้นก็ถักโบที่สอแล้วแต่ไม่ค่อยสวยเท่าไร”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

2. รู้สึกผิดตำหนิตนเอง พบว่ามารดายังมีความรู้สึกผิดและตำหนิตนเองเกี่ยวกับ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ขาดความสามารถในการดูแลทารกในครรภ์ ตนเองยังไม่พร้อมที่จะมีบุตร
ตนเองสุขภาพไม่ดี เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง ดังนี้

2.1 ขาดความสามารถในการดูแลทารกในครรภ์ มารดาบางรายจะโทษตนเองว่า
ไม่สามารถดูแลบุตรในครรภ์ได้ ดังที่เล่าว่า

“น้อยใจตัวเองที่ดูแลเด็กในท้องไม่ได้ ในใจก็คิดโทษตัวเองอยู่ตลอดเวลา ว่าทำไมถึง
ทำให้เรื่องมันเป็นอย่างนี้”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

2.2 เป็นเพราะตนเองยังไม่พร้อมที่จะมีบุตร มารดาบางรายบอกว่าตนเองยังไม่พร้อมที่จะมีบุตร ดังที่เล่าว่า

“คิดว่าตัวเองก็ยังไม่พร้อมด้วยมั้ง ไม่มีก็สบายดี ถ้ามีตอนนี้ต้องไม่สบายต้องลำบากแน่ ๆ เราก็ต้องมาดูแลลูก ใจเราก็กังไม่อยากจะให้ลูกยังเรียนอยู่ไม่ได้คุม มันมีเองเป็นความบังเอิญมากกว่าคิดได้แล้วก็ดีเหมือนกัน แล้วก็อาจเป็นเพราะความที่ยังไม่เป็นผู้ใหญ่พอบางครั้งก็รู้สึกว้าวยาย บางครั้งก็คิดถึงอยากมี แล้วก็อาจเป็นเพราะตอนแรกไม่ค่อยอยากมีด้วยมั้ง ไม่ได้รอคอยเหมือนคนอื่นที่เค้ามีพร้อมทุกอย่าง ”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

2.3 เป็นเพราะตนเองสุขภาพไม่ดี มารดาบางรายบอกว่าการที่ทารกเสียชีวิตเนื่องจากตนเองสุขภาพไม่ดี ดังที่เล่าว่า

“ไม่ทราบเหมือนกันว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ท้องแรกถึงท้องนี้เกิดจากอะไร ก็คิดว่าเป็นที่ตัวเราจะ ร่างกายเราอาจจะไม่แข็งแรงเหมือนคนอื่น ภายนอกอาจจะแข็งแรงข้างในมดลูกอาจจะไม่แข็งแรง”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ท้องคนนี้นึกไม่ได้ ไม่ค่อยกินข้าว มันแพ้แบบไม่อยากจะกินอะไรเลยและเป็นเพราะไม่ค่อยสบายใจด้วย มันก็มีปัญหาครอบครัวนะที่เลิกันไป คิดมากเครียดมากหลาย ๆ อย่างปนกัน อาจจะมีส่วนทำให้เขาเสียชีวิต”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

2.4 เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง มารดาบางรายบอกว่าการที่ทารกเสียชีวิตในครรภ์ เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง ดังที่เล่าว่า

“เราทำบาปเยอะหรือเปล่า ที่เราต้องทำให้พ่อแม่เสียใจตอนแรก แต่ทำไมต้องไปตามกับลูกเรา มาคิดกลับกันลูกเราต้องทำเรา ไม่ใช่มาเกิดกับลูกเรา ก็ยอมรับว่าตอนท้องไม่ได้สนใจเท่าไร ไม่ค่อยได้สนใจตัวเองเป็นเพราะตัวเราเองก็มีปัญหาด้วย บางทีก็คิดไปก่อนหน้านั้น คิดว่าเราน่าจะดูแลตัวเองดี ๆ นะ”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“บางทีอาจจะเป็นเพราะเราชอบเพลอเรอ ชอบวิ่ง ขี่รถมอเตอร์ไซด์ตกหลุม วันนั้นลูกยังคั่นน้อยก็นั่งซ้อนไป ที่เป็นอย่างนี้หนูว่าตัวหนูเองดูแลตัวเองไม่ค่อยดีมากกว่า”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

2.5 คิดย้อนถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา ภายหลังจากคลอด 1 เดือน พบว่า มีมารดาบางรายคิดย้อนถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาที่อาจจะช่วยให้ทารกไม่เสียชีวิต ดังที่เล่าว่า

“ถ้าตัวเองย้อนเวลากลับไปได้ก่อนที่ลูกจะเสียชีวิตทำไมหมอไม่นัดผ่าให้ทั้งที่ตัวเองร้องขอหมอ ไม่อยากคลอดเอง แต่หมอไม่สนใจไม่บอกเหตุผลที่ไม่นัดผ่า แม้แค่จะพูดหมอยังไม่พูด ขอร้องก็เท่านั้นทุกอย่างมันก็สายเกินแก้”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“ตอนนั้นก่อนที่ยังไม่รู้ว่าจะเด็กตาย คือตอนที่เด็กยังมีชีวิตอยู่ ควรเอาใจใส่เราให้มากกว่านี้ เพราะน้ำเดินออกมาเยอะผิดปกติ ควรจะรีบจัดการอะไรสักอย่างกับเราและลูกที่อยู่ในท้อง ไม่ใช่บอกว่าให้นอนรอหมอใหญ่มาขานแน่ แล้วคนอื่นขานแน่ไม่เป็นหรือทำไมต้องรอหมอใหญ่คนเดียว ควรจะให้หัวหน้าเวรขานแน่ได้ในเหตุฉุกเฉินเพราะชีวิตลูกน้อยจะรอดหรือไม่รอด จะมาทันหรือไม่ทันขึ้นอยู่กับหมอใหญ่เพียงคนเดียว เพราะนอนรอหมอใหญ่ตั้งแต่บ่ายโมงจนถึงบ่ายสามโมงหมอใหญ่จึงมา”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“ที่แรกถ้าผิดปกติจากการกินยา ก็จะไม่เอาไว้เลย แต่หมอบอกว่าไม่น่าจะเกี่ยวกับก็เลยเอาไว้ ถ้าเป็นรกพันคอคงไม่เสียใจที่ไม่ยอมมาตั้งแต่ตอนแรกและจริง ๆ ถ้าคิดอย่างนี้ 2 ชั่วโมงก็น่าจะมาโรงพยาบาลได้แล้ว จะได้ตรวจดูคลื่นหัวใจเด็กหรือมีวิธีตรวจว่าช่วงไหนดิ้นไม่ดิ้นถ้าก่อนหน้านี้มีวิธี แล้วมีไหมที่หยุดดิ้นไป 4 ชั่วโมงเด็กหลับแล้วกลับมาดิ้นอีก”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

3. ค้นหาความหมาย พบว่ามารดา ยังคงค้นหาความหมาย ความตายที่เกิดขึ้นได้แก่ พยายามหาเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตายของทารก กล่าวโทษถึงสิ่งที่คิดว่าเกี่ยวข้องกับการตายของทารกโดย โทษว่าเป็นกรรมพันธุ์ โทษว่าเป็นเรื่องของเวรกรรม โทษว่าเนื่องจากโรค มีนางบอกเหตุได้แก่ รู้สึกใจคอไม่ดี ผื่น เหตุการณ์บางอย่าง ความเชื่อได้แก่ การเตรียมสิ่งของ การเลี้ยงสัตว์ บางชนิด การกระทำบางอย่าง ดังนี้

3.1 พยายามหาเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตายของบุตร มารดาบางรายที่ยังไม่รู้ถึงสาเหตุที่ชัดเจนเกี่ยวกับการตายของทารก ก็ยังถามถึงสิ่งที่คิดว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับการตาย ดังที่เล่าว่า “มันจะเกี่ยวกันไหมกับอาหารบางอย่าง เพราะตอนท้อง ที่โรงงานเค้าบอกไม่ให้กินโอวัลติน ใครจับก็จะตีมือเลย หนูก็กินทุกวันตอนท้อง ก็กลัวว่าจะเป็นอันตรายอะไรหรือเปล่าถ้าท้องอีกจะได้ไม่กิน”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“แฟนเค้าบอกว่ายังดีเพราะหวั่นเล็ก ไม่แน่อาจจะออกมาเอ๋หรืออาจพิการ เราต้องมาเลี้ยงลูกพิการอะไรอย่างนี้เพราะกังวลมาตั้งแต่ตอนท้องหลังกินยาไปแล้ว สรุปแล้วไม่ออกก็ต้องเอาไว้ยังคุยกันว่าเค้าจะเป็นอะไรหรือเปล่า”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“แฟนเขาชอบว่าหนูกินน้ำแข็งเยอะลูกถึงตาย เขาก็จะว่ามาก ก็บอกเขาว่ามันไม่เกี่ยวกันหรอกทานน้ำมาก ๆ ซื้ดี หมอเขาก็บอกทานน้ำมาก ๆ จะช่วยการขับถ่าย”

(ช่อนกลืน, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

3.2 กล่าวโทษถึงสิ่งที่คิดว่าเกี่ยวข้องกับการตายของทารก ในมารดาบางรายที่ยังไม่ทราบสาเหตุการตายของทารกที่แน่นอนก็จะกล่าวโทษถึงสิ่งที่คิดว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับการตายของทารก ดังนี้

3.2.1 โทษว่าเป็นกรรมพันธุ์ มารดาบอกว่าอาจจะเป็นเนื่องมาจากกรรมพันธุ์ เพราะมีญาติที่เคยคลอดทารกเสียชีวิตเหมือนตน ดังที่เล่าว่า

“มันเป็นตามกรรมพันธุ์หรือเปล่าเพราะพี่สาวกว่าจะมีได้ก็ 6 ท้อง ได้เลี้ยง 2 ท้อง มีออกมาแท้งบ้างตายบ้างคล้ายกัน ของพี่ชายก็ 3 ท้องถึงได้เลี้ยงก็มีออกมาลูกตายเหมือนกัน แม่ก็เป็นแบบนี้เคยคลอดออกมาตาย”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“มีคลอดแล้วลูกตายก็พี่สะใภ้ แล้วก็พี่ทางแฟนเค้าคลอดเด็กไม่สมบูรณ์ คลอดออกมา 2 อาทิตย์ก็เสียชีวิตเป็นโรคปอดอย่างอื่นก็ปกติท้องก็ไม่เกิน อาจจะมาถึงเราด้วยก็ได้”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ตัวเองมีพี่น้องสามคนเป็นคนที่สอง แม่มีลูกแปดคนตายไปห้า ก็คลอดออกมาตายก็มี อยู่ในท้องแล้วเสียชีวิตที่บ้านมาคลอดแล้วก็ตาย มีแท้งไปคนนึง มันก็อาจจะเป็นไปได้หรือมั้งที่เราจะเป็นแบบเค้า”

(ช่อนกลืน, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

3.2.2 โทษว่าเป็นเรื่องของเวรกรรม มารดาบางรายบอกว่าการที่ทารกเสียชีวิตอาจจะเกี่ยวข้องกับเรื่องบุญและกรรมของแต่ละบุคคลที่ทำให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้น ดังที่เล่าว่า

“มันเป็นกรรมของเราเอง เป็นดวงของเราเอง คิดว่ามันอยู่ที่บุญเค้าบุญเราไม่ได้โทษหมอหรืออะไร”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“เรากับเค้าคงไม่มีบุญที่จะได้เกิดมาเป็นแม่ลูกกัน คงทำบุญมาร่วมกันแค่นี้”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเราคิดว่าเป็นเรื่องของบุญน้อย มันไม่ใช่ลูกเรา บุญน้อยคือว่าทำบุญมาแค่ 7 เดือนเขาไม่ใช่ลูกเรา ไม่อย่างนั้นเขาก็คงอยู่กับเราแล้ว”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

3.2.3 โทษว่าเนื่องมาจากโรค มารดาบางรายบอกว่าการที่ทารกเสียชีวิตอาจเนื่องมาจากโรคบางโรคที่ตนเป็น ดังที่เล่าว่า

“ตอนคลอดคนที่สองหมอเค้าบอกว่าเป็น โรคเลือด มันมีท้องแข็งแล้วมันก็ตกเลือด เป็นความดันด้วย ท้องนี้ก็เป็นแบบเดียวกับท้องที่สอง”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ช่วงท้องนี้ไม่สบายบ่อย มันอาจจะเกี่ยวกัน”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

“ช่วงท้องที่ทำงานอยู่มันเหมือนพวกเชื้อไวรัส จะมีคนเป็นผื่นขึ้นตามตัว เหมือนไฟลามทุ่งเป็นรอยไหม้ มีคนเป็นอยู่ 2-3 คน ที่ต้องติดต่อกันด้วยคอตัมผัส”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“หมอเขาบอกว่าเป็นพาหะทาลัสซีเมียเขาให้แฟนไปเจาะเลือดตรวจด้วย แต่ตัวเองก็แข็งแรงดีลูกสองคนแรกก็ปกติ”

(ช่อนกลิน, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

3.3 มีนางบอกเหตุ มีมารดาบางรายบอกว่าก่อนที่ทารกเสียชีวิต ตนมีความรู้สึกว่ เหมือนมีนางบอกว่จะมีสิ่งที่ไม่ปกติเกิดขึ้นได้แก่ รู้สึกว่ตนเองใจคอไม่ดี ความฝันหรือเหตุการณ์บางอย่าง ดังที่เล่าว่

3.3.1 รู้สึกใจคอไม่ดี

“วันก่อนที่ลูกจะเสีย ไปตรวจท้องที่โรงพยาบาลวันนั้นตื่นมาตอนเช้ารู้สึกใจคอไม่ค่อยดีไม่รู้เป็นยังไง เพราะปกติไม่เคยเป็น มันจะเป็นนางหรือเปล่า”

(เฟื่องฟ้า, อายุ 26 ปี, สมรส 3 ปี, ครรภ์แรก)

3.3.2 ความฝัน

“ก็เคยฝันว่มีนายที่ทำงานมาหาซื้อทองเส้นใหญ่มาแลกเส้นเล็ก ท้องที่แห้งไปก็ฝันเหมือนกัน”

(ช่อนกลิน, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“มีญาติกันเขามาเยี่ยมหลังจากคลอดแล้ว เขาเล่าให้ฟังว่เขาฝันว่เราคลอดลูกแล้ว ลูกตาย”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

3.3.3 เหตุการณ์บางอย่าง

“แม่เค้ากลับไปบ้านที่ต่างจังหวัด หม่าที่บ้านมันคลอดลูก พอคลอดออกมา ตัวเขียวแล้วลูกมันก็ตาย ยังมีอีกนะก็พี่สะใภ้ไปซื้อผ้าที่ร้านจะมาสับผ้าอ้อมให้ แต่วันนั้นที่ร้าน

ก็มีแต่ผ้าสีขาวแค่ว่าซื้อมาเย็บเตรียมไว้ให้ แบบนี้ไม่รู้ว่ามันเป็นलगหรือเปล่า”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

3.4 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตายของทารก มารดาบางรายเล่าว่า ตนมีความเชื่อที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตายทารกได้แก่ การเตรียมสิ่งของ การเลี้ยงสัตว์บางชนิด การกระทำบางอย่าง ดังนี้

3.4.1 การเตรียมสิ่งของ

“ก็เตรียมของไว้แต่ไม่มาก คิดว่าคลอดแล้วค่อยซื้อ แบบเขาไม่ให้เตรียม”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

3.4.2 การเลี้ยงสัตว์บางชนิด

“พอดีแฟนเอาเต่ามาเลี้ยง คนที่บ้านเขาถือกันว่าจะมีอันเป็นไป”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

3.4.3 การกระทำบางอย่าง

“ท้องที่แล้วก่อนจะท้องก็ไปขอกับ.....แล้วก็ท้องแต่ได้ 2 เดือนก็แท้ง ท้องนี้ก็ไปขอมาอีกก็เป็นแบบนี้อีก”

(ช่อนกลิ่น, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ที่บ้านเค้าสันนิษฐานว่าอาจจะเป็นเพราะกินทุเรียนมากเกินไปหรือเปล่าวันหนึ่ง 2-3 ลูก เค้าบอกว่าทุเรียนมันร้อนทำให้เด็กตาย”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

4. การปรับตัวในการดำเนินชีวิตตามปกติภายหลังคลอด พบว่าภายหลังคลอด 1 เดือน มารดามีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายหลังการสูญเสียโดย ยอมรับความจริง ยึดความเชื่อทางศาสนา การจัดการกับสิ่งของที่เตรียมไว้ การรับมือกับเพื่อนหรือญาติที่ไม่รู้จักกาลเทศะ การตั้งครรภ์ครั้งต่อไป ดังนี้

4.1 ยอมรับความจริง พบว่ามารดาบางรายบอกว่า ตนสามารถยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้แล้ว ดังที่เล่าว่า

“ตอนนี้ก็ยังมึนคิดถึงลูกบ้างแต่ถ้ามีใครมาถามก็ไม่ร้องไห้แล้ว ทำใจได้แล้ว”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ตอนนี้ก็ไม่ค่อยรู้สึกแล้ว ไม่รู้สึก บอกไม่ลูก ก็เฉย ๆ แล้ว”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“ถ้าตอนนี้มีคนมาถามก็ยังรู้สึกอยู่แต่ไม่เท่าช่วงแรก ๆ แล้ว จิตใจก็รู้สึกดีขึ้น มันก็ไม่อยากอยู่ห้อง อยากออกไปทำงานแล้ว”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

4.2 ยึดความเชื่อทางศาสนา

“ก็ใส่บาตรอยู่ 9 วัน แล้วก็ไปทำสังฆทานที่วัด อุทิศผลบุญกุศลไปให้เขา ทำแล้วก็ว่าดี
 ขึ้น”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ได้ใส่บาตรให้เค้า แล้วก็อยากทำสังฆทานเฉพาะวันที่เค้าเกิดก็คิดไว้”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“ไปทำบุญ ทำสังฆทานให้เค้า ตั้งใจว่าจะทำบุญเลี้ยงพระที่บ้าน ให้เค้าสักครั้งยังหาวัน
 อยู่”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“พอกลับไปบ้านก็ใส่บาตรอยู่อาทิตย์นึงก็ทำให้สบายใจขึ้น ได้ทำบุญกวาดน้ำอุทิศ
 ส่วนกุศลให้เขา”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

4.3 การจัดการกับสิ่งของที่เตรียมไว้

“เตรียมของไว้ พอดีพีสะใกล้ที่บ้านจะคลอดเลยส่งพัสดุไปให้เขาหมดเลย”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ของใช้เตรียมครบหมดเลยก่อนคลอด 1 เดือน พอลูกเราไม่ได้ใช้ก็ให้กับคนที่เขามี
 เด็กก่อนไป”

(พวงชมพู, อายุ 23 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์ที่ 3)

“ตัวเองไม่ได้เตรียมอะไร มีแต่พี่สาวเอาขวดนมกับรถเด็กมาให้ ก็เอาไปถวายที่วัดค่ะ”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“เตรียมหมดทุกอย่างและได้นำไปบริจาคให้กับทางโรงพยาบาล”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

4.4 การรับมือกับเพื่อนหรือญาติที่ไม่รู้จักกาลเทศะ ภายหลังคลอด 1 เดือน เมื่อ

มารดาต้องพบกับญาติหรือบุคคลอื่น ต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มารดาเล่าว่าบาง
 ครั้งก็จะตอบบ้าง ไม่ตอบบ้าง บางครั้งจะตอบว่าไม่รู้ หรือไม่ตอบหรือตอบอย่างอื่นดังที่เล่าว่า

“กลับไปบ้านก็มีคนถามเยอะเลย จะมีเพื่อน ๆ กัน บางคนสนิทกันก็มาเยี่ยมที่บ้าน
 คนเขาก็พูดกัน บางคนเราเดินไปซื้อของซื้อกับข้าวเขาก็ถาม สิ่งที่ตอบได้ก็ตอบ ตอบไม่ได้ก็ไม่ตอบ
 ความจริงเขาไม่ได้ยินจากปากเราได้ยินจากปากต่อปาก พูดไปเรื่อย รู้สึกบางทีก็ไม่อยากตอบ”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ส่วนมากที่มาเยี่ยมเค้าก็ถามว่าเป็นอย่างไรลูกเป็นอะไรตายกับอกเค้าว่าไม่รู้ย่างเดียวก็ไม่รู้จริง ๆ บางครั้งเค้าถามตลอดแล้วหรือ ผู้หญิงหรือผู้ชาย บางทีก็ไม่อยากตอบก็จะไม่ตอบเฉย ๆ ถ้าบอกเค้าว่าตาย เค้าก็ต้องถามเป็นอะไรมันก็ยาวไปอีก”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

“พอมีคนมาถามไม่อยากตอบแต่ก็ต้องทำใจตอบ มันเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับคนที่อยากรู้ มันก็ขึ้นอยู่กับว่าคนนั้นจะถามแบบไหนบ้าง จะเห็นใจหรือสมน้ำหน้าแล้วแต่เขาจะถามหรือพูดกันอะไรกัน (ถ้าตัวเองเสียไปพร้อมลูกวันนั้น คงไม่มีใครมาถามตัวเองก็ได้)”

(กล้วยไม้, อายุ 27 ปี, สมรส 4 ปี, ครรภ์แรก)

“บางทีก็รู้สึกหงุดหงิดรำคาญเวลามีคนมาถามเพราะไม่อยากตอบ อย่างวันนั้นหนูไปตลาดมีคนถามตลอดลูกแล้วผู้หญิงหรือผู้ชายหนูก็เฉย ๆ ไม่ตอบ”

(ชงโค, อายุ 19 ปี, ไม่ได้สมรส, ครรภ์แรก)

“พอกลับมาบ้านไม่อยากพูดกับใครเลย และก็เสียใจกับเพื่อนบ้านบางคนคิดว่าเราโง่ไม่มีปัญญาดูแลลูกในท้องได้ แต่บางคนก็เข้าใจเรา แต่ตอนนี้ก็เฉย ๆ กับคำพูดพวกเค้าแล้ว”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“ไม่อยากตอบคำถาม ไม่อยากพูดถึงเพราะทุกครั้งทีพูดถึงเหมือนหนามแหลมคมที่ทิ่มแทงจิตใจ”

(ทานตะวัน, อายุ 35 ปี, สมรส 7 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“คนแถวนี้ (ที่บ้าน) เค้าก็มาดู บางคนแบบเค้าเป็นเจ้าของที่เค้าไม่รู้ พอเห็นออกมานั่งเค้าก็ถามออกมาแล้วหรือไหนละเด็ก ก็บอกเค้า...ไม่มียกให้เค้าไปแล้ว เค้าว่า...เอ้ายกให้ใคร บอก..ยกให้เค้าไปแล้วเค้าขอไปเลย เค้าถามว่าทำไมเลี้ยงไม่ได้หรือ เลยบอกเค้า..ตายไปแล้ว”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

4.5 การตั้งครรภ์ครั้งต่อไป พบว่ามารดามีความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ครั้งใหม่ โดยบางรายบอกว่า ยังอยากมีบุตรอีกแต่มีคนบอกว่าต้องเลือกสถานที่คลอดใหม่ บางรายบอกว่ายังไม่อยากมี กลัวเป็นแบบเดิมอีก ดังนี้

“ตอนนี้ยังไม่อยากคิดอะไรให้ตัวเองหายดีก่อนแล้วค่อยคิดอีกที แต่ก็มีคนเขาบอกไปฝากที่.....ซี ที่....ไม่ดีหรอก”

(มะลิ, อายุ 31 ปี, สมรส 8 ปี, ครรภ์ที่ 2)

“ยังอยากมีอีกสักคน ก็สัก 4-5 ปีค่อยมีละ ได้ยินหมอเขาพูด”

(ชบา, อายุ 22 ปี, สมรส 6 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ถึงเป็นอย่างนี้แต่ก็ยังมีความหวังในการตั้งครรรค์อีกครั้งนึงค่ะ”

(ดาวเรือง, อายุ 21 ปี, สมรส 2 ปี, ครรภ์แรก)

“ก็คิดจะมีลูกอีก แฟนบอกว่าจะมีอีกคนถ้าไม่รอจะไม่เอาแล้ว ก็ยังไม่รู้ประมาณ

ปีหนึ่งมั้ง”

(ช่อนกลิน, อายุ 28 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์ที่ 4)

“ตอนนี้อย่างไม่อยาก เพราะเรากลัวว่าจะเป็นแบบเดิมอีก รอไปก่อนดีกว่า”

(กุหลาบ, อายุ 22 ปี, สมรส 1 ปี, ครรภ์แรก)

โดยสรุป ภายหลังคลอด 1 เดือน พบว่ามารดายังมีความทรงจำของความเจ็บปวดทางจิตใจ โดยไม่สามารถลืมสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ยังคิดถึงทารกและร้องไห้เป็นบางครั้ง อยากฝันและฝันเห็นทารก การจัดการกับความรู้สึกคิดถึงโดยการ ดูทีวี ฟังเพลง พูดคุยกับคนอื่น ทำการฝีมือ ความรู้สึกผิดตำหนิตนเองเนื่องจาก คิดว่าตนเองขาดความสามารถในการดูแลทารกในครรภ์ เป็นเพราะตนเองไม่พร้อมที่จะมีบุตร คิดว่าตนเองสุขภาพไม่ดี เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง กิดย้อนถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับการตายของทารก การค้นหาความหมายเกี่ยวกับความตายโดยยังพยายามหาเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตายของทารก กล่าวโทษถึงสิ่งที่คิดว่าเกี่ยวข้องกับการตายของทารก เช่น โทษว่าเป็นกรรมพันธุ์ โทษว่าเป็นเรื่องของเวรกรรม โทษว่าเนื่องจากโรค มีลางบอกเหตุเช่น รู้สึกใจคอไม่ดี ความฝันและเหตุการณ์บางอย่างที่แสดงไปในทางที่ไม่ดี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตายเช่น การเตรียมสิ่งของ การเลี้ยงสัตว์บางชนิด การกระทำบางอย่าง การปรับตัวในการดำเนินชีวิตตามปกติภายหลังคลอด โดย ยึดความเชื่อทางศาสนา การจัดการกับสิ่งของที่เตรียมไว้ การรับมือกับเพื่อนหรือญาติที่ไม่รู้จักกาลเทศะ ความรู้สึกต่อการตั้งครรรค์ครั้งต่อไป เช่น ยังอยากมีบุตรอีก กลัวเป็นแบบเดิม ต้องเลือกสถานที่คลอดที่คิดว่าปลอดภัยสำหรับตนเองและทารกในครรภ์